

**KUR'AN'DA
ZİKİR VE DUALAR**

Mehmet HÜSREVOĞLU

Mehmet Hüsrevoğlu:

1959 yılında Kayseri’de doğdu... Eğitimini doğduğu şehirde tamamladı... 1976-77 yılında İ.H.L. –1982-83 yılında ise Yüksek İslam Enstitüsü’nden mezun oldu... Bir süre öğretmenlik yaptı... Evli, üç çocuk babasıdır...

Yayınlanmış üç, baskıya hazır iki eseri bulunmaktadır.

İletişim: mhusrev@hotmail.com

Bankalar cad. no:2 Kayseri

ÖNSÖZ

Allah'a Hamd, Resulüne salât, Onun temiz soyuna ve arkadaşlarına selam olsun...

Kur'an-ı Kerim'de, müstakil bir ibadet olarak emredilen ve farz olarak nitelenen ibadetlerin başında zikrullah gelmektedir.

Zikir, birçok ibadetin aslı veya bir unsuru olup dinin özü kıymetindedir. Bu nedenle Nebî (sav) efendimiz zikir eğitimi üzerinde özenle durmuş ve kendi yaşamının da zikrullah ile özdeş olduğunu arkadaşlarına göstermiştir.

“Zikrullah ile Allah arasında perde yoktur. “Hadis-i şerîfi; Zikrullah'tan başka hiçbir ibâdet'e tanınmamış bir ayrıcalıktır. Kuran'ı kerimde, iki yüz'ü aşkın ayeti kerimede, zikir kavramı muhtelif anlamlarla ifade bulmuştur.

Konumuzla ilgili ayeti kerimleri, beş ana bölümde inceleyip, Hadis-i şeriflerle konu bütünlüğü oluşturacağız. Ayrıca kitabımızın birinci baskısında olmayan dua ve tesbihât ile ilgili meşhur vird'leri ayrı bir bölüm olarak aktaracağız...

Kitabımız bir tez çalışması olmasına rağmen, kaynak aktarımına gidilmemiş, bibliyografya ile yetinilmiştir.

Hata ve eksiklerin hoşgörü ile karşılanacağını ümîd eder, elinizdeki eserin, mü'minlere faydalı kılmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ederim.

“Ben sadece gücümün yettiği kadar, Hayır ve salah'a vesile olmak istiyorum. Başarım, ancak Allah'ın yardımı iledir. Yalnız O'na dayanır, yalnız O'na yönelirim.” (Hud, 88)

Mehmet Hüsrevoğlu

10-11-2014

----- Münacat-----

Allah adın zikr idelüm evvela
Vacip oldur cümle işte her kula
Allah adın her kim ol evvel ana
Her işi âsan ide Allah ona
Allah adı olsa her işin öni
Her giz ebter olmaya ânun sonu
Her nefeste Allah âdın di müdâm
Allah adıyla olur her iş tamam
Bir kez Allah dîse aşk ile lisan
Dökülür cümle güneş mîsl-i hazan
İsm-i pakın pâk olur zikr eyleyen
Her murada îrüşür Allah diyen
Işk ile gel imdi Allah diyelim
Dert ile gözyaşıyla âh idelim
Ola kim rahmet kıla ol padişah
Ol kerim ü ol Rahîm ü ol ilah.

SÜLEYMAN ÇELEBİ

GİRİŞ

Müminlerin her iki dünyada kurtuluşu, yüce Mevlâ'nın güzel ismini zikrederek, vakitlerini değerlendirmesi ile meydana gelir.

Zikrullahın dil ve kalb'te oluşan lezzetini tarif etmek güçtür... Kalb, zikrullah'a alışırsa, zikir kalbin bir melekesi haline gelirse doğal olarak beden ve ruh, ilahi emirlere kucak açar..

Kalb zikrullahın oluşturduğu ritm ile bedene güzel kokular yayar ve zikrullah'ın nûru ile aydınlanır.

Zikrullah'a devam eden mü'min, vücut âzalarında bir lezzet kendisinde bir sıcaklık hisseder ve etrafında saygı ve bağlılık halkası oluşur...

İbadetler kolay gelir... Sözlerinde doğruluk, içinde muhabbet dış görünüşünde ise güzel ahlak tecelli eder. Ölüm döşeginde kelime-i tevhid ile şereflenir...

Tüm zerresi ile zikrullah'a alışmış ve bir an olsun zikrullahtan gafil olmayan mü'min, Kur'an-ı Kerim'de tanımı yapılan "şecer-i musa" gibi (Kasas, 30) vücudunun tüm azaları Allah... Allah... Allah... diye zikreder...

Bu hali kimse duymaz ve anlamaz... Hatta iyi amel-lerin yazıcısı melekler bile bu hale şahit olamazlar.

Bu hal; zikreden ile zikredilen arasındaki aşkın neticesidir...

Seven, sevdiği ile toplum içinde, kalabalıklar arasında baş başadır...

Zikrullah'ın artması ile oluşan tesirler belirginleşir... Ağlamaz olan gözlerden yaş akar... Gönüller geçmiş kurların pişmanlığı ile inler...

Başka insanların kalbinde etkilenme başlar... Yaratandan gelene razı olma, yaratılanı hoş görme özelliği belirir... Sözlerinde doğruluk, fiziki duruşunda iyi ahlak ve güzellik açığa çıkar...

Rüyalar farklı olur... Allah Resulü sav efendimizin nur yüzü aynen görünür... Kâbe-i Muazzama, Kur'an-ı Kerim, cami ve mescitler, Allah dostu güzel insanlar rüyalarda sıkça görülmeye başlanır...

Zikrullah'a devam eden bir müminin, vücudu sıhhat, kalbi huzur bulur... Dünya işlerinde küçük sebeplere el atmakla, büyük işleri kolayca başarır. İşlerinde muvaffak olur.

Zikrin hakikati; Allah'tan başkasını tamamen unutmaktır. Zikrin hedefi Allah cc. olduğu gibi, zikredende ancak kendisidir. Ancak ve ancak o zatını zikrettirebilir.

Mahlûkatın haddine mi düşmüştür ki ondan izinsiz zikir gerçekleşebilsin.

Allah. c.c. ancak kendi sıfatı ile vasıflanmasına memur kıldığı kuluna, kendisini zikretmesini emretmiştir. Yaratılan her varlık kendi rızık karşılığında o sonsuz zikrullah denizinden kismetine düşeni alır.

Zikrin asıl tesiri ve gayesi, yüce yaratıcının güzel isimlerini (Esmâü'l-Hüsna) özellikle zat ismi olan Allah adını, gönülde sürekli olarak gizli ve açık olarak anmaktır.

Bu gaye elde edilince, Kur'an okumak ve dinlemek, ayetlerin anlamlarından oluşan his ve tecelliler değişik tat verir.

Zikrullah ile ilahi muhabbet doğar. İbadetlerin lezzeti duyulur... Dini inanç kuvvetlenir...

Farz ölçüler ve sünnetler arasında açık bir fark görülür...

Namaz kılarken; Ayakta, rukûda ve secdede değişik feyiz ve tad oluşur... Ayetler okunurken titreyiş-huşû ve haz alınır... İlahî muhabbet doğar...

Zikrullah'a devam ile şer-i hükümler kolaylık kazanır. Mübah olan işler yapıldığında bir hafiflik, mekruh bir davranışta ağırlık hissedilir.

Haram- Helal, emir ve yasaklar, açık ve net bir hale gelir. Orta yol aranmaz... Zikrullah ile taklitçilikten vicdaniliğe geçiş sağlanmış olur.

Zikrullah velayetin sancağıdır. Zikirde muvaffak olan mü'mine, velilik sancağı verilir.

Zaman içinde başarılı olamayan veya zikir'de tembellik yapanlardan bu sancak geri alınır.

ZİKRULLAH sadece bu ümmete NASÎB olan bir özelliktir.

Zikrullah kul ile Allah arasındaki engelleri kaldıran, insanı; Zihnî - bedenî ve akli dağınıklıktan kurtararak Al-laha kavuşturan bir ibadettir.

İbadet; Kul borcu olduğu için, borç ödemedeki Allah ile kul arasında hukuk vardır...

Zikrullah, seven ve sevilen arasında cereyan eden bir serenat olduğu için hukuk işlemez... Âşık'ın yakarışı, tüm perdeleri ve resmiyeti ortadan kaldırır...

“ Zikirle Allah arasında perde yoktur“ (Tirmizi)
Hadisi şerifi, zikrullahın insanı nereye ulaştıracağıının
apaçık delilidir...

Allah (cc) **“Hiçbir kulun göğsünde iki kalp yaratmadığını...”** (Ahzab, 4) belirtmektedir.

Bu ayeti kerimeden, aynı anda tek şeyle meşgul olu-
nabileceği anlaşılmaktadır... Açıkçası insan, bir koltukta
iki karpuz taşıma hünerinden yoksundur.

Zikrullah; dünyevi iş ve meşgaleler arasında sıkışıp
kalan, hakkı hatırlatma ve onları dünyevi ilgiden sıyrarak
Allah ile buluşturmanın bir ifadesidir.

Aynı anda iki sultana kulluk edilmez.

Zikir kalbin yönelişini, dünyevi oluşumlardan Allaha
yönelten bir ibadettir.

Zikir, sözlü ve zihni bir uyarı ile insanı kendine geti-
ren, aklını başına almasını tenbihleyen, Allah’ı hatırlatan
bir faaliyettir.

Zikrullah, Müslüman’ı “ Her an Allah’ı yanı başında
hissediyor ve onu görüyormuş gibi yaşamak” demek olan
İHSAN mertebesine yükselten bir vasıtaadır.

Zikrullah, akıl sahibi ve buluğa ermiş her Müslüman
üzerine farz olan bir ibadettir.

Her farz ibadetin bir sınırı olmasına rağmen
zikrullahta sınır yoktur.

ZİKİR'İN MUHTELİF ANLAMLARI

ZİKİR: Hatırlamak, anmak, düşünmek, akıldan çıkarmamak, hatırlayıp gereğini yapmak gibi anlamlara gelen, gaflet ve unutkanlığın karşıtı olan Arabça bir kelimedir.

Zikir kelimesi ile unutulmuş veya dünyevi hırs ile gaflete düşüp terk edilen bir kavramı tekrar kazanmaktır. Hafıza kartının tekrar dolması gibi Allah ile iletişimin aksamasında zikrullah devreye girer.

İnsanın yaratılışında bulunan eksikliklerden biri de unutkanlıktır... **“...And olsun, önceden Âdem'e ahd verdik de unuttu...”** (Tâhâ,115) ayet-i kerimesi, insanlığın bu eksik tarafını belirtmektedir...

Rahat ortamlarda, zenginlik veya fakirlik günlerinde, Allah'ı unutan insan için en önemli hatırlama aracı ZİKİR olmaktadır...

Zikirle iki türlü hatırlamaya işaret edilir:

- 1- unutulmuş şeyi hatırlamak
- 2- unutmamak için sürekli hafızayı canlı tutmak...

Zikirde ulaşılmak istenen birinci mana olup, ikincisi yardımcı unsurdur.

O halde unutulmuş da hatırlanmak istenen nedir, diye düşünüldüğünde verilecek cevap:

Misak'ta Allah'a verdiğimiz sözü hatırlamaktır... Verilen söz'ün sürekli korunması, zikrin esası ve gayesidir.

Misakta, Allah'a vermiş olduğumuz ahdin bozulmasını, bu dünyada sözleşmenin tek taraflı iptal edilmesini, Kur'an-ı Kerim "nakz-ahd" olarak nitelemektedir.

Zikrullahtan gaflet ve Allah'ı hatırlamamak, ahdi bozmak anlamına gelmektedir.

ZİKRİN KISIMLARI

Genel olarak zikir iki bölümde incelenebilir:

a) **Zikr-i lisanî:** dil ile zikir. Allah'ı, rastgele, hiçbir disipline bağlı olmaksızın dil ile zikretmektir. Esmâ-i Hüsnâ - salâvat-ı şerife - Tesbihat- Kur'an okuma, bu gruba giren zikir çeşitleridir.

Bu anlamda tüm ibadetler zikirdir. "Namazı benim için dosdoğru kıl..." (taha-14) ayeti kerimesi ile ibadetlerin birer zikir olduğunu öğreniyoruz.

b) **Zikr-i kalbi:** Allah'ı gönülden anmaktır. O'nu unutmamak- Allah'ın yüceliğine işaret eden delilleri düşünmek - zihinde oluşabilecek şüpheleri gidermek - evrenin oluşumu ve yaratılış nedeni, her zerrenin Allah'ın varlığı ve birliğine delil olması gibi düşünce ve duygular birer zikirdir.

Kulluk vazifelerini, ilahi emirleri Haram ve Helal kavramını Allah'ın müjde ve azap ayetlerini düşünüp, yaşamı emredilen çerçevede sürdürmek, kalbi zikir kapsamındadır.

Ayrıca vücut yapımızdaki her bir uzuv, yaratılış dolayısıyla ile memur oldukları vazifeleri yerine getirmeleri de zikirdir...

Zikrullah, kalb'le bütünleştiği zaman, tekrar kalb'ten dilimize, oradan da zihnimize yansır... Böylece

zikrullah'ın nuru, karşılıklı aynalar gibi birbirlerine ışık verir...

Kalb'te bulunan zikir kümeleri bedene yansır... Vucudun bütün organları zikrullah ile meşgul olmaya başlar... Böylece mü'min unutmaya özrünü gidermiş, Allah ile yakîn olma mertebesine ulaşmış olur... Bu merteye artık velayet makamıdır...

Zikir'le özdeş olan; Hamd—Tesbih—şükür nedir?

HAMD:

Övmek, râzı olmak, teşekkür etmek, nimet'i verene içtenlikle boyun eğmek, tekrar tekrar teşekkür ederek övmek, manalarına gelir...

ELHAMDÜLİLLAH... Her türlü övgünün Allah'a aid olduğunu ve her türlü iyi şeylerin Allah'tan geldiğine iman etmemizin bir karşılığıdır...

Fatiha suresi ile Hamd etmeye başlarız... Kur'an-ı kerim'de yirmiden fazla muhtelif ayetler doğrultusunda; Her türlü övgü'nün Allah'a c.c ait olduğunu öğrenmekteyiz... Müslümanların, ne durumda olurlarsa olsun, Allah'a HAMD etmeleri bir emirdir...

Cennetle mükafatlandırılmış mü'minlerin ilk sözlerinin ” **ELHAMDÜLİLLAHİ RABBİLÂLEMİN ..**” olduğunu Yunus suresi 10. Ayet-i kerimesinden öğreniyoruz... Nebî sav efendimiz;

“ ELHAMDÜLİLLAH... Dediğin zaman Allah'a şükretmiş olursun...”

“ Duâ'nın en üstünü ELHAMDÜLİLLAH ile başlanıdır...” buyurmuşlardır. (Tirmizi)

ELHAMDÜLİLLAH kelimesinde Allah'ın; Hayat-İlim- İrade ve Kudret sıfatları tecellî ettiği için aynı zamanda tevhid anlamı taşır denilmiştir...

ELHAMDÜLİLAH kelimesi ile Allah'a karşı sonsuz teşekkür hislerimizi arz ederken, Vucud- Vahdaniyyet—İlim ve İrade gibi sıfatlarını dile getirmiş oluyoruz...

Özellikle yemek duası olarak şöhret bulmuş, Nebi sav efendimizin şu dua'sını sürekli tekrar etmemiz gerekmektedir:

“ Bizi, yediren, içiren ve Müslümanlardan yapan Allah'a HAMD olsun...” (Tirmizi)

TESBİH:

Hava'da veya suda, amel veya ibadetlerde süratle gitmek, yüzmek, anlamlarına gelir... Tesbih Allah'ı berf kılmaktır... Aslı ise ibadetle Allah'a sür'atle yaklaşmak demektir...

Tesbih, ibadet çeşitlerinin tamamı için kullanılır... Ayrıca secde karşılığı olarak kullanılmıştır.

Yeryüzünde yaratılmış olan her şeyy'in, Meleklerin, mü'minlerin Allah'ı hamd ile tesbih ettikleri şu ayet-i kerimelerden öğreniyoruz:

MELEKLER'İN TESBİHİ : “...Bizler ise Sana Hamd ile tesbih eder, seni takdîs eyleriz demişlerdi...” (Bakara30)

MÜ'MİNLERİN TESBİHİ : “ **Bizim âyetlerimize ancak öyle kimseler îman ederlerki, kendilerine nasihat verildiği zaman, onlar büyüklük taslamayarak yüz üstü secdeye kapanırlar ve Rabblerini HAMD ile tesbih ederler...** “ (Secde,15)

YARATILMIŞ VARLIKLAR'IN ZİKRİ: “ Yedi gök ile yer ve bunlarda bulunan her şeyy (canlı-cansız-melek-cin- insan) O’nu tesbih eder... O’na HAMD ile tesbih etmeyen hiçbir şeyy yoktur... Fakat (siz) onların tesbihini anlayamazsınız... Şüphesiz ki O Halîm (azabda hiç acele etmeyen) Ğafûr (çok bağışlayan) dır...”(İsrâ, 44)

Kur’an-ı Kerim, sürekli olarak Allah’a HAMD ve şükranlarını arz eden mü’minleri, Hâmid (el-Hâmidun) olarak nitelemiştir...(Tevbe,112) Cennet’e ilk girecek olan mü’minler “ el- Hamidün” sıfatını kazananlar olacaktır...

ŞÜKÜR:

Tüm güzelliklerin Allah’tan geldiğine îman edip teşekkür etmektir... Yapılan iyiliği fark edip iyilik vereni yâd etmek zikirdir... Kur’an’da **66** âyet şükür’le ilgilidir...

Gelen her nimeti Allah’tan bilmek, razı olmak, nimeti tüketip isyan etmemek Kur’anî bir emirdir...

“ Bana şükredin, nankörlük etmeyin...” (Bakara, 152)

“ Allah’tan sakının ki şükredebilesiniz...” (A:İmran,123)

“ Şükrederseniz elbette nimetimi artırırım...” (İbrahim, 7)

“ Allah şükredenlere bol bol nimet verir...” (Fatır, 30)

Ayetleri bu konu için delildir...

Şükür, nimetin bilinmesi ve açığa vurulmasıdır...

Allah'a şükür, Kur'an ve sünnet'e uymaktır... Kur'an ve sünnet'e uymayanın şükürü yoktur..

Dil ile teşekkür karşılığı "ELHAMDÜLİLLAH" kelimesidir... Nebî sav efendimiz:

"Cennet'in bedeli Lâilâhe illallah... Nimet'in bedeli elhamdülillah'tır" (Beyhaki)

"Mü'minin her işi hayırdır... Nimet'e şükreder, hayr'a kavuşur... Belâ'ya uğrayınca sabreder, (yine) hayr'a kavuşur..." (Müslim) buyurmuşlardır...

Şükür üç şekilde olur:

1- Dil ile şükür: "ELHAMDÜLİLLAH" zikrini her daim tekrar etmek ve aynı zamanda lisan'ın (dilin) sorumluluklarını yerine getirmektir.

Yalan söylememek, Kur'an okumak, tesbihât, zâlim karşısında hakkı söylemek, dil ile yapılabilecek şükür çeşitlerine örnektir...

2- Kalb ile şükür: İnanç ve düşünce olarak zihnimize nimet vereni yerleştirmek, verilen nimetin; Sağlık -ilim-zenginlik- eş ve çocuklar- ömür gibi benzer güzelliklerin yalnızca Allah'tan geldiğine iman etmektir...

3- Vucud'un her uzvu ile şükür: Hesab günü tüm uzuvlarımızın, lehte veya aleyhte şâhidlik yapacağı ayetle sabittir... Kalbin daha doğrusu zihnin, Helal ve Haram doğrultusunda vermiş olduğu her bir komut'un, herhangi bir uzuv tarafından yerine getirilmesi bir şükürdür... Göz'e, Haram'a bakmama komutu veya Haram bir iş için elin uzanmaması gibi...

ALLAH, c.c insanların teşekkürüne muhtaç değildir... Şükreden kendi iyiliği için şükreder ve karşılığını bulur...

ALLAH, c.c. teşekkür karşılığı nimetleri daha da artırandır...

Neml, 40 İbrahim,7 Nisa,147 Teğabun, 17. Ayet-i kerimeleri bu konu için delildir...

Ne yazık ki nimetlere gark olan insanoğlu, bu nimetlerin SAHİBİNİN kendisi olduğu vehmine kapılarak şırmarmakta, nimet'i kendi el ürünü görmektedir...

Bu duygu en basit tanımla hüsrân'ın başlangıcı olmaktadır...

Bir mü'min, bilinçli olarak, varlık ve zenginlik benim eserimdir iddiasında bulunursa İslam kimliği zedelenmiş, hatta DİN dairesinden çıkmış olur...

MUTASAVVİFE DE ZİKRİN KISIMLARI

Zikir; tasavvuf dünyasının birinci derece ilgi alanına girdiği için, konu ile ilgili ciddi tanım kaynağı oluşmuştur. Tasavvuf ehli genel olarak zikri üç kısımda incelemiştir:

1) HAKİKİ ZİKİR: Bu ancak kalb ile olur... Lisânın(dil'in) zikrullah çalışmasında asla haz ve nasibi yoktur. Somut bir eylem gözükmeden yapılan bu çalışmada dil hareket etmez... Düşünerek zihinde oluşan zikrullah ile zihin ve kalb birlikteliği hakiki zikirdir.

Bu tarz, Rasulullah sav efendimizin, Hicret gecesinde Sevr mağarasında, Hz.Ebubekir'e (r.a) diz üstü, tahiyatta oturmuş şekilde, gözlerini yummak sureti ile öğrettikleri şekildir. Kur'an-ı Kerim'de;

“Rabbini gönülden ve korkarak içinden hafif bir sesle sabah akşam an, gafillerden olma.”(el-A'raf, 205)

“Bunlar iman edenler ve kalpleri Allah’ın zikri ile mutmain olanlardır. Haberiniz olsun; kalpler yalnızca Allah’ın zikri ile tatmin olur.” (Rad, 28)

Âyetleri bu yöntemin delilidir...

1) **CEHRÎ ZİKİR**: kalb eşliğinde dil zikri...

Kalbin başka bir şeyle meşgul olmasına imkân verilmeksizin dil ile yapılan zikir yöntemidir. Esmâül Hüsna başta olmak üzere tesbihat- salâvat-ı Şerifeler ile kalpte iz bırakmak, mana ve hissiyattan mahrum kalmaksızın haykırarak zikirdir.

Resulü Ekrem sav efendimiz, Hz. Ali’ye; (r.a) Kâlb eşliğinde dil zikrini talim buyurmuştur. Başlangıcı Hz. Ali’ye (r.a) irtibatlandırılan; Kâdiri- Şazelî -Kübrevî - Mevlevî- tarikatları bu zikir üzerinedir.

Zikrullah’a devam ederken, kalb ve dil bağlantısı kesintisiz sürececek asla birbirinden kopmayacaktır. Kalbin katılmadığı bir zikir, uykuda sayıklamaya benzer.

Ali Ramitenî, Cehrî zikrin faziletini şöyle tavsiye etmektedir:

“...Son günlerini yaşayan bir mü’mine, yüksek sesle Kelime-i Tevhid telkin edilir... Tasavvuf; Tüketilen her nefesin son olma ihtimalini düşünür... Bu nedenle cehrî zikir tavsiye ediyoruz...”

2) **ZİKR-İ LİSÂNÎ**: Bu şekil; Tevhid veya Celal isminin sadece dil ile tekrarıdır. Bu yöntem tasavvuf ehline en alt sınır olarak kabul edilmiştir. Kalpte tesiri olmayan mânen hazmedilmeyen bir zikir, ancak papağanlara mahsustur denilmiştir.

Kelime-i tevhid ve Allah’ın yüce isimleri zikir değil, zikre alettir. Allah kelimesinin oluşumuna hizmet eden elif- lam- he harfleri bu yüce kelimenin kuruluşuna alet

olduğu gibi bu harfleri bütünü, zât'ı belirtmekte sadece vasıtaadır. Allah kelimesine zikir denilmesi mecazdır.

Zikir bu kelimelerin kalpte sıkça kullanımından meydana gelen bir keyfiyettir. İcrâ ediliş biçimiyle ikiye ayrılır.

a) İsm-i zat (Allah isminin zikredilişi)

b) Nefy ve ispat (kelime-i tevhid)

Bu iki yöntemi Muhammed Mâsum ks. Uygulanış şekliyle şöyle tarif eder.

a) İSM-İ ZÂT: zikrullahı niyet eden şahıs, öncelikle günahlarından dolayı Allaha içtenlikle tövbe eder. Ölümü hatırlar, kalbini kötü düşüncelerden temizler. Allah'a yönelerek nefis arzu ve isteklerini reddeder.

Dilini üst damağına yapıştırır, hayalen kalbine bakar ve kalbinin Allah... Allah... Allah... Ritmi ile zikrullahı başladığını hissederek seven sevdiği ile baş başa kalır. Bu şekil zikrullah icrasına, kalb ve beden iştirak etmez.

Kalbî zikir; Zikrullah ile vaktini değerlendiren şahsın, hayalen kalbine yönelmesi ile meydana gelir. Bu işler bir meleke haline gelmelidir... Sanki iştirak ve görür gibi...

Sıralama neticesi kalb, Allaha yönelmelidir. Zikreden ne zaman kalbine baksa onu zikreder halde bulmalıdır... Bu işlem zaman içinde bir alışkanlık, bir meleke sağladığı için artık kalb zikrullah icrasından vazgeçemez hale gelir...

Zikrullah ile her ânını değerlendiren ve Allah ile meşgul olan kimse, istikamete kavuşur ve bu yolda ilerlemeye başlar... Tasavvuf'ta belirli sıralama dâhilinde, Zikrullah'a devam tavsiye edilir... Bu sıralamaya "Letâîf-i hamse" ismi verilmiştir... Bunlar:

a) **Kalb** b) **Ruh** c) **Sırr** d) **Hafî** e) **Ahfâ**
letâifleridir...

Letaif kelimesi, gözle görülmeyen manevî özellikler anlamına gelmektedir...

Bu melekeler çalışmaya başlayınca “**Nefs-i nâtuka**” diye tanımlanan en üst makama ulaşılır...

Kalb letâif’i: Sol memenin yanında ilahi huzur ve tecelli yeridir.

Ruh letâif’i: Sağ memenin altında, ilâhi aşk ve muhabbet yeridir...

Sırr letâif’i: Sol memenin üzeridir... İlahi ma’rifet yeridir...

Hafî letâif’i: Yeri, sağ memenin üstündedir...

Ahfâ letâif’i: Yeri, göğüs kafesinin üzeridir... İlahî sır mahallidir.

Nefs-i nâtuka nın yeri ise iki kaş’ın arasındır...

b) NEFY VE İSBAT: tasavvufi usulde, “LAİLAHE İLLALLAH” yüce kelimesi ile sürekli olarak zikre devam etmek isteyen, öncelikle dilini üst damağına yapıştırır, nefesini göbeğinin alt tarafında tutar, oradan hayali olarak “LÂ” kelimesini yukarı doğru çıkartır, beyin veya zihinde bir an bekleterek, zihinsel olarak “İLAHE” kelimesini sağ omzuna taşır. Sağ omzundan “İLLALLAH“ kelimesini, kalb üzerine taşır. Nefes bırakıldığı anda “MUHAMMEDUN RESULULLAH” denilerek kelime-i tevhid zikri tamamlanmış olur.

Muhammed Mâsum bu konu ile ilgili ayrıca altı şart daha ekleyerek şöyle diyor:

1) “LA MAKSUDE İLLALLAH” Allahtan başka ulaşılabacak hiçbir gaye ve hedef olmadığı manasını düşünerek, NEFY yani yokluk ve hiçlik sıfatı ile bezenmiş tüm yaratılmışların FANÎ olduğunu; BÂKÎ olanın Allah olduğunu haykırmak

2) Huşu ve huzur ile zikrullahı devam. Yani Allaha yürekten ve içtenlikle, tevazu ve alçak gönüllülük içinde zikrullahı, devam etmek.

3) Vukuf-ı kalbi: zikreden kimsenin her zaman kalbini Allaha karşı uyanık tutması ve sürekli kalbin denetimidir. Kalbin sürekli zikrullah ile uğraşması neticesinde Allaha ulaşılabacaktır. “ **Ne yana dönseler Allah’ın vechini bulurlar**“ ayeti bu konu için delildir. (Bakara,115)

4) Nigahdaşt: kalbin her türlü vesvese şüphe ve kötü işlerden korunmasıdır. Allah ile beraber belli bir huzura ulaşıncaya kadar bu halin devamını muhafaza anlamına gelir. Dünyevi kavramlar yerine sürekli kelime-i tevhidi kalbte tutma becerisi diye tanımlanabilir.

5) Vukuf-ı adedi: günlük zikrullah icrasında ödev olarak verilen sayılar nisbetinde zikre devam etmek.

6) Rabita: müridin kâmil mürşidine yürekten bağlanması ve her an berabermiş gibi düşünmesi hayal etmesidir. Seven sevdiğini hayal eder.

Mürid her an Allah ile beraber olduğunu bilen bir şahsiyettir. Allah’ın rızasına ulaşabilecek bir öğreticiye ihtiyaç duyulması zaruri olduğuna göre bu öğretici ile hayalen beraber olmak ve onun yaşamını kopya etmek RABITA kavramının basit tanımıdır...

Müridin hayalen mürşidini rehber olarak görmesi neticesinde, Allah ve Resulü'ne olan sonsuz sevgi ve bağlılık kalıcı hale gelecektir.

“Kişi sevdiğiyle beraberdir.” (Buhari)

“Herhangi bir topluluğa benzemeye çalışan, onlardır.” (E. Davut) hadisi şerifleri bu konu için delil sayılmıştır.

Rabıta, nerede olursa olsun Allah'ın huzurunda olma duygusunu canlı tutma sanatıdır denilmiştir...

Şeyh Necmüddin Dâye, zikredilen altı maddeye ek olarak; zikrullahtan tat alınıp, manevi yönden başarı kazanmak için yapılması gerekenleri;

“Allah'ın mescitlerinde, Allah'ın isminin anılmasını engelleyen ve onların harap olmasına çalışan kimselerden daha zalim kim olabilir?” (Bakara, 114)

Ayeti kerimesini delil gösterip, işaret edilen ve tasavvuf erbabınca, gönülde olduğuna inanılan manevi mescid çeşitlerini şöyle sıralar:

a) **Mescid-i nefis zikri:** Nefis mescidinin zikri, Haram ve Helaller'e uymak, ibadetleri eksiksiz yerine getirmektir. Mescidi nefsin harap olması ise, Haram'a yaklaşmak, ibadetlerde eksiklik ve Hasenât diye tanımlanan güzel işleri terk etmektir.

b) **Mescid-i kâlb zikri;** Tevhîd ve mârifettir. Şüpheli olan şeyleri terk etmemek veya şehvetle, şüpheli olan fiil ve davranışa yönelmek zikri iptal, mescidi harab eder.

Allah Hz. Davud'a hitaben;

“Ey Davud: sana inanlar, şehvetle bir iş yapmaktan sakınsınlar. Zira şehvetle yapılan işlerde, kalp ve akıl birlikteliği yoktur.” buyurmuştur.

c) **Mescid-i ruh'un zikri:** Şevk ve muhabbetir. Zikrullah şevk ve muhabbetle olmalı, zikirle birlikte benlik erimelidir... Her türlü haz ve zevk alma dürtüsü, tembellik, zikri bozar.

d) **Mescid-i sır'ın zikri:** Allah'ın kendisini gözetlediğinin bilincinde olma çabasıdır (müşahede). Kulun, Allah tarafından gözetlendiğini bir an olsun aklından çıkartmaması ibadettir. Keramet göstermek, velilik arzusu, mescid-i sır makamını harap eder.

e) **Mescid-i hafî zikri:** Öz benliği veya egoyu terk edip tamamen Allaha yönelmek ve O'na ulaşmayı arzu etmektir...

Keramet- mükâşefe yani, akıl veya duyu organları ile elde edilemeyen bilgilere ulaşma, kalb gözünün açılması gibi çok özel kabiliyetlere iltifat etmek, bu mescid'den zikri men eder.

AÇIK VE GİZLİ ZİKİR

İnsanların yaratılış ve kabiliyetleri değişkendir. Bi-reyleri kendi fitri yapıları içinde değerlendirmek ve manevi tecrübelerini bu yapının gerekli kıldığı eğitim metodu ile oluşumu sağlamak gerekir.

Zikrullaha muhatap olan şahsın kabiliyetine göre gizli veya açık zikir tavsiye edilir.

Bu konuda Mazhar-ı can ve canan hazretlerinin mektubunu aynen aktarmayı uygun bulduk

“Malum olsun ki, zikrin anlamı, hatırlatmaktan ibarettir ve üç kısımdır:

Birincisi; Kalb bilgisinin payı olmaksızın yalnız dil zikridir.

İkincisi ise; Lisan hareketi olmaksızın kalbî zikir'dir... Tasavvuf ıstılahında gizli zikir diye isimlendirilen bu usul, tasavvuf ehlinin uyguladığı zikir yöntemidir ve tarikatların hepsine makbul olup kullanılan yöntemdir...

Kalbî zikir iki taraflıdır. Bir tarafı anılan zatın, hiçbir sıfatla düşünülmezsizin kalb'te oluşturduğu huzur ve haz'dır... Allah'ın sıfatları ve Esmâü'l-Hüsna, yaratılış halleri düşünülecek olursa kalbî zikir kuvvetlenir.

İkinci taraf ise zikredilene kalb'te, tüm oluşumları ile zikretmek (fikretmek) , Kur'an ve hadis- kitap ve sünnet icrası, bu türlü zikrin faziletleri ile doludur.

Üçüncü zikrullah yöntemi ise, kalb eşliğinde dil zikri. Zikrullah icrasında fayda verici unsur olarak düşünülen önemli icrâ şeklidir.

Bir taraftan, sadece zikreden şahsın duyabileceği tarzda zikrullah icrası. Diğeri ise kendisinden başkasına da, duyurulan zikirdir. Bazı hususi yerlerde gizli zikirden üstün olarak algılansa bile her yerde değildir.

Açık zikrin benimsenmesi şu hikmete bağlıdır; Nasıl ki, ezanlar - sabah - akşam- yatsı namazlarında açık okunan Fatiha ve sureler, ortama apayrı bir tilavet lezzeti veriyorsa; Allah... Allah... Allah seslerindeki ahenk, gaflet içinde olan kalbi yumuşatır ve günahlarımız için bir pişmanlık hissi verebilir.

Gizli zikirde düşünülen hikmet ise, ibadetlerin kabulüne engel olan riya ve sesin fesadından korunmak içindir.

Gizli zikrin, açık zikirden üstünlüğü, kitap ve sünnet ile sabittir.

“Rabbini içinden, yalvararak ve korkarak yüksek olmayan bir sesle, sabah ve akşam zikret.”(el-A’raf, 205)

“Muhakkak ki siz, sağıra veya mevcut olmayana dua etmiyorsunuz.” hadisi şerifi buna delildir.

Son devirlerde moda olan; çalgı - kılıç ve şiş eşliğinde gösteri zikirlerine dönüşen uygulamalar, kitap ve sünnete aykırıdır.

Belki törensel zikrullah icrasını ilham yolu ile benimsemiş olabilirler. Şeriat bu konuda susmaktadır. Ancak def gibi bazı âletler mübah dairesi içinde görülebilir. İnkârları şeriat bakımından mecburi olmaz.

Kitap ve sünnet’le sabit olan zikrullah icrasının, şeriat ölçüleri ile sabit olmayan uygulamalardan daha üstün olduğu tartışılmaz.

Resulullah efendimiz, Hz.Ali’ye cehri (açık) zikri öğretirken, açık bulunan kapının kapatılmasını emir buyurmuş ve cehri zikri öğretmişlerdir...

Allah Resulünün bu uygulama dersi, gösteriye dönüşen zikir şekilleri için örnek teşkil etmektedir. Tasavvufta gösteri zikri yoktur... Kibir’e vesile olan her şey makbul olmaktan çıkar...Güzellik itidaldedir.”

KUR'ANDA ZİKİR AYETLERİ

Zikrin çeşitli tariflerini yaptıktan sonra, Kur'an-ı Kerim'de zikir kelimesine 250'den fazla ayette yer verilmiş, 18 ayrı yerde kullanılmıştır. Bunlar:

- 60 âyet zikir,
- 36 âyet hatırlamak,
- 34 âyet öğüt,
- 38 âyet düşünmek,
- 14 âyet akıl sahibi,
- 13 âyet Kur'an-kitap,
- 12 âyet nasihat,
- 6 âyet ibret,

Anlamalarında kullanılmıştır. Bunun haricinde; Namaz, tekbir, tehlil, ibadet, şükür, ihtar, duyuru, tevbe ve Resul anlamlarına da kullanılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'in zikir olarak tanıtılması iki manaya işaret eder;

1) Zikrullah icrasında velayet makamına ulaştırabilecek en kestirme yol, Kur'an'dır...

2) Kur'an-ı Kerim zikir üzerine konuşur... Kur'anın bahsettiği gerçeklerden anlayabilmek için zikir terbiyesine ihtiyaç vardır...

Kur'an-ı Kerim, her mertebe de insan için en geçerli ve yegâne tesir gücüne sahip bir zikir'dir...

Kur'an-ı Kerim; Resulleri de zikir olarak tanıtmaktadır... Nebî hem zikirdir hem de zikir yolu ile eğiten, zikir eğitimi ile öğreten ve kavratılan bir öğretmendir...

“...O halde nasihat et. Çünkü sen ancak bir nasihat edicisin...” (Ğaşıye, 21)

Ayeti bu konu için delildir...

Kur'an-ı Kerimden sonra te'sir gücü yüksek zikir kümeleri, Nebî sav efendimizin öğrettiği tesbihat ve zikir çeşitleridir...

Resulullah sav efendimizin mübarek dudaklarından dökülen zikir, tesbihat, dua örnekleri, mü'minlerin takip edeceği en emin zikir kümeleridir...

Talak suresi 10 ve 11. Ayetleri de bu konu için delildir.

Nebî sav efendimizin zikir konusunda, mü'minleri uyaran ve teşvik eden pek çok hadis-i şerifleri mevcuttur.

Seçkin Hadis kitaplarının şu bölümlerinden istifade edilerek aktarım yapılmıştır:

BUHARÎ: Kitab'ül Ezan---Kitab-ül kusef—Kitab-ül Buyu'—Kitab-ül edeb—Kitab-üd Da'vâat...

MÜSLİM: Kitab-ül Cuma – Kitab-ül Mesacid—Kitab-üt Taharet-Zikir

TİRMİZÎ: Züht- - Kıyamet -Hacc – Daa'vat-

NESEÎ: Kitab-ül iftitah – Kitab-ül tadbîk – Kitab-ül îdeyn – Kitab-ül istiâze – Kitab-ül Cenaiz – Kitab-ül Cihad

İBN-İ MÂCE: Kitab-üt Taharet- Kitâb-üz Zühd

DARİMÎ: Kitab-ül Menasik

EBÛ DAVUD: Kitab-ül Cihad

AHMED B. HANBEL: 2. Cild

KUR'ANDA ZIKRULLAH'A VERİLEN ÖNEM

Allah kullarına farz kıldığı ibadetlerin hepsinde bir ölçü ve sınır belirtmiş bazı ibadetlerin özür halinde ertelenebileceğini açıklamıştır. Ancak zikrullah'tan geri kalmayıp, terk etmeye asla izin verilmemiştir.

Gecede, gündüzde, ayakta, oturarak, çarşıda gizli veya açıkta, abdestli veya abdestsiz, her durumda zikrullah'ın devamlılığı emredilmiştir.

Zikrullah icrasında, tanınmış olan her türlü serbestlikten dolayı Kur'an-ı kerim, fert ve toplulukları sık sık Allah'ı zikretmeye davet etmiştir.

Bu konu ile ilgili ayeti kerimeler şunlardır:

“ Beni; af dileyerek güzel ameller ve ibadetlerle anınki , bende sizi, mağfiret, cennet, ihsan,sevap ve lütufla anayım.. bana şükr edin nankörlük etmeyin.”
(Bakara, 153)

Mü'min birey, Allah'ı zikrettiği zaman, yüce yaratıcı bu zikre karşılık vererek, onları daima zikrullah'a teşvik etmekte ve karşılık olarak nelere kavuşacağımızı şu şekilde açıklamaktadır:

1) “ Beni güzel amellerle zikredin... Ben'de rahmetimle zikredeyim

2) Beni dua ile zikrediniz... Ben'de dualarınıza karşılık vererek daha fazla iyilikte bulunayım...

3) Beni Hamd ve Senâ ile yani elhamdülillah gibi övülecek zikirlerle ve tüm emir ve yasakları yerine getirmekle zikredin... Ben'de sizi diğer yaratılmışlardan ayırıp sevgi ile her türlü nimetlerimle zikredeyim.

4) Beni dünyada zikrediniz... Ben'de sizi Âhirette zikredeyim.

5) Beni kimseciklerin olmadığı baş başa kalınabilecek mekânlarda zikredin... Ben'de sizi toplum içinde saygı ve sevgi duyulan bir şahsiyet haline getirerek zikredeyim.

6) Beni; yaşamınızda ekonomik veya sosyal alanda en üstte olduğunuz zaman zikredin... Ben'de sizi zor ve sıkıntılı günlerinizde zikredeyim.

7) Beni emirlerime karşı tam bir teslimiyet, koşulsuz bir kabul ile zikrediniz... Ben'de sizi umulmadık bir şekilde darda kaldığınız, kurtuluş ümidinin bittiği bir anda zikredeyim.

8) Beni; Benim yolumda Cihad ve Gayretullah ile zikrediniz... Ben'de sizi hidayetimle zikredeyim.

9) Beni Tevhid ve imanla, sizin üzerinize farz kılınanlarla zikrediniz... Ben'de sizi, Cennette mü'minleri bekleyen kapıcılarım ile zikredeyim.

Beni dost edinin ki bende sizi dost edineyim..."

Kulların zikrullah'a devam karşılığında, Allah'ında kullarını zikretmesi, kelimelerin tanımlayamayacağı bir ikramdır...

Hiçbir etken ve edilgen unsurlara dayanmaksızın sadece Allah'ın yüce zatından kaynaklanan sonsuz bir cömertliktir..

Allah'ın " Beni zikredin..." âyet-i kerimesi ile kullarına hitâbı, kelâm'ı ezeli dir... Allah c.c. ilm-i ezeli'de, kullarını zikrettiği için, Kulları da Allah'ı zikretmektedir...

Allah'ı zikredenler, ezeli'de zikre muhatab olanlardır...

Resulullah sav efendimiz;“Allah’ın bir kula kendisini zikrettirmesi bir nimettir. Bu nimetin şükürünü yerine getiriniz“ Buyurmaktadır.

Bu hadisi şerif ışığında düşünüldüğünde, Allah’ın kullarına başlangıç ve bitiş ile sona eren iki önemli emri olduğu görülür... Bunlar zikir ve şükür kavramlarıdır.

Mü’minler, “beni zikrediniz.“ emri karşısında, aciz bir varlık olduğunu düşünerek öncelikle günde beş vakit namaz’da dile getirdiği , “ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz.“ ayeti kerimesini düşünüp öncelikle zikrullahı devam edip, sonrada şükredecektir.

ŞÜKÜR; Allah’ın bize vermiş olduğu yaşam, sağlık gibi akla gelebilecek nimetler karşısında veya sıkıntılı zor günlerde umulmadık sebepler yaratarak darda bırakmayan yaratana teşekkür etmek, yüceliğini dile getirmektir...

Bu tarifi karşılığı Fatiha suresi birinci ayeti olarak düşünüldüğünde dilimizden eksik etmeyeceğimiz zikir, **“Elhamdülillahi Rabbil âlemin”** olmalıdır.

Şükür iki ana başlık altında incelenebilir:

a) Allah’ın sonsuz fazlı keremini yani karşılıksız bağışlarını itiraf ederek isyan etmekten utanmaktır.

b) Vucud sağlığı, konuşma kabiliyeti ve her türlü nimet karşılığı, kalb’in, samimi duygu ve titreyişi eşliğinde Allah’a teşekkür etmektir...

Ayeti kerimede “nankörlük etmeyin“ uyarısı, zikir ve şükür eksikliğinin karşılığıdır. Zikrullah’ı ve şükür’ü unutan veya yeterince yerine getiremeyenlerin varabileceği son noktaya işaret edilmektedir... Kutsi hadis-i şerifte ;

“Ey Âdemoğlu! Sen beni kendi nefsinde zikredersen bende seni kendi nefsimde zikrederim.

Sen beni topluluk içinde zikredersen, bende seni melekler ortamında zikrederim.

Sen bana bir karış yaklaşırsan, ben de sana bir adım yaklaşıyorum.

Sen bana yürüyerek gelirsen, bende sana koşarak varırım“ buyurulmaktadır. (Müslim)

İsmail Hakkı Bursevi, bu ayeti izah ederken, Nebî sav efendimiz’in şu hadisi şerîf’ine dikkat çekmektedir:

“Kim Allah’a itaat ederse, Allah’ı zikretmiştir. Her ne kadar namaz, oruç ve diğer ibadetleri kusurlu olsa bile, kim Allah’a âsi olursa Allah’ı unutmuş olur. Her ne kadar namaz, oruç ve ibadetleri tam olsa bile“ (R.Beyan)

Diğer hadisi şeriflerde şöyle buyrulmaktadır:

“Allah’a en sevgili olan amel lisanında zikrullahtan bir eser olduğu halde ölmendir.“

“Her şeyin bir cilası vardır. Kalbin cilası ise zikrullahtır. Allah’ın azabından kurtaracak zikrullahtan daha güzel bir şey yoktur.“(K. Ummal)

“Allah’ı zikredenle, zikretmeyen arasındaki fark, ölü ile diri arasındaki fark gibidir.“ (T. Sarih)

Ayrıca kudsî Hadis’te cenab-ı Allah şöyle buyuruyor:

“Ey âdemoğlu; beni zikrettikçe şükürünü ifa etmiş, beni unuttukça, hakkımı unutmuş olursun...” (C. Sağır,)

Zikrullah sadece Muhammed ümmetine nasib kılınan bir özelliştir.

Diğer geçmiş ümmetlere Kur’an-ı Kerim’de “size verdiğim nimetleri yâd edin “buyrulduğu halde, ümmet-i Muhammed’e “siz beni zikredin, ben de sizi zikredeyim” ayeti kerimesi ile hitab edilmiş olup, mü’minler nimeti veren yüce Zât’ı zikretmekle şereflendirilmiştir...

Şeyh Necmeddin Dâye; konumuz ile ayeti, tasavvuf penceresinden şöyle görerek tefsir ediyor:

“Herhangi bir mümin kul’un Allah’ı zikretmesi, Allah’ın o kul’u zikretmesinin neticesidir iki şekilde olur:

a) Cenabı Allah’ın “ Beni zikredin” ayeti kerimesi ile kullarına çağrısı kelâmı ezelîdir. Yani insanoğlu yaratılmadan önce bu hitaba muhatap olmuştur bu nedenle, yeryüzünde Allah’ı zikreden mü’minler yaratılıştan önce “ Beni zikredin” emrine muhatap olanlardır.

b) Cenabı Allah “Beni zikredin ki, bende sizi zikre-deyim” ayetinde, tıpkı “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” sorusuna, mü’minlerin topluca; “Evet Allah’ım sen bizim Rabbimizsin” cevabında olduğu gibi zikirde öncelik; Cenab-ı Allah’ındır.

“ Radıyallahü anhüm...” Ayeti kerimesinde öncelik yine Allah’tan gelmektedir... Allah o müminlerden razı olduğunu beyan ediyor akabinde onlarda Allah’tan razı olduklarını haykırıyorlar...

“Yuhıbbûnehum ve yuhıbbûnehû...” ayeti kerimesinde olduğu gibi...

Necmuddîn Dâye’ye göre zikrullahın altı mertebesi vardır;

1) “**Zikr-i Lisan**; İkrar iledir. Dilimizden sürekli olarak zikrullah’ın eksik olmaması neticesi Allah cc, son nefeste iman nimetini ikram ederek kulunu zikredecektir...

2) **Zikr-i Erkan**; İbadet ve amelleri eksiksiz yaparak Allah’ı ibadet ile zikretmenin neticesi keramet kapısı aralanacak, Allah kulunu yüceltecektir.

3) **Zikr-i Nefs**; Emir ve yasaklar, Helal ve Haram hudutlarına titizlikle uymak ve teslim olmak neticesi Allah kulunu İslam nûru ile zikredecektir.

4) **Zikr-i Kalp**; Kötü ahlakı terk, iyi ahlakla bezenmektir. Siz beni güzel ahlakınızla zikredin bende size, sadece benimle baş başa kalmanın lezzetini vereyim (istiğrak) müjdesi ile şereflendirecektir...

5) **Zikr-i Ruh**; Sürekli kelime-i tevhid zikri ile Allah'ı birlemek ve O'na sonsuz muhabbet duymaktır... Siz beni Tevhîd ve muhabbetle zikredin, Ben de sizi Tevhid ve Kurbet ile zikredeyim... Kurbet: Allah'a yakınlaştıran her türlü vasıtayı, emre âmâde kılmak demektir... Artık Allah ile dostluk başlamış olur... Neticesi velî bir kul olmaktır...

6) **Zikr-i Sır**; Allahtan başka tüm varlıklardan vazgeçip sadece Allah için vâir olmaktır... Karşılığı ise Âhirette Allah'ı görmek (Cemalullah) şerefine kavuşmaktır... Gerçek zikir'de; Allah ile kul bütünleşmiştir..."

Ahzab Sûresi, 41-42. ayetler:

“ Ey iman edenler” Allah'ı çok zikredin onu sabah akşam tesbih edin...”

Zikrullah; Kalbin o yüce kelime ile teması, yaklaşması ve onu unutmamasıdır yoksa kuru kuruya dilin harekete geçmesi ve şuursuzca bir kelimenin tekrarı zikir değildir.

Huzurlu bir yaşamı arzu eden mümin, bu arzusuna ancak sürekli zikrullah ile kavuşabilir... Özel kimlik sahibi olmak için istenen tek şart tüm vakitlerde Allah'ı unutmamaktır.

Zikir, kulun Allah'ı düşündüğü ve kalben onunla barışık olduğu tüm zamanları kapsar... Bu birlikteliğin kanıtı ister dil ile ister kalben beraberliği sürdürmektir...

Huzurlu bir yaşam sürmenin sırrı, kalbin Allah'a bağlanıp zikrullah ile birleşmesidir... Zikirle kaynaşan bir yaşam biçiminde sıkıntı ve ızdırab olmaz... Tanımı yapılan bu tür kalbe, kalb-i selîm denilmektedir.

Zikrullah'ın diğer farzlar gibi belli bir sınırı yoktur. Bu nedenle zikrullah'ı terk etmekten dolayı kabul edilebilecek bir özür ileri sürülemez.

Cenab-ı Allah, Kur'an-ı Kerim'de, zikrullah icrası için belirli zaman dilimi tavsiye ediyor. Bilhassa sabah ve akşam vakitlerinde kalbin Allah'a yaklaşmasına vesile olan etken ve özellikler olduğu beyan ediliyor.

Bu tavsiye çerçevesinde özellikle tesbihat, zikirlerin temeli ve başlangıcı sayılmış, sabah ve akşam ise meşhur vakitlerden kabul edilmiştir.

İsmail Hakkı Bursevî bu ayeti açıklarken zikreden bireyleri, zikirlerine göre şöyle ayırmıştır:

“Bazı kimseler Allah'ı, eserini hatırlamadan, düşünmeden sırlarını görmeden, lisan ile zikrederler...”

Bu faaliyetin sevap yoğunluğu düşüktür...

Bazıları zikredileni düşünür eserlerini kavramaya çalışarak diliyle zikrullah'a devam eder. Ancak Allah ile kurulan bağda derinlikli bir yakınlık veya Allah ile bütünleşme eksik olduğundan bu zikir öncekine göre daha makbuldür.

Bazıları, Lisan – Akıl – Kalb – Ruh ve Sırr ile zikrederler... Bu tarz; Mukarrebun olanlara, Peygamberlere, Enbiyalara, kâmil velî'lere hastır ve makbul olan zikrullah'ın ta kendisidir...

Zikrullah'ın artırımı ile yukarıda belirtilen en alt dereceden en tepe nokta olan sırr makamına kadar ulaşılır... Bu makam artık velilik makamıdır.

Bazı müfessirler, "Allah'ı çok zikredin" ayet-i kerimesinden murad, Allah'ı sevmeye işaretler. Demişlerdir.

Resulü Ekrem sav efendimiz "kişi sevdiğiyle beraber" buyurmuşlardır. (Ruhul Beyan)

Muhyiddin ibn-i Arabî, "Allah'ı çok zikrediniz" ayeti kerimesini tefsir ederken:

" Nefis makamında dilimizle-- Kalb makamında huzurla-- Sırr makamında yakarışla-- Ruh makamında, tevhidin tam olarak kalb'te kökleşmesiyle (müşahede)— Havf makamında ise Allaha kavuşmak arzusu ile (vuslat) -- Zât makamında ise Allah aşkı ile yanarak (fenafillâh) zikrelerden olunuz." İfadesini kullanmaktadır...

"Ey iman edenler! Allah'ı çok zikrediniz" ayeti kerimesi yaşam ve ibadet ortamında, zikirsiz bir an bile düşünülemezliğinin bir işaretidir.

Tüm ibadetler zikrullah ile başlar. Zikirle başlanmayan ibadet türü yoktur. Hatta yemek yeme düzeni bile zikir ve şükür arasında kurgulanmıştır.

Namaza Allah'ı zikrederek başlıyor, daha sonra selam vererek tamamlıyoruz.

Oruca Allah'ın adıyla başlıyor ve onu zikrederek açıyoruz.

Allah'ın adı anılmayan kesimler ve kurbanların eti yenilmez.

Hacc'ta "lebbeyk" "lebbeyk" diyerek Allah'a olan yakınlığımızı ve teslimiyetimizi ilan ediyoruz.

Resulü Ekrem sav efendimiz;

“Allah’ı zikreden bir kimse ile gaflete dalıp zamanını boş geçiren, Allah’ı unutan kimsenin farkı diri ile ölü arasındaki fark gibidir“buyurmuşlardır. (Buhari)

Zikrullah ile meşgul olmayan kalbin durumu cansız bedenle eş değerdedir. Bu hadisi şeriften çıkardığımız sonuç şudur:

Zikrullah’a devam eden ve zikir üzere vefat insan, diri hükmündedir.

SÜREKLİ ZİKİR İÇİN RESULULLAH’A ÇAĞRI

“Ey örtünüp bürünen (resulüm)! Gecenin yarısında, dilersen biraz sonra veya biraz önce, bir müddet için kalk ve ağır ağır güzel bir tarzda Kur’an oku.

Doğrusu biz sana; (taşınması) güç bir söz vahiy edeceğiz... Şüphesiz geceleyin kalkmak daha etkili ve o zaman Kur’an okumak daha tesirlidir... Çünkü gündüzün seni alıkoyan işler vardır.

Rabbinin adını an! Bütün varlığınla O’na yönel... O doğu’unda, batı’nında Rabbidir... Ondan başka ilah yoktur... Öyle ise yalnız O’nun himayesine sığın“
(El-Müzzemmil, 1-9)

Rabbimizden bu büyük teklifler, Resulullah sav efendimize yüce bir seslenişle başlar.

Gece kalkıp nafil namaz kılması- Kur’an okuması- Allah’ı zikretmesi- sadece Allah’a güvenmesi- eziyetlere sabretmesi- kendisini inkâr edenlerden güzellikle ayrılması gibi ilahi emirler özelde Nebî (sav) efendimizi, genelde ise bizleri kapsamaktadır...

Ayeti kerimede geçen “tebeddül“ kelimesinden maksat; Allah’tan başka her şeyden özel ilgi ve alakayı keserek, ibadet ve zikirle O’na yönelmek; bütün his ve düşüncelerde Allah’tan uzak olmamaktır.

Bu manada; TESBİHAT (subhanallah) TEHLİL (elhamdulillah) TEKBİR (Allahu ekber) TEVHİD (lâ ilâhe illallah) ve benzeri zikir kümeleri; Namaz- Kur’an okumak- ilim öğrenmek- Allah rızası için öğüt ve nasihatlar, zikrin muhtelif uygulamalarıdır.

Fahreddin Razi, “tebeddül“ ayetini tanımlarken; “ihlâs üzere olmak- dünyevi muhabbetleri azaltmak ve Allah’ın rızasını istemektir“ ifadesini kullanmaktadır.

Resulü Ekrem efendimiz;

“Zikri kim korur ise, cennete girer“ buyurmuşlardır.

Zikrullah vasıtası ile Allah ile olan iletişimin devamı, yaşamın içinde sürekli Allah ismiyle beraber olunması, son nefeste aynı kelimelerin tekrarı ile bu dünyadan ayrılmak kolaylaşır...

Şüphesiz, meşgul olunan ismin sırrı ile sadece kelimeler değil, asıl kendisi ile ruhi bir bağ oluşur.

Zikrullah’ın orantısı ölçüsünde Allah; O kul’a umulmadık ihsanlarda bulunur. İ.Hakkı Bursevi, şöyle der:

“ Nefsini bil, O’nu unutma ki Allah’ta seni unutmanın O’nun hakikatini bildikten sonra kemalini tahsile çalış...”

Ankebut suresi ayet 45’de şöyle buyruluyor:

“Sana vahyedilen kitabı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki Namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. ALLAH’I ANMAK EN BÜYÜK İBADETTİR Allah ne yaptığınızı bilir..”

Kur'an-ı Kerim; Namaz ve zikir arasında kopmayan bir bağ kurmaktadır. Tahâ suresinde “Benim zikrim için namaz kıl” emrinde belirtildiği gibi namazın hikmet ve gayesi zikrullahtır veya zikrullah namazıdır.

Allah'ı zikretmek; “Beni zikredin ki, bende sizi zikredeyim“ ayet-i kerimesinde ki denklem neticesi Allah kullarını zikretmektedir. Bu anlamda namaz bir miraçtır.

İsmail Hakkı Bursevi, bu ayeti açıklarken;“Allah'ı zikretmek ibadetlerin en üstünüdür. Çünkü zikrin sevabı zikrin ta kendisidir. Bu nedenle namaz ve zikir özdeştir” demektedir.

Kutsi hadiste yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Ben kulumun, Bana olan zannı yanındayım... Beni andığı vakit onunlayım... Eğer beni kendi nefsinde anarsa, Ben de onu öyle anarım... Eğer Beni bir topluluk içinde anarsa, Ben de onu, onlardan daha hayırlı bir (melek) topluluğu içinde anarım...” (Buhari-Müslim)

Kurtubi şöyle der; kulumun benim hakkımdaki zannı kelimesinin manası; Dua edince kabul olma düşüncesi – tevbe edince tevbenin kabul düşüncesi – ibadet edince mükâfat düşüncesi, Allah'ın vaadi neticesidir. Resulu Ekrem efendimiz:

“Kabul olunduğundan emin olarak Allah'a dua edin” diye emir buyurmuşlardır...

Resulullah efendimiz bir hadisi şeriflerinde;

“Müferritler öne geçtiler” buyurdu bunun üzerine arkadaşları;

“Ey Allah'ın Resulu müferritler kimlerdir?” diye sordular cevaben “Allah'ı çok zikreden erkekler ve çok zikreden kadınlardır.” Buyurmuşlardır (Müslim)

Bu hadisi şerif gereği her fırsatı değerlendirip zikrullah ile zamanı değerlendirme koşulları oluşturulmalıdır... Medine dışından bir sahabi Resulullah s.a efendimizi ziyarete gelerek;

“İslamın emri bana ağır geliyor” diye bireysel bir şikâyet veya yakınma ile “bana bir şey emret de onunla ilgileneyim” işim kolaylaşsın diyor. Cevaben Nebî sav;

“Dilin Allah’ın zikriyle ıslak hale gelsin” buyuruyorlar. (Tirmizi)

İbadette zorlanan bir şahsın, zikrullah ile meşguliyeti zaman içinde diğer ibadetleri de kolay yapıp her birinden ayrı ayrı zevk almasına sebep olacaktır.

Zikrullah, diğer ibadetleri zevkli kılan bir uğraştır...

“Sabah akşam Rabbinin adını an” ayeti kerimesinde; Tesbih ve secde’nin aslı Resulullah olduğuna göre emir, süreklilik içindir...

Hız.Aişe annemizin “Resulullah vakitlerinin tamamında zikrullahdan gafil olmazdı” (Müslim) şahitliği, efendimize emredilen ayetler doğrultusundadır.

Resule emir, aynı zamanda müminlere emirdir bu nedenle, Nebî sav efendimiz; ümmetini Zikrullah’a teşvik etmişlerdir. Hadisi şeriflerinde;

“Zikrullahtan daha üstün bir sadaka yoktur”

“Allah’ı çok zikreden kimse nifaktan uzak olur”

“Zikrullah kalplerin şifasıdır.”

“Zikrullah Allah’ı zikreden bir dil’e, şükreden bir kalbe imanınızda size yardımcı olacak mümin bir hanıma sahip olun” buyurmuşlardır... (Kenz-ül ummal)

Ayet ve Hadis-i şeriflerden anlaşılacağı gibi mümin bir bireyden istenen, düzenli olarak Allah ile olan kalbi bağlantıyı kesmemektir.

“ Nerede olursanız olun o sizinle beraberdir” (El Hadid -41)

“Biz insanoğluna şah damarından daha yakınız” (Kaf – 50)

Âyeti kerimeleri Allah ile kulu arasındaki iletişim kopukluğunun mümkün olmayacağını delilidir.

Kur’an sürekli zikrullah önerirken sayısal çoğunluk belirtmiyor, az bile olsa sürekli iletişim emrediyor. Böylece insan sürekli unutan olmaktansa, sürekli hatırlayan bir konuma yükselmiş olacaktır.

ZİKİR EHLİ KİMDİR? ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Kur’an-ı Kerim; Zikir ehlini, tam olarak iman eden, zikrullah ile kalbi huzur bulan, Allah ve Resulünü tek ölçü kabul edip, emir ve yasaklara uyan, ticaret, siyaset ve alış verişin zikrullahtan alıkoymadığı, Allahtan korkan kimseler olarak tanımlamıştır.

“ Onlar iman eden ve kalbi Allah’ın zikriyle huzur ve sükûna kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalpler ancak Allah’ın zikriyle tatmin olur.” (Rad, 28)

Zikrullah ile mü’min gönüllerin huzura kavuşacağı yukarıdaki ayeti kerime ile kesin ifade buyrulmuştur,

Mü’min gönüller ancak zikrullah ile her türlü çağdaş stres kalıntılarından uzak durur ve huzur’a kavuşurlar...

Allah... Allah... Allah, diyerek zikrullah’a devam ile bütün hisler ve duyu organları kendi ritminde çalışmaya başlar ve üzerlerinde ki yapay yüklerden arınıyorlar.

Zikrullah ile yumuşamayan gönüller, dünya nimetlerinden hangisini arzu etse, hangisine kavuşsa, hepsinin bir sonu olduğu için hiç biri ile tatmin olamaz...

Mü'min gönüllerde bile tatminsizlik, yüzyılın müzmin hastalığı olarak gün yüzüne çıkmıştır... Tedavi olarak sunulan yegâne reçetenin zikrullah olması kaçınılmazdır...

İlahi aşktan zevk almaya başlayan gönüller, arzu ve şehvetle istenilen tüm mevkiî'lerin geçici olduğunu anlar ve zikrullahtan başka hiçbir şeyle tatmin olamazlar...

Zikrullah ile tanışmayan kalpler, huzura eremezler.

Fahrettin Razi bu ayeti şöyle açıklamaktadır:

”Mevcut üç'tür:

1) Allahu tealadır ki, her şeyde müessirdir. Hiçbir şeyden müteessir olmaz tamamen etkendir, edilgen değil...

2) Cisimler âlemidir ki, daima müteessir yani edilgendir... Asla müessir olamazlar.

3) Ruhlar âlemidir ki, bazen edilgen olur, ilahi feyz'i kabullenir... Bazen etken olur cisimlere tesir ederler... Allah'ın izni ile cisimlerin oluşum ve dönüşümüne katkıda bulunurlar.

İnsanın o ince ruhu, cisimler âlemi ile yeterinden fazla haşır neşir olup, yatırım-finans-bürokratik hırs ve benzer uğraşlarla vaktini harcarsa, huzur bulamaz.

Allah'ın eserlerini inceleyip, insanlığa herhangi bir hayırlı katkıda bulunurken, Allah'ı unutmadığı için ilahi nur açığa çıkar, sakin ve ızdırabsız bir kalbî yaşam devam eder... Bu ideal yaşam biçimini ancak zikrullah ile elde edilebilir.”

Şeyh Necmettin Dâye; Bu ayeti kerimeyi incelerken dört çeşit kalb'ten bahseder:

1) **Kalb-i Kâsiye:** Kâfir ve münafıkların kalbi bu sınıfa girer. Dünyevi lezzet ve şehvetler ile tatmin olan kalb'te rahmani bir ışık yoktur

2) **Kalb-i Nasiye:** Günahkâr mü'minin kalbidir... Bu kalbin huzur bulması için gerekli olan tek şart; Samimi bir tövbe ile günahı terk edip Naîm cennetine kavuşmaktır.

3) **Kalb-i Müştak:** Emir ve yasaklara samimiyetle uyan mü'minlerin kalbidir.

4) **Kalb-i Vahdaniyye:** Enbiyalar ve Evliyalar kalbidir... Allah'ın zatı ve sıfatları bu kalb'leri tatmin eder.”

Zümer suresi ayet 23:

“Allah; ayetleri birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden kitabı, sözlerin en güzeli olarak indirmiştir. Rablerinden korkanların bu kitaptan derileri ürperir sonra hem derileri, hem de kalpleri Allah'ın zikri ile yumuşar işte bu kitap, Allah'ın doğruluk rehberidir.

Onunla dilediğini Doğru yola iletir. Allah kimi saptırırsa onu doğru yola erİştirecek kimse bulunmaz.”

Allah'tan korkan ve aynı zamanda onun rahmet ve keremini uman, Kur'an-ı kerimi özenle okuyup bu esnada gerek manası gerekse okunuş azametinden dolayı tüyleri diken diken olan mü'minler; Kur'an-ı Kerim'de övülüyor...

İbn-i Abbas'tan rivayet edilen bir hadisi şerifte Resulullah sav efendimiz;

“ Allah korkusundan dolayı, kulun derisi ürperdiği zaman, kuruyan ağacın yaprakları döküldüğü gibi günahları dökülür.” buyurmuşlardır. (C.Sağır)

Nur suresi, ayet 37:

“Öyle adamlar vardır ki onları ne bir ticaret, ne de bir alışveriş Allah’ı zikretmekten, dosdoğru namaz kılmaktan, zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar kalplerin ve gözlerin (dehşetle) döneceği gündün korkarlar.”

İnsanlığın gönül yapısı; Ticaret, alışveriş, servet edinmek, bürokratik makam hırsı ile donatılmıştır. Ancak zikir ehli olan insanlar, dünyevi işlerle yoğunluklu olarak uğraşırken bile Allah’ın hakkını ödemekten gafil olmazlar.

Bedenlerinin borcu olan namazı kırlarlar, ekonomik olarak belli bir zenginliğe ulaşıncı zekâtlarını verirler ve Kur’an’da belirtilen o korkutucu gündün korkarlar...

Korkunun neticesi olarak yaşamlarını emredilen çerçeve içinde sürdüren mü’minleri Allah c.c. :

Ahzap suresi 35. ayet de şöyle müjdeliyor

“ Allah’ı çok zikreden erkeklerle çok zikreden kadınlar işte bunlar için Allah; mağfiret ve büyük mükâfatlar hazırlamıştır.”

Bu ayetin açıklamasını yapan müfessirler, (Kur’an bilimcileri) Allah’ı çok zikretmekten maksat, Sübhânallah-Elhamdülillah-Allahuekber gibi yüce zikir kümeleri, Kur’an okuma, dini ilimleri öğrenme (nesefi) lisan ve kalple Allah adını anma (İbn-i Abbas) söz ve davranışlarınızda Allah’ı unutmama (Beyzavi) olduğunu belirtmişlerdir.

Yukarıda sayılan kümeler neticesi, Allah'ı çok zikretmek, iman ve amel bütünlüğünü sağlayan temel faktördür.

Kalbin her an, Allah korkusu ve bilinci ile yaşaması, insana, değerlerin en üstünü olan takva sahibi sıfatını vermektedir.

Kur'an-ı Kerim bu özelliğe sahip mü'minleri şöyle tanımlıyor: Ali İmran suresi 134-135:

“ Onlar, bollukta ve darlıkta infak edenler, Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yutanlar, insanların (kusurlarından) afv ile geçenlerdir. Allah iyilik edenleri sever. Yine onlar çirkin bir günah işledikleri yahut nefislerine zulm ettikleri vakit Allah'ı hatırlayarak hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenlerdir. Günahları Allaktan başka kim bağışlar birde onlar işledikleri (günah) üzerinde bilip dururken, ısrar etmeyenlerdir.”

İnsan herhangi bir kusur veya günaha bulaştığında, Allah'ın merhametine muhtaç olup, affı geniş olan Yaratıcı'ya sahip olduğunu bilmesi yeterlidir.

Allah'ı unutmayıp, estağfirullah... estağfirullah... diye sürekli tevbe zikrine sarılıp, günah'ta ısrarcı olduktan sonra af kapıları kapanmaz...

Başkalarına zarar verme ihtimali yüksek kul hakkı'na giren yasaklar veya sadece şahsı ilgilendiren küçük günahlara istemeyerek bulaşıldığında, hemen Allah'ın azâb'ı hatırlanıp tevbe gerekmektedir... Bu erdemli görevi yapanlar bir daha da günah işlememeye özen gösterirler...

İşlenen herhangi bir suçtan dolayı tevbe edip şeytandan yüz çevirenler, umulur ki Allah'ın affı'na nail olurlar...

Zikir ehli müminlerin önemli özelliklerinden biri de Allah ve Resulünü biricik önder kabul edip, Resulullah (s.a.v) efendimizin kendisine uyulacak en güzel örnek olduğuna iman etmeleridir.

Ahzab suresi 21. ayette şöyle belirtilmektedir:

“And olsun ki Resulullah'ta sizin için, Allah ve Ahiret gününü umar olanlar ve Allah'ı çok zikredener için güzel bir numune vardır..”

Bu ayeti kerimenin en mühim özelliği; **“Resul size ne getirmiş ise onu alınız”** ayetinde beyan edildiği gibi, Resulullah efendimize yalnızca sözlerinden dolayı değil yaşam biçimi ve davranışları da müminler için ölçü olacağına belirtilmiş olmasıdır...

Ayeti kerimede geçen “Üsve” kelimesi kendisine uyulacak, arkasından gidilecek örnek insan anlamına gelmektedir.

Nebî sav efendimizin örnek davranışlarından faydalanmak ancak Allah'tan korkan ve O'ndan sevab ümîd eden, Allah'ı çok zikreden kimselere mahsustur...

Nebî sav efendimiz o güzel insanları şöyle vasfediyor:

“Sizin en hayırlınız, gördüğünüzde Allah'ı hatırlatan, konuştuğunuzda ilmini artıran ve yapmış olduğu işlerle sizi ahirette azaptan kurtaran kimsedir.” (K. Ummal, 1/419)

Bu müjde, muhakkak Müslümanlar içindir. “Yoksa Âhiret günü konusunda inancı muğlâk olan, Cenab-ı Hakkı arzulamayan ve onu çok zikretmeyi aklına getir-

meyen kimseler, Resulullah s.a.v efendimize tabi olmuş sayılmayacağından, onun güzel ahlakından da yararlanamazlar ..” (M. S. Ramazanoğlu, M. İnsan/34)

Nebî sav efendimizin hayatı sürekli mücadele içinde geçmiştir. Ayeti kerimede emredildiği gibi, en güzel örnek, ne yapmış ise onu yapmamız gerektiği gibi kalabalık içinde, Allah ile baş başa olma kabiliyeti geliştirilmelidir.

Herhangi bir köşede günlük hayat ve insanlardan kaçarak zikirle meşgul olmak yerine; Hayata ve hadiselelere karışarak her türlü meşakkat içinde Zikrullah’a devam en büyük erdemdir.

İmamı Rabbani, bu özelliklere sahip olan mutasavvıf’ı “ Kâin ve Bâin “ olarak tanımlar.

“O, görünüşte insanlarla iç içe olup sanki Allah’ı unutmuş gibi bir görüntü verse bile, hakikatte kalabalıklardan uzak Allah ile beraberdir.” (Mektubat 1 /24)

İsmail Hakkı Bursevi ayetin tefsirinde şöyle diyor:

“ Zikrullah ile fazlaca meşgul olan aynı zamanda ibadete yönelir. Böylece Resulullah’a bağlılık meydana gelir. Resulullah’a bağlanmak her mümin için şarttır. Bu bağlılık recâ makamı olan Allah’tan ümit var olmayı gerektirir... Mü’min yapmış olduğu ibadetlerinin meyvesini alır...

Allah’a ve Âhîret gününe inanıp, derece ve makamlara nail olabilmenin şartı zikrullahtır çünkü zikirde nefy ve isbat vardır. Allah’a yönelmenin ilk basamağı budur.

Varlığı değişebilen karanlıklardan, varlığı hakiki olan nûr’a ulaşmak ancak nefiy ve isbat zikri ile mümkündür. Bundan maksat ise “kelime-i tevhîd” zikridir...”

Ayrıca Kur'an-ı Kerim; İslam toplumunun içinde oluşabilecek problem veya ihtilafların zikir ehline sorularak giderilmesini emrediyor:

“Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorunuz”

“Ancak sağduyu sahipleri düşünüp gerçeği anlayabilirler...” (Nahl-43) (Rad-19)

“(O küfür içinde olanlar) âhîret azabından korkarak, Rabbinin rahmetini umarak, gece saatlerinde secdeye kapanan, Kıyam’da durur bir hal’de tâat ve ibadet eden kimse gibi midir? Deki: Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Zikir yolu ile kavrayabilenler sadece gönül sahipleridir.” (Zümer, 9)

Kendisi başlıbaşına zikir olan Kur'an-ı Kerim, zikir ehlini ; “Ülül el-bâb” olarak tanımlıyor.

Bunlar daha üst derece bir sevgi ve kavrama gücüne sahip olan, zikir terbiyesi almış mana erleridir.

Kur'an'ı Kerim'i, zikir erbabı, gönül erbabı olan büyük müfessirlerden öğreneceğiz... Kur'anın ilahi murada daha uygun tefsir ve izahını ancak onların yapacağı konusuna hüsnü zannımız vardır...

İlahi murada uygun olarak ayetlerin derinliğine nüfuz edenler zikir yolu ile kavrayabilen gönül sahipleridir...

Nebî sav efendimiz bu özelliğe sahip insanlar için;

“En hayırlınızı size haber vereyim mi? Görüldüğünde Allah'ı hatırlatanlardır...” buyurmuştur...(K. Ummal)

ZİKİR İÇİN ZAMAN VE MEKÂN VAR MI?

Zikrullah için zaman ve mekân söz konusu değildir. Kur'an-ı Kerim özelde gece vaktini tavsiye etmekte sabahın erken saatleri ve akşam vakti; Zikrullah için uygun zaman dilimleri olarak gösterilmektedir.

Zikrullah için, yeryüzü içinde her yer müsaittir. İbrahim En Nehai ;”Tuvalette bile zikrullahın sakıncası yoktur çünkü zikir yükselir gider” diyerek mekân ölçüsünü en alt düzeye indirlemiştir.

Bu uç örneği vermektense maksat; Müsait olmayan mekânda zikrullahtan uzaklaşma gibi bir eylemi kırmak içindir.

Yaşam alanı olan her yerde, çarşıda, pazarda, tarlada, direksiyon başında, fabrikada çalışan makinelerin ritmine uyarak, büroda, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın zikrullaha devam etmek mü'minleri veli mertebesine yükseltecek bir erdemdir

Bu konuda şu öykü anlatılır;

Muhammet Pârsa, Buhara kentinden Hicaz'a giderken ihtiyaç için çarşıya girer, müşterileri ile başı bir hayli kalabalık olan genç bir tüccar'la göz göze geldiklerinde, keşfen zikrullah ile meşgul olduğuna şahit olur.

“ Maşallah! El kâr'da gönül yâr'da” diyerek kendisini teşvik eder...

Eli işten çektiren sevda kâr getirmez, işle eşi uyumlu hale getirmek gerekmektedir.

Bu nedenle şeyh Necmüddin Dâye;

“Zikrullahın vaktini beşikden mezara veya ezelden ebede kesintisiz bir ibadet olarak görmüştür...”

Hasan-ı Basri: “Çevreye sezdirmeden yalnız kalb ve ruhla Allah’ı hatırlayıp onu unutmamak mü’minin başlıca görevidir.” demektedir...

Kur’an-ı Kerim müminleri daha fazla etki alanına alacak, kendisi ile baş başa kalabileceği vakitleri şöyle belirtiyor: El-Araf suresi ayet 205-206

“Rabbini içinden yalvararak ve korkarak fakat yüksek olmayan bir sesle sabah akşam zikret gafillerden olma şüphe yok ki Rabbinin katındakiler, ona kulluk etmekten asla kibirlenmezler, onu tesbih ve yalnız O’na secde ederler.”

Ayeti kerimede, icra edilmesi istenen zikrullah sabah ve akşam, sadece dil ve dudaktan oluşan ritim kümesinden ibaret değildir. Bu zikir, kalb ve ruhun beraberce ortak olduğu zikirdir.

Zikrullah icra edilirken, Allah’ın büyüklüğü, insanoğlunun aciz kalışı, güç yetirememe gibi eksik sıfatlar düşünülmelidir...

Allah’a güvenip kendisinden başka yardım istenecek hiçbir müracaat kapısı olmadığına iman etmek gerekmektedir... Ruhun cevheri bu şekilde saflaşır ve aydınlanır, velâyet mertebeleri ortaya çıkar...

Bu oluşumun aksi, tıpkı papağan gibi, öğrenilen bir kelimenin sürekli tekrarı olur ki, herhangi bir değer ve kıymeti yoktur. Bu davranış Allah’a karşı edep eksikliği olarak düşünülür.

Zikrullah yavaş sesle olmalı, bağırma, çığlık atma alkış ve el kol hareketleri ile huzur bozulmamalı, musiki karıştırılmamalıdır.

Sabah, akşam, gece sessizliği, insan üzerinde tesir gücü olan özel vakitlerdir... Bu zaman dilimleri içerisinde zikir ve tesbihat için özel tercihler vardır.

Gündüzden geceye geçiş veya geceden güneşe varış, birçok âyetlerde özel vakitler olarak belirlenmiş, zikir ve tesbihat istenmiştir...

Sabah akşam gece karanlığı diğer vakitlere oranla ruhi tesir gücü yüksek özel anlardır... Yaratan, insanın fitratını ve tabiatını en iyi bilen olduğu için bu vakit dilimleri önemlidir. Gecenin son üçte biri, icabet vaktidir... Allah-ü tealanın c.c. bu vakitte yapılan ibadet, dua, istiğfarları karşılıksız bırakmayacağı bizzat Nebî sav tarafından beyan edilmiştir. (Buhari)

İnsanın yaratılışında ruh ve beden birlikteliğinin esrarlı bir iletişimi vardır. Kalb ve nefis kavramlarının tecellisinden Hakkın birliği doğar...

Bu alaka nedeniyle ruh'ta meydana gelen bir eser, bedene iner... Bedende oluşan birtakım emir ve yasakların neticesi ruhu parıltır.

Örneğin; herhangi bir ekşi kavramının derinden anlamı ile dişler kamaşır. Bir facia hayal edilmesi veya düşünülmesinden dolayı baş ağrısı hatta baygınlık meydana gelebilir... Bu örnekler, ruhtan bedene inen eserlerdir.

Aynı şekilde bedende birtakım işlerin tekrarından dolayı, nefiste kuvvetli bir alışkanlık meydana gelebilir. Bu alışkanlıkta bedenden ruha çıkan eserlerdir.

Güzel düşünceler, ibadet alışkanlığı, sürekli zikrullah gibi ulvi hareketler Ruh'a akseder.

Hayalden eser meydana gelir. Bu nur, ruhtan lisana, lisandan hayale, hayalden akla uyarak geri döner.

Marifet yolculuğu işte bu sonsuz denizde Allah'a kavuşmaktır. Bu yolculuğun gemisi nefis, yegâne dümeni ise zikrullahtır... (M.H.Yazır,)

İsmail Hakkı Bursevi yukarda zikredilen ayeti kerimeyi şöyle açıklıyor.

“Zikir gafleti kovmaktır. Cennette de gaflet yoktur. Çünkü Cennet daimi huzur yeridir.

Zikrullah'a gizlice ve ihlâsla devam gerekir... Zikrin fazileti, tesbih ve dua'ya has değildir. Aksine Allah'a her yönüyle itaattir. Ancak böyle bir kimseye zâkir denir.”

Mü'min bir kuldân istenen zikir; Allah'ı diliyle, kalbiyle ve ruhuyla zikretmek, bütün kuvveti ile zikrin huzurunu duymak, Allah'a yönelip, vesvese veren şeyleri terk etmektir.

Böyle bir zikrullah'a devamlılık, neticesinde zikir; Dil'den kalbe yönelir... Cenabı Allah o kulun kalbine tecellî edinceye değin bu zikir hali devam eder.

Bu şeref'e erişen insanın, içi hikmetle nurlanır. Kul Cenabı Allah'ta fani olur. Böylece zikredende, zikredilende, Cenab-ı Allah olur.

Seven sevdiğiyle beraber olurken kalabalıklar bir şey anlamaz.. Günlük hayat olanca acımasızlığı ile devam ederken onlar sürekli baş başa kalarak vakitlerini mamur ederler.

Bu nedenle; zikrin fazileti Allaha aittir. Allah'ın emir ve yasaklarına ihlâsla uymak en büyük zikirdir.

Mü'min kuldân istenen zikrullah, aynı zamanda emredilene yapmak ve Allah'ı hangi zaman ve mekân diliminde olursa olsun asla unutmamaktır.

Bu önemli husus Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtilir: Ali İmran suresi ayet 191:

“Onlar ayakta iken, otururken, yanları üzerine yatar iken hep Allah’ı hatırlayıp zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında inceden inceye düşünürler ve (şöyle derler) Ey Rabbimiz, sen bunları boşuna yaratmadın, sen(bundan) münezzehsin. Bizi ateşin azabından koru.”

Ayeti kerime, öncelikle tefekkür ve ibadeti birleştirmekte her ikisini de ayrı ayrı zikir olarak ele almaktadır. Burada iki önemli hakikate işaret edilmiş olunuyor:

Birinci hakikat Allah’ın mahlûkatını düşünmek açığı olan hakikat kitabını incelemek ve bu evreni harekete geçiren Allah’ın kudretini araştırmak, bir anlamda hâlis bir ibadet, samimi bir zikrullahıdır.

İkinci hakikat; Allah’ın kâinattaki işaret ve mucizeleridir... Allah’a ibadet eden ve O’nu zikreden kalplere bu hakikatler tecelli eder...

Şüphesiz yer ve göklerin yaratılışı, gece ve gündüzün nöbetleşe yer değişimi gibi yaratanın nelere güç yetirebileceği düşünülürken, ayakta, oturarak, yatarken Allah’ı zikrederek tefekküre dalmak ne tatlı bir ibadettir...

Bu üç konum insanın yirmi dört saatini içine alır.

İmam Gazali, tefekkür kavramı için en üstün nafîle ibadettir demiştir... Bu ölçüyü belirtmesindeki başlıca sebep, düşünce içindeki zikrullah gerçeğidir. Ayrıca bu konuda iki özellik vardır:

a) Allah’ı tanımak: Tefekkür tanımının anahtarıdır

b) Allah’ı sevmek: Bu sevgi insana tefekkür sayesinde doğar ve gelişir.

Sahabeden nakledilen şu ölçü önemlidir:

“İman’ın nûr’u ve ışığı; Düşünme, tefekkür ve eşyayı incelemektir.”

Yaratılış ve tüm evreni düşünüp, Allah’ın azameti karşısında hayrete düşenler bir anlamda zikir ehli olarak tarif edilmişlerdir...

İbadet, zikrullah ile özdeş olduğu için kalb ve beden birlikteliği kopmamalı, her an Allah hatırlanmalıdır...

Abdullah İbni Mesud’a (r.a) göre, âyette belirtilen zikir namazdır. Takva sahipleri farz namazlarının yanı sıra güçleri nispetinde ayakta, güçleri kesilince, oturarak nafîle namaz kılarlar tesbitini yapmaktadır...

Ayrıca müminlerden Allah’ın zatını değil, yaratmış olduğu şeyleri tefekkür etmesi istenilir.

Resulullah s.a.v efendimiz:

“Mahlûkatı tefekkür ediniz yaratıcıyı tefekkür etmeyiniz” buyurmuşlardır.

Allah’ı tefekkürle beraber, Allah’ı çok zikretmek ve Âhiret hayatında cehennem azabından korunmak için Allah’a sığınmak gerekmektedir.

Ayeti Kerimede belirtilen o akıl sahipleri, korku ve ümit arasında Allah’ı zikrederken tefekkür ve zikir ile bu âlemin hakikatine erişirler ve şöyle dua ederler.

“Rabbimiz! Sen birini ateşe soktun mu onu perişan etmişsindir. Çünkü kim sana isyan ederse sen onu zelil edersin kudretinin büyüklüğü ile onu yerin dibine geçirirsin. Kim sana düşmanlık ederse onun kurtulacağı yer yoktur. Ancak sen varsın sana isyan edenin ne refakatçisi nede yardımcısı vardır.” (Âli İmran, 192)

Kur’an-ı Kerim’de; Zikrullah’ın yeri ve gerekliliği şu şekilde belirtilmektedir:

Cuma suresi ayetler 9-10:

“Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrıldığı vakit hemen Allah’ı zikretmeye gidin alışverişi bırakın bu, bilerseniz sizin için çok hayırlıdır. Artık o namaz kılınca dağılın Allah’ın fazlından arayın Allah’ı çok zikredin tâ ki umduğunuza kavuşasınız.”

Müminlerin, geçim meşgalesinden dünyevi cazibelerden sıyrılıp, Allah ile baş başa kalması, kendisini zikrullah'a verip Allah'ın hoşnutluğunu kazanabilmesi için belirli vakitlere ihtiyaç vardır.

Gönüllerin manevi bir oluşum ile tatmin olması, huzur bulması için geçim peşinde koşarken bile, Allah'ı anmak ve onu düşünmek, Rızık için çalışmayı bile ibadete dönüştürmek demektir.

Zikrullah kavramı; Temelde Allah'ı anmak veya Allah'ın müjde ve azabını her an hatırlamak olduğu için;

Kur'an-ı Kerim okumak, sübhanallah, elhamdülillah, zikirlerine devam etmek, Farz ve nafil namazlar zikrullahtır.

Bu ayet gereği İmamı Azam Ebu Hanife; Cuma namazında hutbenin şartı zikrullahtır demiştir.

Sübhanallah, Elhamdülillah, Allah-u Ekber gibi zikir sözcükleri ile farz yerine gelmektedir...

Zikrullah icrası için en uygun zaman dilimi;

“Saatlerin efdali gecenin son kısmıdır...” (A. b. Hanbel.)

EN BÜYÜK ZİKİR NAMAZ!

Namaz Allah'a yalvarma makamı, gerçek sevgi ve kul olma bilincinin kaynağı, dinin temeli, ibadetlerin başıdır. Namazın aslı ve özü zikrullah'tır.

A'la suresi 14 ve 15. ayetlerde kurtuluşun temel esası şöyle belirtiliyor:

“Kendisini kötülüklerden arındıran, Rabbinin ismini zikredip namaz kılan kurtuluşa ermiştir.”

Haram ve kötü iş olarak nitelenen işlerden uzaklaşmak, zikrullah ve namaz'a devam açıkça kurtuluş vizesidir. Ahiret hayatında mutlu olabilmenin üç temel şartı net olarak ifade edilmektedir.

Namaz, Allah'a kul olmanın sırlarını taşıdığı için Hz. Âdem'den beri, tüm Nebi ve Resullerin ibadetidir. Üç temel unsuru barındırmaktadır.

- a) Kalbin Allah'a yönelmesi
- b) Dilin Allah'ı anması
- c) Beden'in Allah'a eğilmesi

Bu nedenle namaz Allah'ın hoşnutluğu, meleklerin sevgilisi, peygamberlerin sünneti, marifetin nuru, İslam'ın aslı ve temelidir. Amellerin en faziletlisi, duaların kabul olma sebebidir.

Rızkın bereketi, vücudun kuvveti, canın nurudur. Ölüm meleğine şefaathçi, kabirde nur Münker ve Nekir meleğine cevaptır. Kıyamet gününde, mümin için koruyak, sıratın vizesi, cennetin anahtarındır.

Herhangi bir kimse kasten namazı terk ederse, imanını gider, kâfir olur. Namaz zikrullah ile başlar yine zikrullah ile biter. Rasulullah s.a.v efendimiz:

“Namazın başlangıcı tekbir almak sonu da selam vermektir”(E.Davud) buyurmuşlardır... Ayrıca namaz içindeki zikrullah çeşitlerini şöyle öğretmiştir:

Namaza başlangıç tekbiri, ” Allahuekber” diyerek başlarız. Ardından tesbih – hamd – tenzih ve tevhid zikirleri olur.

“Subhaneke, Allahumme ve bihamdike ve tebârekesmük ve teâla ceddük vela ilahe gayruk” zikri ile devam ederiz. (Tirmizi)

Rükû’da, “Subhane Rabbiyel azîm” (E.Davud)

Rukû’dan kalkınca, “Semi Allahulimen hamide” ((E. Davud)

Duraksama anında; “Rabbenâ lekel hamd” (Müslim)

Secdeye kapanışta; “Subhane rabbiyel a’lâ” (E. Davud) zikri ile namazın bir rek’atında en az on iki kez zikrullah sürer gider...

Zikir adetlerini en az üç olarak belirlersek; Bir günde en az dört yüz kez, beş- yedi- dokuz kez, rükû ve secde de, zikir sayılarını artırdığımızda, günlük BİN kez veya daha fazla zikir icrası, namaz içinde gerçekleşmektedir...

Her iki rekât sonundaki oturuşta okunan tahiyât, Resulullah s.a.v efendimizin bize öğrettiği zikir ve dualardandır...

Resulullah s.a.v efendimiz namazlarını eda ettikten sonra, üç kez “estağfirullah” zikri ile birlikte; “Allahumme entesselam vemin kesselam tebarek te yâ zel celal-i vel ikram” tesbihatında bulunurlardı... (Müslim)

“Üzerime güneş doğmuş şeylerden bana daha sevimlidir.” Buyurdıkları:

“Subhanallahi vel hamdu lillahi vela ilahe illallahu vallahu ekber “(Müslim) tesbihatını okurlardı...

Mü'minlere bir müjde olarak ihsan edilen şu tesbihatlara her namaz sonu devam edilir:

Ebu Hureyre şöyle anlatıyor:

Bir gün muhacirlerin fakirleri Nebî s.a.v efendimizin huzurlarına geldiler ve şöyle dediler:

-Mal sahipleri yüksek derecelere, sonsuz nimetlere erişip gittiler... Bizim gibi namaz kılıyor, oruç tutuyorlar. Onların fazla malları var Hacca gidiyorlar, Umre yapıyorlar, Cihad ediyor ve sadaka veriyorlar.

Bu serzeniş üzerine Rasulullah s.a.v efendimiz;

“Ben size, sizi geçenlere erişebileceğiniz, sizden sonrakileri geride bırakacağınız ve sizin yaptığınızı yapanlardan başka hiçbir kimsenin daha üstün olamayacağı bir şeyi öğreteyim mi! Sahabiler:

Evet, ey Allah’ın Resulu öğretiniz dediler. Nebî sav:

-Her namazın arkasından 33 defa Subhanallah 33 defa Elhamdülillah 33 defa Allahuekber diye zikrullahı devam ediniz...”

Bir başka hadisi şeriflerinde; Tesbihatın sonunu 100 sayısına tamamlamak için;

“La ilahe illallahu vahdehu la şerike lehu mülkü velehul hamdü ve hüve ala külli şeyin kadir.”

Zikrine devam edilmesini, bu zikrin hata ve günahlara karşı affedilmeye sebep olacağını müjdelemişlerdir. (Buhari-Müslim)

Allah’ın huzurunda ihlâs ile kılınan bir namazın hemen arkasından yapılan tesbihat sonunda artık Allah’a el açmanın yalvarmanın zamanı gelmiştir...

Dua en büyük zikirdir...

Duanın kabul olabilmesi için gerekli olan şartlardan birincisi Zikrullah ile duaya başlamaktır... Besmele, hamd ve salâvatla başlamayan dua eksikdir.

Resulullah s.a.v efendimiz bu konuda şöyle emir buyurmuşlardır:

“ Meşru işlerden hangisi olursa olsun, Besmele ile başlanmaz ise hayrına ve tamamına nail olunmaz. Bereketsiz kalır.”

“Allah’a hamd ile başlanmayan her söz eksiktir.”

“Meşru işlere Allah’a hamd ile başlanmaz ise bereketi kesilir.”

“İhtiyacı olan bir şeyi bulmakta zorluğa düşen kimse bana çokça salât ve selam göndersin... Salât ve selam, gam ve kederi giderir. Rızık bollaşır. Zor olan işlerin kolaylaşmasına yegâne vesiledir. (İbn-i Mâce)

HACC VE UMRE DE ALLAH'I ZİKİR

Zekat vermekle yükümlü olan her bir Müslüman için HACC ibadeti FARZ ' dır...

Nebi sav efendimiz “ Hacc ibadeti tıpkı suyun kirleri temizlediği gibi günahları temizler...” buyurmuşlardır.

Bu ölçü Hacc ibadetinin değerini arz eder... Samimi bir niyetle Hacc ibadeti yerine getirildiğinde, umumî affa nail olma şerefine erişme imkânı doğabilir...

“Allah katında, kabul edilen Hacc'ın karşılığı Cennettir...” (Buhari)

Müslümanları bilinçli, hür, şerefli ve sosyal sorumluluk sahibi yapacak en önemli temelleri; TEVHİD-CİHAD- HACC olarak Nebi sav efendimiz sıralamıştır...

Bu sıralamadan sonra sonra makbul olan bir Hacc'ın CİHAD ile eş değer olduğunu beyan buyurmuşlardır...

İnsanlar Allah katında Tarak dişleri gibi eşit olduklarının kanıtı ve göstergesi Hacc ibadeti ile başlar...

Bu nedenle Mîkat mahallinde, tüm rütbeler sökülür ve mü'minler eşitlenir...

Hacc ve Umre bir dâvettir... Dâvet sahibi kime davetiye nasib etmiş ise o bahtiyar kişi, kutlu topraklara seçilmiş olmanın hazzını yaşayarak, davet sahibine; Lebbeyk Lebbeyk nidaları ile Allahım geldim... Allahım geldim diyerek icabeti teyid eder...

Bu kutlu davete koşarken zikrullah icrası âyet'le sabittir... Davet sahibi, bu kutlu törende kendisinin sürekli olarak zikredilmesini emreder...

Telbiye(Lebbeyk) –Teşrik – Tehlil- Tevhid vb. zikirler, mikat mahallinden başlayarak, Tavaf- Arafat- Müzdelife- Mina’da müminlerin dillerinden düşmez...

Farz ibadet yerine geldiğinde, ülkelerine dönmek için sıra bekleyen veya nafile umre ibadetini yerine getiren müminlerin birincil görevi tavaftır...

Tüm zikir çeşitleri eşliğinde tavaf başlar... Tıpkı Güneş’in etrafında dönen yıldızlar gibi... Yedi kat ve gök’ler gibi... Her tavaf’ta bir zikir-i ilahi katmanı na girilip, sadece Allah ile baş başa kalmanın hazzı yaşanır...

Tavaf havuzunda dönerek yüzerken, Kalb ve dil eşliğinde zikrullah icrası manen kirlerin atılmasını sağlar...

Aynı zamanda her tavaf başlangıcında Hacer-ül Esved’e verilen selamları alan Kâbenin sahibi, o siyah taşın Âhiret’te şahidlik yapıp misafirlerinin Beytullah’a giriş yaptığı anları beyan edecektir...

Kur’anı kerim, Hacc’ta zikrullah icrasını şu ayetlerle beyan eder:

Bakara suresi ayetler 198-200:

“Hacc mevsiminde ticaret yaparak Rabbinizden size gelecek kâr ve yarar talep etmenizde size bir vebal yoktur. Arafat ta vakfeden ayrılıp sel gibi müzdelifeye akın ettiğinizde meş’ari haraam’da Allah’ı zikredin. O size nasıl doğru yolu gösterdiyse, sizde güzel bir şekilde onu zikredin bilirsiniz ki, onun yol göstermesinden önce siz yolu şaşırılmış kimselerdendiniz.”

“Hacc ibadetlerinizi tamamlayınca vaktiyle atalarınızı anıp onlarla övündüğünüz gibi hatta daha fazla, daha hürmetle Allah’ı anın... Bazı kimseler “Ey yüce Rabbimiz, bize vereceğini bu dünyada ver” derler. Bunların ahirette nasipleri yoktur.”

Allah'ın, Hacc ibadetini yerine getirme imkânı lüt-fettiği bir mümin için, mahşer'in dünyada'ki uygulama yeri sayılabilecek Arafat'ta;

Telbiye (lebbeyk Allahumme lebbeyk) Tehlil (el-hamdülillah) vb.dualarla Allah'ı zikretmek, hidayete ulaşmanın, iman etmenin bir şükran ifadesidir.

Müzdelife mevkiinde akşam ve yatsı namazlarının birlikte kılınması bu zikir emrinin tatbididir zira namaz en büyük zikirdir.

Bakara suresi ayet 203'de TEŞRİK günlerinde zikrullahın vacip olduğu şöyle belirtilmektedir:

“ Birde sayılı günlerde Allah'ı zikredin. (tekbir getirin) kim iki günde Mina'dan dönmek için acele ederse üstüne günah yoktur. Kimde geri kalırsa ona da günah yoktur. Fakat bu takva sahibi içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki muhakkak hepiniz ancak ona toplanacaksınız.”

Beyzavi, Hazin, Neseî gibi çoğu müfessirlere göre bu ayetle belirtilen sayılı günler teşrik günleridir. Teşrik günleri; bayramın iki üç ve dördüncü günleridir ve bu üç gün hem bayram hem teşriktir. Dördüncü gün teşriktir bayram değildir. Birinci gün ise sadece bayramdır teşrik değildir.

Bu günlerde zikrullah ile meşgul olmaktan murat, namazdan sonra kurban keserken, şeytan taşlarken, tekbir getirmektir.

Farz namazların hemen sonrasında tekbir getirmek arife günü sabah namazından dördüncü bayramın ikinci namazına kadar 23 vakit devam eder bu hal vacip olan Zikrullah ibadetidir.

Ayeti kerime de belirtilen “eyyamu ma’dudâd” kelimesi teşrik günleridir.

Teşrik günleri ise Mina ve şeytan taşlama günleridir. Az bir gün olmasından dolayı “ ma’dûdâd” tanımı kullanılmıştır.

Bu günler ise kurban bayramından sonra üç gündür... Bu nedenle yıl içerisinde sayılı birkaç gün’e, belki ömürde bir sefer’e nasib olacak bu kutlu günlerde hacılar; Zikrullahtan gafil olamazlar...

Zira belirtilen bu zaman ve mekân diliminde zikrullah her Müslüman üzerine VACİPTİR.

İkinci ayeti kerimede belirtilen netice; Yalnız atalar hatırası gibi dar bir anlam ve sahada vakfeye durup yeme içme değildir. Tam tersi zikrullah ile yoğunlaşmış her dakikayı değerlendirme vaktidir...

Ailesinden, vatanından ayrılıp, belli bir harcama yaparak bedensel her türlü meşakkati göğüsleyip yola çıkmak kolay değildir.

Gurbetin, ihram ve vakfenin ruhani tesiri altında Hz. Âdem’den bu güne kadar tüm insanlığın bu beyaz kefenlerle kıyamet sahnesine çıkması önemlidir.

Her renk ve ırktan din kardeşini kucaklayan olgun akıl; Allah’a dua – yakarış – zikir ve tövbeye devam ederse; Hacc ibadeti müjdelenen bir sonuçla tamamlanmış olacaktır.

Tavaf alanı, çarşı ve alışveriş mekânları... Zikr-i, he-diye arayışı olan ibadet eksik ibadettir.

UMRE ibadeti, nafile ibadetlerin en üstünüdür... Parasal harcama-Bedensel gayret- yol meşakkati gibi etkeler bu ibadetin değerini artırmaktadır...

Umre’de zikrullah ile geçirilen tüm zamanlar, sonsuz karşılıklarla sahibine geri dönecektir...

Nebî sav efendimiz; “Bir mü’minden oluşabilecek küçük günahlara, umre ibadetinin keffaret” olabileceğini müjdelemiştir...

Ayrıca; “ Küçük- büyük- kadın-erkek – zayıf ve güçsüz her bir bireyin cihad’ı Hacc ve umre’dir, bu yolda vefat eden cennetlidir “ Hadis-i şerif’i önemlidir...

Mekke’de, Beytullah’ta yapılacak olan ibadetler veya zikrullah’ın fazileti, diğer mescid lere oranla yüzbin kat daha değerlidir...

Allah’ın rahmet ve bereketi Beytullah üzerine akar da akar... Bu nedenle tâkat ve gücümüzün son kertesine kadar TAVAF ve zikrullah icrası en kârlı ibadet’tir...

Hacc ve Umre ziyaretlerinde, nâfile olarak tasarlanan tavaf adedi ELLİ (50) olmalıdır...

Nebî sav efendimiz; “Ziyaret süresince Beytullah’ı Elli kez Tavaf edenin affa mazhar olacağı müjdesini vermiştir...” (Tirmizi, Hacc, 41)

Ortalama beş vakit namazdan sonra iki tavaf yapılırsa, beş gün içinde yorgunluk hissi olmaksızın bu müjdeye nail olma imkânı doğacaktır...

Medine-i Münevvere de, Ravza-ı mutahhara da yapılan bir ibadet ve zikrullah’ın karşılığı ise diğer mescidlere göre BİN kat değerli ve faziletlidir...

Medine-i Münevvere de Resulullah s.a.v efendimizin mübarek mescidi ve kabri ziyaret edildiğinde arz edilecek en güzel hediye; SALÂT ve SELAM dır.

Bu kutlu şehirde gelenek haline gelen, vakit müsait ise sekiz günlük misafirlik süresi içinde Mescidi Nebe-

vî'de, cemaatle namaz, kaza ve nafilâ ibadetlerle kırk vakit zikrullah ile süreyi değerlendirmek gerekir...

Bu tatlı günler sayesinde umulur ki âhirette Resulullah s.a.v efendimize komşu olma bahtiyarlığına kavuşulur.

OKUMA PARÇASI

UMRE'DE DİKKAT EDİLECEK KONULAR

Nafilâ bir ibadet olmasına rağmen İslam dünyasında, son dönemlerde bir öze dönüş, köklere sarılış süreci içinde, ortalama her on aileden biri kutsal toprakları ziyaret etmektedir...

Umre'nin müstakil bir ibadet olduğu düşünüldüğünde, hem nafilâ ibadet hem de ümmetin ortak mülkü olan kendi öz vatanını ziyaret, bir anlamda sılai rahim yapmakla ibadet oranı katmerleşmektedir...

Harameyn toprakları hepimizin ortak mülkü olduğu için kendimizi orada misafir hissetmeyiz bu nedenle de seferi sayılmayız...

Hiç kimse Harameyn'de tutuklanamaz, eza ve cefa göremez... O masum bölgede suç işlenemez...

Öz vatanımızı ziyaret ederken toprak bizi de çekim alanına almaktadır...

Köy'den şehire hicret etmiş bir şahıs nasıl öz yurdunu unutamaz, en azından birkaç yıl içinde, kısa dahî olsa anavatanını, toprağını koklama ihtiyacı hissederse, Harameyn toprağı da bizler için öyledir... Kendisini özleyenleri çekip getirir uzak beldelerden...

İnsanoğlu, gönül dünyasının hali ve konumuna göre gözlerine komut verirmiş...

Gönül iyi ve güzeli görmek eğiliminde ise bu hal gözlere yansır, kerih olan manzaradan bile iyi olanı seçip çıkartabilirmiş...

Nebî sav efendimiz, arkadaşları ile Medine sokaklarında gezerken, ölmüş bir köpeğin yaymış olduğu pis koku ve görüntüsü karşısında, arkadaşlarının hoşnutsuzluğunu görünce, köpeğin güzel dişlerini göstererek, bir vakıadan ne tür bir örnek çıkarılacağını bizlere öğretmiş oluyordu...

Kutsal topraklara adım atan insanımız öncelikle, şehir planlamacısı, çevre mühendisi, zabıta görevlisi gibi uhdesine ek görevler almamalı, Mekke- Medine imar müdürü olmamalıdır...

Bazı misafir kardeşlerimiz, yol kenarındaki her hangi olumsuz temizlik işini, devasa problem sayarak başlıyor tenkit serenatlarına...

Bu şahsın geldiği ülkesi veya şehri, sanki kozmik bir alanmış da, olumsuzlukları ilk kez görüyormuş mübarek...

Unutulmamalı ki biz bu mekânlara kusur aramaya değil, varsa kusurları örtmeye geldik...

Nebi sav efendimizin, olumsuzun içinden, iyi bir noktayı tespit ettiği gibi bizlerde bu sünneti ihya edeceğiz.

Ülkemiz insanının en büyük zaaflarından biri, kendisini kamusal müfettiş zannetmesidir...

Her şeyi tenkit etme, doğrunun kendinde olduğunu ilan etme, beğenmeme, aaah! Buraları biz yönetseydik, harika yapardık beyanları terk edilmeli, Beytullah'ın bir sahibi olduğu unutulmamalıdır...

Ağırlamak için Beyt'ine misafir çağırın ev sahibi, evinden hoşlanmayan misafirden nasıl memnun olabilir...

Misafir olduğunuz bir yakınınızın evini, çevre düzenlemesini hatta size takdim ettiği nimetleri tenkit ederseniz, bir daha o eve içtenlikle davet edilmeyebilirsiniz...

Sevindirici olan olumlu gelişmelerden biri, ziyarete gelen Dünya Müslümanlarının yaş ortalamasının elli yaş altına düşmüş olması hatta otuz yaş altı grupların ayrı bir

heyecan içinde tavaf etmeleri takdire şayan bir gelişmedir...Minik ziyaretçiler ise ayrı bir tat oluşturmaktadır..

Sanki günah işlemeye yatkın bir mizacımız varmış gibi toplumumuza yerleşen, ilerleyen yaşlarda Hac ve Umre ibadetlerinin yapılacağı kanaati tamamen saçma ve dinimize ters olan bir alışkanlıktır...

Gençlik döneminde günah işleme hürriyeti varmış gibi bir yanlış anlayış içimize yerleşen kanser gibidir...

Genç yaşlarda ne yaparsan yap, yaşlanınca nasıl olsa bir af makinesi içine girer temizlenip çıkarısın mantığı KİLİSE mantığı ile örtüşmektedir...

Müslüman yarın ne olacağından emin değildir... Bu nedenle Tasavvuf öğretisinin “ Dem bu dem’dir, dem bu dem...” ölçüsü önemlidir...” Gün bu gündür saat bu saat...” Bir sonraki saat’te kimin yaşam garantisi olabilir...

Dinimizin zuhur ettiği ilk mekânları bire bir görmek, Beytullah’ta sürekli vakit geçirmek, Nebî sav efendimiz ve arkadaşlarının soluduğu havayı teneffüs etmek, çoğu nimetlerden daha üstündür...

Bu nedenle bir an önce çoluk –çocuk tüm aile efradı ile her hangi bir tatil projesini Umre programına dönüştürmek alışkanlık haline gelmelidir...

Kutsal toprakları ziyaret için niyet edildiğinde, önceliklerden biri, olası menfi bir duruma duçar olduğunda, derdinizle hemdert olacak bir veya iki arkadaş bulmak seyahat’in huzur ortamında geçmesi için ilk hazırlık sayılabilir...

“ Evvel refik ba’del tarîk...” atasözü günümüzde de geçerliliğini korumaktadır... Yola çıkmadan önce arkadaş bulmak...

Dört, azami beş kişilik arkadaş grubu, anında karar almak, taksi ile intikal vb. konularda sorunsuz bir seyahatin ilk basamaklarıdır...

Özellikle çok arkadaşlı gruplarda en büyük zaaf, sıcak sohbet ortamlarının oluşması ile ibadet ve ziyaret eksikliğinin meydana gelmesidir...

Her türlü ibadet ve zikrullah'ın katlanarak geri döneneği müjdesi olan bir belde de birkaç refik bir araya gelince sohbet ortamı bir anda, oğullar, gelinler, mal-mülk hatta siyaset muhabbetine kadar inmekte bu tür hamasi sıcak sohbetlerin yeri, otel lobisi veya havaalanı değil, Beytullah'ın içinde olması üzüntü kaynağı oluşturmaktadır...

Umre ibadetini yerine getirmek için mesafe kat eden kardeşimize tavsiye edilebilecek en önemli ikinci nafîle ibadet, SUKUT orucu olmalı ve tüm mesai Harem-i şerif içinde Allah için, zikrullah olmalıdır...

**” Bir kez ALLAH dese AŞK ile lisan
Dökülür cümle günah misl-ü hazan... “**

Ölçüsü unutulmamalıdır...

Ömrümüz hep dedikodu ile tükeniyor... Umre seyahati sırasında, Zikrullah'tan başka hiçbir kelam dilimize yâr olmasa, konuşma özürli kardeşlerimizle bir duygudaşlık yapıp, sadece Yaratan ile baş başa kalmayı becerbilsek, umre günlerini başarı ile gerçekleştirmiş hatta sınavı kazanmış sayılabiliriz...

Türkiye'den gelen kardeşlerimizin bir kısmı, Kur'an okuma konusunda usta olamama, Harem-i şerif'te bulunan Mushaf'ların yazı stiline (Hat) alışık olunamaması özrü nedeniyle, oransal bir rakam verilecek olursa, , Türklerin yüzde yetmiş Kur'an tilaveti ile ciddi problem yaşamaktadır...

Kur'an okuyacağım ama yazısı karışık bahanesine sığınan kardeşlerimize iletilebilecek tek tavsiye, ezberlerinde olan sureleri Kur'an'dan okumak sureti ile hem yazı

stiline alışmak hem de tilavet sevabı almak gibi iki önemli görev yerine getirilmiş olur...

Bahanelere sığınmayan bir insan, Yasin-Tebareke-Amme gibi âşına sureleri defalarca okuyabilir...

Kur'an okuma, Tesbihat veya birkaç tavaf'tan sonra başlayan yorgunluğun tek ilacı, Allah'ın evinde gönül penceresini açıp, dudaklarımıza fermuar çekerek, en basit bir eylem olarak Beytullah'ı seyretmek, Her türlü zikir çeşitlerini terennüm etmek, Düşünmek-tefekkür etmek, arkadaşla sohbet etmekten binlerce defa üstün olan bir ibadet ve dinlenme biçimidir...

Beytullah'ı seyrederken geçmişini düşün... Gün ve ay mefhumunu unutarak sadece tavaf seyrini düşünmek... Seyir keyfiyle birlikte düşünmek...

Beytullah ve çevresi, memnuniyet ortalamasının üzerinde temizlikçi orduları tarafından temizlenmekte ve bu esnada, eziyet vermeden işlem devam etmektedir...

Suskun, sakin, mazlum temizlik görevlileri gayretlerinden dolayı küçüğe olsa bir sadakayı hak etmektedirler...

Dünya Müslümanlarının yarısı, zalim Batı tarafından yaklaşık yüz elli yıldır sömürüldüğü için, resmi verilere göre yaklaşık günde iki dolar kazanmaktadır...

Sen, ben veya bir başka ülkemiz insanı, günlük iki dolar ile geçimini temin etse, nasıl bir yaşam aklınıza gelebilir... Hayalinizde canlandırarak lütfen düşünün...

Kutsal topraklarda ibadet etme aşkı sadece zengin Müslümanlara tanınmış bir imtiyaz değildir...

Özellikle bu denli yoksulluk içinde olan kardeşlerimiz yıllarca biriktirebildiği iki yüz veya üç yüz dolarla, Gemi anbarlarında günlerce süren meşakkatli bir yolculuk sonucu Beytullah'a yüz sürmektedirler...

Oteli, düzenli yemeği olmayan kardeşlerimiz, eğer sokakta yatıyor, yol kenarında yemek yiyor ise asla küçük

görmemeli, arkalarından tenkitvari söylemler geliştirilmemelidir...

Ortalama Türkiyeli bir Müslüman için iki bin dolar nasıl küçümsenmeyecek bir meblağ ise, fakir Müslüman kardeşlerimiz için de iki yüz dolar aynı seviyededir...

İki yüz dolar kimi ülkemiz insanı için küçük bir hediye parasıdır...

O halde ev sahibinin bahçesinde gecelemeği göze alan misafire kötü gözle bakmak KİBİR afetinin katmanları olarak düşünülebilir...

Mustaz'af (zayıf) bir mü'mini hor görmek, kutsal mekânda işlenebilecek en büyük ahlaki bir cinayet olduğunu peşinen kabullenmek gerekmektedir...

KİBİR ve UCUB afeti, imanı eriten bir manevi kez-zap olduğu unutulmamalıdır...

Bol yıldızlı otellerde konaklayan misafirlerin, duygudaşlık yapıp, bir öğün bile olsa, Beytullah etrafında oturmuş, hazır yemeğini eline almış, hiç kimseyi umursamadan yemek yemesi, her kesimle eşit olmanın hazzını yaşaması, denenmesi gereken ayrı bir ayrıcalıktır...

Özellikle bizim insanımız için geçerli olan sürekli tenkit ve beğenmeme tutkusu, Haremeyn'e ulaşıncaya mutlak terk edilmesi gereken alışkanlıklardan biri olmalıdır...

Haremeyn'de mutlu olabilmenin küçük bir sırrı, asla karışmamak olarak özetlenebilir... Hiçbir şeye karışma ve tenkit etme...

Yanlış namaz kılıyor, kıbleye ayağını uzatmış yatıyor, Kur'an yere yakın tutuluyor, sünnet kılınmıyor gibi benzeri tenkitlerin kimseye bir faydası yoktur...

Dünya Müslümanları tek mekânda toplanıyor... Değişik mezheb ve meşreb ten yüzbinler var...

İbadet şekilleri, davranışları değişik olabilir... Bizler yadırgamak veya yargılamak için orada değiliz... Sadece kardeşliği pekiştirmek için oradayız...

Unutulmamalı ki Kibleye yönelen her Müslüman ne tür ve ne şekilde yönelirse yönelsin kardeşimizdir ve tenkit hakkımız yoktur...

TAVAF

Özellikle ülkemiz misafirleri, neredeyse tavaf alanının hâkimi olma arzusu ile din görevlileri komutasında, bir askeri düzen içinde dizilmiş ve gerekli komutları alacak düzeye geldikten sonra hep birlikte tavaf'a başlamaktadır...

Komutanın, "Bismillah" "Sübhanallah" komutunu askerler tekraren gür bir şekilde yerine getiriyor...

Tavaf, bu tür komutlarla devam ederken etraftaki diğer misafirlerin rahatsız olup olmaması hiç akla gelmemektedir...

Ayetle sabit olan temel öğretimiz; Dua ve zikirlerin gizli olmasıdır...

Bu nedenle tavaf alanında elde kitap, nasıl okuyacağını bilmeden, o hengâmede kitaptaki dua metinlerini çözmeye çalışan mü'min kardeşimiz hem kendisine hem de etrafındaki kardeşlerine sıkıntı verdiğini fark edememektedir...

Kırk- elli kişilik gruplarla, bir birinden kopmamak için yanaşık düzen tavaf edilmesi diğer misafirler için sıkıntı oluşturmaktadır...

Yanaşık düzen ibadet, elde kitap, dua bulma ve okuma zorluğu veya çoğaltılmış fotokopilerle her şavt'ta okunması sanki farzmiş gibi çabalar, bizim insanımızın çözülemeyen sıkıntılı eylemlerinden sayılabilir...

Üstadlarımızdan öğrendiğimiz şu uygulamayı aktarmak bir anlamda üstümüzde olan bir borçtur...

Tavaf bir namaz'dır... Hareket halinde eda edilen bir namaz... Nebî sav efendimiz tavaf'ı bu şekilde açıklıyor... Tavaf'ın sırrı okumak değil sadece dönmektir...

Tıpkı tüm evrenin kendi ekseninde döndüğü gibi...

Elde kitap, toplu olarak yapılan tavaf yerine, tavaf'ın ruhaniyetine uygun, ferdi ve sessiz, kendi gönül dünyası-

nın durumuna göre içinden ne gelirse dua ve niyaz olarak Allah'a sığınmak, makbuliyet açısından daha efdal, şartlara daha fazla uygundur...

Tavaf eden kardeşlerimize şöyle bir teklifte bulunuyorum:

Bırakın elinizdeki kitap ve dokümanları... Bir kez olsun eski alışkanlıkları terk ederek şöyle bir uygulama yapalım memnun kalmazsanız eski yöntemlerinize dönebilir çevreyi rahatsız edebilirsiniz...

Tavaf namaz olduğuna göre, nereden olursa olsun atın kendinizi tavaf havuzunun içine başlayın ibadet etmeye... Akıntıya kapılarak Hâcer'ül Esved'in hizasına geldiğinizde hemen tavaf'a niyet edip;

Birinci rek'at: (Şavt) Namazın birinci rekâtına başlar gibi hareket ederek, sübhanek, besmele, fâtiha'dan sonra Elemtere (El-fîl) suresini okuyalım... Kalan zaman içinde "estağfirullah" zikrine devam edelim...

İkinci rek'at : (Şavt) Fatiha, "Li îlâfi "(Kureyş) surelerinden sonra "sübhanallah" zikrine devam...

Üçüncü rek'ât : (şavt) Fatiha- Eraeytellezî (Maun) sureleri... Kalan zamanda , namaz sonrası tesbihat ta zikrettiğimiz , " Sübhanallahi velhamdülillahi vela ilahe illallahü vallahü ekber" veya " lâ ilahe illallahü vahtehü lâ şerike lehü...." Zikrine devam edelim...

Dördüncü rek'at : (şavt) Fatiha- Kevser sureleri ve kalan süre içinde" Lâ ilahe illallah..."vb. (tehlîl) zikrine devam...

Beşinci rek'at: (şavt) Fatiha ve Kâfirûn surelerini okuduktan sonra Tekbir zikri ile Allah'ın azametini yücelterek "Allahü ekber, Allahü ekber , lâ ilâhe illallahü vallahü ekber...."zikri ile şavtı tamamlayalım...

Altıncı rek'at: (şavt) Fatiha-izâcae (nasr) surelerinden sonra salavât-ı şerife ile tavafımızı süslemeliyiz...

Yedinci rek'at: (şavt) Fatiha ve Tebbet – İhlas-Felak ve Nas surelerini okuyarak tüm kısa sureleri bitirmiş oluyoruz....Artık yüce Yaratan ile baş baş kalma zamanı geldi artık son tavaf size ait....

İste isteyebildiğini... Sıralayın isteklerinizi ev sahibine... Boynu bükük, gözü yaşlı, dünyalık değil, Âhretini iste... Öncelikle son nefeste îman-ı kâmil iste...

Bu yöntem'i sevdiğiniz zaman, ne kitap, ne tavaf tesbihi, her şeyi atıyor, Sadece Rabbimize içimizden geldiği gibi sesleniyoruz...

Tavaf alanı (metaf) sakın ise Beytullah'ı okşayarak, Rük-n-ü Yemânî köşesini öperek bire bir temas ile tıpkı bir gezegen gibi dön dönebildiğin kadar...

Bu konuda biraz daha ileri gidip şöyle bir teklif yapabilirim; Tavaf esnasında ne okuyacağım diye kaygıya kapılma dersen yüce Yaratanı dillendiren bir türkü veya ilahî'yi seslendir...

Yapmacık, kurgulu bir metinden daha sahici ve etkilidir...

Kurşun asker pozisyonuna dönüştürülüp, huzur ve huşû'nun olmadığı bir yakarıştan ne fayda gelir...

Tavaf esnasında belki naz makamında, sonsuz şükürlerini arz eden misafiri, ev sahibi ile baş başa bırakalım...

Belirttiğimiz gibi, dua da ilk kural gizli ve içtenlikle olmasıdır...

Bu tavsiyeler elli yaş altı misafirler için geçerlidir. Yaşlı misafirlerin rehberleri eşliğinde tavaf etmeleri daha sağlıklıdır...

Genç nesil kendisinde âcizlik görüyor ve bir Dadı'ya ihtiyaç hissediyorsa, kendi bildiği gibi hareket etsin...

Ne diyebiliriz...

SAFA VE MERVE

“...Gerçekten Safa ve Merve Allah’ın alametlerindendir.....” (Bakara-158)

Kur’an-ı Kerim de açıkca ifade buyrulmuş SAFa ve MERVE tepesi Allah’ın biz kullarına bahşettiği işaretlerdendir... (Şiar) Mü’min bu iki tepe arasında gelip giderken iki tepe kendisine ahirette şâhidlik edecektir...

Bu zahmetli tavaf’ın adına SAY denmiştir... Dört gidiş üç geliş’ten ibaret olan ibadet, tavaf la bire bir aynıdır... Allah’a yakınlaşmanın bir sembolüdür.

Nebî sav efendimiz Hacc yaptıklarında, Safa ve Merve tepesine gelerek “ Safa ve Merve Allah’ın alametlerindendir...Allah’ın başlattığı gibi başlayınız ..” diye emir buyurmuşlardır...Sayy bir vecibedir...SAFA ve MERVE kıyamete kadar Dinin şiar’ı- alameti olarak kalacaktır...

Ayeti kerime gereği İmam Şafii ve İmam Malik, Safa ve Merve arasında gelip gitmeyi Hacc’da tavaf gibi farzlardan saymışlardır.

Hacer annemizin oğlu İsmail için sarfettiği su bulabilme çabasından çıkaracağımız ders şu olabilir:

Allah’tan bir şey istediğimiz, bir muradımız varsa, ciddi anlamda gayret göstermeli, zikir ve dua ile meşru arzumuzun gerçekleşmesini Allah’tan istemeliyiz.

Allah sevdiği kullarını bazen sıkıntıya soksa bile, sabır ve dua ile sonuç ferahlık olacaktır.

Bu nedenle Safa ve Merve Kıyamete değin el açıp, yakaran kullar için, yoktan var edilen suyun ibretlik hikayesi olarak kalacaktır.

CİHAD VE ZİKRULLAH

Kur'an-ı Kerim eşsiz ifadeler ile müminlerle Allah arasında daimi bir bağ oluşumuna dikkat çekiyor... Zorluk meşakkat hatta savaş ortamı olsa bile zikrullahtan gafil olunmayacağını beyan ediyor.

Enfal suresi ayet 45 :

“-Ey iman edenler! Savaş esnasında karşı karşıya geldiğiniz düşman birliğine karşı dayanın sebat edin ve Allah'ı çok zikredin ki felah bulasınız.”

Her nerede olursa olsun velev ki, en ağır koşullar içinde bir savaş ortamında bile, Allah ile manevi iletişim asla kopmamalıdır.

Zor günlerde sabırlı olmak ve sebat etmek, Allah'ı çokça zikretmek ve zikrullah ile kuvvet bulmak ayeti kerimenin apaçık bir emridir.

Resulullah s.a.v efendimizin tavsiye ettiği aynı zamanda ayeti kerime olan **“Hasbünallahi veni'mel vekil”** (Âl-i İmran173) zikri; Savaş'a benzeyen günlük yaşamda, sıkıntılı günlerde, müminler için bir şifadır...

Kalbini Allah'a sınıksız bağlayarak başarı ve zaferin ancak Allah'tan geleceğine iman edip kalben veya lisânen Allah – Allah – Allah lafzını tekrar ederek dua ve yakarışla Allah'a sığınan bir kulun başarısı muhakkaktır.

Sağlam bir inanç ve zikrullah ile meşgul olan, duayı eksik etmeyen ordu mağlup olmaz... İsmail Hakkı Bursevî yukarıdaki ayeti şöyle yorumluyor:

“Bu ayet kulun zikrullahtan başka hiçbir şeyle meşgul olmaması gerektiğine bir tembihdir. Şiddet zamanlarında Allah'a sığınmak ve her halükarda zikrullaha devam etmek şarttır.

Zikrullah, birçok zararları def ettiği gibi menfaatleri toplamak konusunda büyük tesirleri vardır.”

Kurtubi, tefsirinde şu ölçüyü dile getiriyor:

“Zikrullahı terk etmek için insanlara izin verilseydi Zekeriya as’a izin verilirdi... Zekeriya. as’ın karısı hamile kaldığı günün sabahı; Ali İmran suresi 41. ayette beyan edildiği üzere:

“İnsanlarla üç gün işaretleşme dışında konuşma... Rabbini çok zikret... Akşam-sabah tesbih et...” ayeti ile dış dünya ile konuşması kesinlikle yasaklanmış iken yalnız zikrullah ile emr olunmuştur...

Kadı Beyzavi bu ayeti açıklarken; “Bir kulu Allah’ın zikrinden alı koyan hiçbir şey yoktur. Hele şiddet meşakkat zamanlarında ise doğrudan doğruya ona yönelmek zaruridir.” Demektedir.

Nisa suresi ayet 103’te;

“Artık savaş anında namazı bitirdiğinizde ayakta oturur ve yanlarınız üzerinde iken Allah’ı zikredin sükût ve emniyet haline geldiğiniz vakit namazı dosdoğru kılın çünkü namaz, müminler üzerine. Vakitleri belli bir farz olmuştur.”Buyrulmaktadır.

Beyzavi, Nesevi, İ. Hakkı Bursevi gibi çoğunluk müfessirler; en sıkıntılı günlerde bile Allah’ı zikretmek, dua, yakarış, tesbih, tekbir ve bütün hallerde Allah’tan uzaklaşmamak, kalb ve dilden Allah lafzını terk etmemek gerekliliği üzerinde ısrarla durmuşlardır...

M. Hicazi tefsirinde:” Harb’de bile zikrullah ile memur olduğumuza göre, zikri terk etmek için hiçbir özür yoktur. Ölümle burun buruna gelindiğinde bile Allah’ı hatırlamamız gerektiğine göre rahat ortamlarda zikrullah nasıl terk edilebilir diye sormaktadır...

ZİKRUĞALLAH; Savaşta, hayat ve ölüm arası bir çizgide veya en zor anlarda bile yalnız ve yalnız o müstahak ve ta'zime layık olan zât için olacaktır...

Allah'ı, Allah olduğu için her türlü rezervden arınmış mutlak muhabbet ve hesapsız bir aşk ile anmak derecelerin en yücesidir.

Ruhani zevk ve lezzet, veli olma arzusu, keşf ve keramet isteği, hesap diye nitelediğimiz basamaklardır... Bu hesap neticesi bütün bir ömür zikrullah ile geçse bile asıl fayda elde edilemez.

Bir takım tecellilere ulaşıldığı, bazı tasarruflara sahip olunduğu hissi yalancıdır. Bu tür oluşumlara İSDİTRAC denir... Neticesi hayır değildir.

Nebî sav efendimize, Kıyamet günü, Allah katında ibadet yönünden en üstün kul kim olabilir sorusuna cevaben:

“... Allah'ı çok zikredenlerdir...” buyurmuştur.

Sahabe şaşıarak, Allah yolunda cihad eden mücahidler'den daha hayırlımıdır? Sorusuna cevaben:

“.. Evet, o Gâzî, düşmanla çarpışırken kılıcı kırılıp kanlar içinde kalsa dahî, yine Allah'ı çokça zikredenler, derece itibari ile efdal ve üstündür...” buyurmuşlardır. (Tirmizi)

Bu hadis-i şeriften murad, mücahid'in görevinin süreli olmasındandır... Üzerine vazife olarak düşen, Allah yolunda Cihad ibadetinden kaçmayıp, vazife yerine getirildiğinde kendisi için iki onur beklemektedir... Şehadet veya Gâzî'lik... Her iki onurlu görevin karşılığı Allah tarafından belirlenmiştir...

Zikrullah ise bir ömür sürecek olan ibadettir... Belirttiğimiz gibi Nefs'e mağlub olma riski yüksektir.

VARLIKLARIN ZİKİRİ

“ Yedi gökle yer ve bunların içinde bulunan melekler – cinler – insanlar onu tesbih ederler hiçbir şey hariç değil hepsi ona hamd ile tesbih eder fakat siz onların tesbihini iyi anlayamazsınız o hakikaten halimdir gerçekten affedicidir.”(İsrâ , 44)

Bu âyet-i kerime ile birlikte, beş tanesi sûre başı olmak üzere, canlı cansız bütün varlıkların Allah’ı tesbih ettiği açık ve net olarak yedi ayet’te belirtilmektedir...

Ayeti kerimeden anlaşılıyor ki bu kâinatta var olan her şey Allah’ı zikretmektedir...

Çağdaş diye nitelenen eğitim sisteminde, cansız olarak öğretilen varlıklar, tam tersi kendi oluşum programı dâhilinde zikir ile meşgul olmakta, Allah’ı tesbih etmektedirler...

Varlıklar âleminin tamamı düşünüldüğünde ortaya eşsiz bir kâinat tablosu çıkmaktadır...

Dağlar, taşlar, ağaçlar, çiçekler, haşerat dâhil tüm hayvan ve insanlar yeryüzünde hareket eden her şey ve bunlara ilave olarak gök sakinleri ne varsa tamamı Allah’ı zikrederek ona doğru yükselmektedirler...

Görünen ve gözükmeyen bütün varlık âleminin canlı olduğunu hissetmek insanı ürpertecektir. Eli ile dokunduğu ayağı ile bastığı her nesnenin Allah’ı tesbih ettiğini algılamak, onların’da tanımlanamayan bir yaşam sahibi olduğunu düşünmek gerekmektedir...

Her türlü kirden arınmış ve sâfiyete ulaşmış bir ruh, hareketli hareketsiz her nesnenin Allah’ı tesbih ettiğini anlar ve o saf ruh, gafillerin kavrayamadığı kâinat sırlarına vâkîf olur...

Uyanık bir kalb ile gafil bir yaşam içinde ömrünü tüketen kalb arasında perde vardır.

Tüm evreni oluşturan varlıklar arasında, Allah'ı tesbih etmek, ona hamd etmek onu bilmek ve her şeyi yoktan vâ' eden yüce yaratıcıya boyun eğmek her şeyden önce insanoğlundan beklenir.

TESBİH: Allah'ı (c.c) yüce zatına layık olmayan her şeyden, dilimizle ve kalbimizle tenzih etmek, O'nun kusursuz olduğunu beyan etmektir... Kur'an-ı Kerimde tesbihat ile ilgili 45 ayet-i kerime bulunmaktadır...

Tesbihten maksat; her canlının kendisini ifade etme kabiliyeti neyse o şekilde Allah'ı yüceltmesidir. İ. Hakkı Bursevi şu misali veriyor:

“Toprak yerinden ayrılmayınca dek, kavun karpuz ve benzeri tüm bitkiler koparılmayınca dek, yaprak ağaçta iken, su aktığı sürece vahşi hayvanlar ve kuşların çılgınlıkları birer tesbihattır.”

Ayette geçen gökler ve yeryüzünün tesbihi; Allah'ın hikmetine kudretine ve onun varlığına delalet etmek için kendi konumu içinde hâl diliyledir. Yer ve gök arasındaki, melek cin ve insanların tesbihi ise kendilerine has lisansları iledir.

Tesbihattan maksat; konuşan canlıların lisanı ile diğerlerinin de bulunduğu makam ve konum itibari ile zikretmesidir...

Hayvanat, bitkiler ve eşyadan hiçbir şey yoktur ki, Allah'ın hikmetini kudretini yaratıcılığını göstermek için Allah'ı tesbih etmesin... Ancak insanların harici diğer varlıkların tesbihatına şahit olmak için manen ileri boyutlarda olmak gerekir.

Resulu Ekrem s.a.v efendimiz; “ Mekke’de bir taş biliyorum ki, Peygamber olmadan önce bana selam verirdi... Şimdi de o taşı biliyorum.” Buyurmuşlardır...(Müslim)

Hız. Ali ra. şahid olduğu şu olayı aktarmaktadır:

“ Biz Mekke’de Resulullah s.a.v ile birlikte bazı nâhiyelere doğru yola çıkmıştık, önüne gelen hiçbir dağ ve ağaç yoktu ki ona Esselamu aleyke ya Resulallah... Demesin” (Tirmizi)

İbn-i Mesud; “Nebî sav efendimizle beraber yemek yerken yemeğin tesbihini işitirdik” şهادeti önemlidir. (Buhari)

İbn-i Abbas, Sad suresi 17-19. Ayetleri açıklarken “Davud as. Allah’ı tesbih ettiği zaman, dağlar onun tesbihine eşlik ederlerdi” demektedir.

Şeyh-i Ekber Muhiddin İbn-i Arabî, yaratılan tüm varlıkların kendi dilleri ile Allah’ı zikir ettiklerini belirterek, derece olarak dört farklı biçimde mevcudat’ı inceler:

CEMÂDÂT: (Cansız varlıklar) Zikrullah ve tesbihatta en uyanık olanlardır. Hiçbir geçim sıkıntısı ve dünya düşüncesi olmaksızın Hakk’a uyan, Allah’ın hükümlerine teslim olup boyun eğen varlıklardır. Dağlar, sular ve toprak gibi varlıklar bu sınıfa girer...

NEBATÂT: (Bitkiler) Allah’ı zikretmek ve tesbih konusunda cansız varlıklardan bir derece aşağıdır zira doğup gelişmek, meyve verebilmek için su, toprak, güneş, hava gibi ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları temin esnasında gaflete düşebilirler.

HAYVANÂT: Hayvanların zikir ve tesbihleri, derece olarak bitkilerden aşağıdadır... Büyüme, üreme, hasta-

lık, geçim temini ve diğer ihtiyaçları bu sınıfı daha fazla gaflet'e düşürmektedir.

İNSANLAR: Bitki ve hayvanlarda olan tüm ihtiyaçlarla beraber, akılları itibari ile benlik, hayat, hafıza, şüphe, vesvese, hırs şehvet, gibi özellikleri, onları zikrullahtan geri bırakmaktadır.

İnsanoğlunun yaratılış gereği bünyesinde mevcut olan zafiyetler nedeniyle doğru yolu bulabilmeleri için Resul ve Nebileri vasıtası ile vahiy göndererek Hakk'ı bildirmiş ve hidayet yolunu göstermiştir. Yaratılan varlıklar içinde en fazla gaflete düşen varlık insandır.”

Şeyh Necmeddin Daye, Şeyhul Ekber gibi varlık âlemini ve tesbihatı üç kısma ayırmaktadır:

- 1) **Zevil ukûl tesbihi**
- 2) **Hayvanat'ın tesbihi**
- 3) **Cemadât'ın tesbihi**

Zevil ukûl tesbihi, yani kendisine akıl bahşedilmiş varlıklar dil ile Allah'ı tesbih ederler... Tesbihat ile birlikte lisan veya bedenle yapılan ibadetlerde bu kapsam içindedir. Tesbihi ukala yani akıl bahşedilenlerin tesbihi melek ve insanoğluna mahsustur.

Meleklerin tesbihi sürekli Allah'ı yüceltmekle olur. Meleklerin tesbihi insan gıdası gibidir. Onlar tesbihat ile diridirler eğer tesbihattan kesilirlerse helak olurlar. Tesbihat, meleklerde derece olarak ilerleme sağlamaz..

İnsanların tesbihatı ise melekler gibi Allah'ı yüceltmekle olur. İnsan Allah'ı tesbih etmekle yükümlüdür...

Ancak melekler gibi yaratılış sebebi olmadığı için zikrullahı devam ve sürekli tesbihât, manen ilerleme ve yücelmelerine sebep olur.

Canlı ve cansız varlıkların tesbih'i için Yeryüzü bir fânus olarak düşünülürse, bu fânus altında cümle âlem kendi lisanı ile zikrullahı devam ederler.

Hayvanların tesbihi, kendi dilleri ile oluşan, ötüş veya haykırış şekilleridir...” demektedir.

Konunun öneminden dolayı tekrar etmek gerekirse sadece insanların değil, şuursuz olarak tanıdığımız hayvanların, güneşin, ay ve yıldızların dağların, ağaçların, taş ve toprağın Cenab-ı Hakkı zikretmiş olduğu şu ayet-i kerimelerle net olarak beyan edilmektedir:

“ Yedi gökle yer ve bunların içinde bulunanlar, O’nu tesbih ederler... Hiç bir şey hariç değil...” (El-isra-44)

“Ey insanoğlu göklerde ve yerde var olan her şeyin güneşin ayın, dağların, ağaçların ve hayvanların Allah’ın önünde secde ettiğini görmüyor musun?”(El-Hacc, 18)

“Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah’ı tesbih etmektedir. O aziz ve hâkimdir...”(El-Hadid, 1)

Cemadât ve hayvanatın tesbih ettiğini şu ayeti kerimeden öğreniyoruz:

“And olsun, Davud’a tarafımızdan bir üstünlük verdik. “Ey dağlar ve kuşlar! Onunla beraber tesbih edin dedik” (Sebe -10)

“.....Dağları biz onun emrine (Davut)verdik ki , akşam sabah onunla birlikte tesbih ederlerdi...Kuşları da toplu halde onun emrine vermiştik; Hepsi birden ona yönelirlerdi...” (Sad-17-19)

“Görmedin mi? Göklerde ve yerde olanlarla dizi dizi uçan kuşlar Allah’ı tesbih etmektedirler. Her biri kendi duasını ve tesbihini bilir.”(Nur-24)

Yukarıda bir kısmını sıraladığımız ayeti kerimelerden varlıkların kendilerine has canlılığı, atomik yapısı ve gücü olduğunu öğreniyoruz.

Ayrıca Hadis-i şeriflerden, insanoğlu dışında diğer yaratılmışların Nebî ve Resuller ile bağlantısı olduğuna inanıyoruz.

Allahu teala, göndermiş olduğu Resul ve Nebilerine inanmayan topluluklara, taş bitki ve benzeri varlıkların Allah’ın varlığı ve birliğine şahadet ettiklerini göstermiş, cansız diye bildiğimiz varlıklar dile gelmiştir.

Rasulullah sav. Efendimize inanmayan, amcası Ebu Cehil’in elinde tuttuğu taşlar dile gelerek şahadet getirmiş olmasına rağmen Ebu Cehil iman etmemiştir.

Hz. Musa as’ın, elindeki sopası ile suya vurduğunda Kızıldenizin yarılması, firavun ordusunu tanıyıp onları boğması, Hz. Süleyman as’ın hayvanlar âlemini idare etmesi hep NASS ile sabit gerçeklerdir...

Rasulullah s.a.v efendimizin üzerine çıktığı hurma kütüğünün artık kullanılmayacak olmasından dolayı ağlayıp inlemesine yüzlerce sahabe şahit olmuştur.

Sahipleri tarafından zulüm ve işkence altında çalıştırılan binek hayvanları dile gelerek, sahiplerini, Nebî s.a.v efendimize şikâyet etmişlerdir. Mesnevide Mevlana, hayvanlar âlemini şöyle anlatıyor.

“Kuşların sultanı leylekdir.

Onların leklek diye çıkardıkları ses nedir bilirmisin hamd-ü lek – şükr-ü lek – mülk-ü lek ya müsteân... Diye

zikrederler.” Yani hamd sana şükür sana mülkün sahibi kendisinden yardım istenen Allah’ım...

Kur’an-ı Kerim, hayvanlar âleminin, bir ümmet, bir topluluk olduğunu bize öğretmektedir...(En’an, 38)

Ayrıca; Bakara- En’am- Nahl- Neml- Ankebut- Fîl sureleri, canlı türleri ile isimlendirilmiştir...

Nebî sav efendimiz;” Hayvanlara duyulan merhamet ve onlara yapılan her iyiliğin bir sevabı olduğunu” beyan buyurmuşlardır...(Buhari- Müslim)

Özellikle, eşyanın tabiatı ile ilgili Darwinist- pozitivist eğitim neticesinde cansız varlıklar olarak öğretilen yaratılmışlarında birer varlık olduğunu ayetlerden öğrenmiş olduk...

Yanlış öğretiler ve alışkanlıklar, çağdaş! Bilime uygun olsun diye Kur’an’da olmayan değişik yorumlara başvurmak lüzumsuzluktur. İmânî tehlike oluşabilir...

Mükemmel ve en üstün varlık olarak yaratılan ilk insanı, hayvanla insan arası bir yaratık (maymun) olarak savunan öğretiler evrim teorisi olarak, İslam karşıtlarınca kabul ediliyorsa;

Allah’a iman eden tüm bireyler, insanı başlangıçtan son ferde kadar mükemmel yaratılmış mükerrem insan olarak bilmek zorundadır...

Canlı cansız tüm varlıkların Allah’ı zikretmesi; İnanmayan, bulanık kafalara sığmayan bir konudur.

Varlıklarla ilgili bütün kavrayışlarımız, her şeyden evvel kâinatı yok’tan vâ’r eden Allah’ın kanunlarına uygun olmalıdır...

Tüm yaratılan şeylerin Allah’ı tesbih ettiği gerçeği inkâr edilemez... Aksi iman problemi çıkarabilir...

ZİKİRSİZLİĞİN SONUÇLARI

Mü'minlere ihtar!

İslamla şereflenmiş, Allah ve Resulu yolundan ayrılmayan bir kısım mü'minlerde, refah artınca gevşeklik ve tembellik oluşma ihtimaline karşı Allah inananları Hadid suresi 16. Ayette, şöyle uyarıyor.

“İman edenlerin, Allah’ı ve Hakk’tan ineni zikir için, kalplerinin saygı ile yumuşaması zamanı hala gelmedi mi? Onlar daha evvel kendilerine kitap verilip de, üzerlerinden uzun zaman geçmiş, artık kalpleri kararmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onların birçoğu dinlerinden çıkmış fasıklardı.”

Bu azarlama, Allah’ın büyüklüğü azameti zikri önünde sorgusuz sualsiz itaat etmeyi emrediyor...

“Bu teşvik ve azarlamanın yanı sıra ilahi emirlere uymayıp, kibirlenip kasılmanın veya gecikmenin sonuçları bildirilerek zikrullah ile çalıştırılmayan kalbin nasıl kararacağı, Allah’ın zikrinden uzak kalıp, Hakka boyun eğilmediği vakit nasıl katılaşacağı açıklanıyor.

Kalplerin katılaşmasından sonra fasıklıktan başka ne gelebilir ki... Fasık kelimesinin anlamı: “Allah’ın zikrinden ve fikrinden uzaklaşmış mü'minler değildir?..”

Mü'minlere yapılan bu uyarı, temelsiz bir öğünme ve büyüklük taslamanın öldürdüğü kalb’lerde; İlahi sorumluluk bilincinin yeniden canlanmasına teşviktir.

Mekke'de iken, konum itibari ile büyük zorluklar çeken aç kalan, geçim temininde zorlanan bazı Müslümanlar hicretten sonra bol rızık ve nimete kavuştular....

Bu durum dünyevi arzularının çoğalmasına ve kısmi gevşemeye neden oldu.

Bu âyet vahyedildiği vakit; Hz. Ebubekir ve beraberindekiler hüngür hüngür ağlamaya başlayıp, ayetin muhatabı olmamak için Allah'a sığınmışlardır.

İnsanoğlunun kalbi değişkendir, hemen unuttur, hemen canlanır. "Allah'ın zikrinden uzaklaşınca kalp katılaştır, nûru azalır, körelir ve kararır söner... O halde gönüllerin huşû ve huzur içinde olabilmesi için; Zikrullah'a devam konusunda uyarılmaları gerekmektedir.

Zikir kalbi inceltir. Huzur huşû ve manevi lezzet oluşmaya başlar. Emir ve yasaklar kolaylaşır. Ayeti Kerimede ölü topraklara nasıl can verildiği örnek olarak beyan edilirken, Kur'an eğitimi ve zikrullah'a devam etmek, tıpkı ölü toprak gibi katılaştırmış kalpleri de canlandıracaktır...

Zikrullah'a devam ederken oluşan huşû hali, emir ve yasaklara uyup, Kur'an'da kurtuluşa erişilmesi için mü'minlere yapılan uyarıları dikkate almaktır.

Mekke döneminde Sahabe-i kirâm, müşriklerin her türlü eziyet ve baskılarına; Zikrullah'a devam ederek, Allah... Allah... Allah... nidâları eşliğinde sabretmişlerdir...

Bilal-i Habeşi ve işkencede şehit olan nice arkadaşlarının hayat hikâyeleri binlerce yıldır unutulmadı ve unutulmayacaktır.

El-münafikun suresi ayet 9 da mü'minler şöyle uyarılmaktadır;

“Ey iman edenler: Sizi ne mallarınız ne evlatlarınız Allah’ın zikrinden alkoymasın kim bunu yaparsa işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir.”

Mal ve evlat, iki önemli nimettir... Uyanık bir kalb sahibinin elinde olmaz ise insanoğlunu, manevi makamlardan alıkoyan ve dünyevi lezzetlerle oyalayarak aldatan imtihan aracına dönüşebilir...

Allah; bu önemli iki nimeti, insanın yaratılış gayesini unutup zikrullahtan vazgeçip dünyevi haz ve lezzetlere gark olsunlar diye değil;

“ Yeryüzünün imarıyla hilafet vazifesini yerine getirsinler diye vermiştir.”

Yaratılış gayesini unutup, zikrullahtan yüz çevirenler, işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir.

Müfessirlerin ortak görüşüne göre bu ayeti kerime; Mü’minler için en önemli uyarıcı ayetlerden biridir ve bu ayetden çıkan hüküm şudur:

“Bir müslümanın üzerine FARZ ve VACİP olan hükümleri terk etmeye sebep olan, her ne olursa olsun tüm meşgale ve ilgi alanları HARAMDIR.”

Allah’ı unutan kimse, kendisini kaybetmiş sıradan bir yaratıktan farklı değildir.

Müslümanlar zikrullaha devam ettikçe Allah c.c bu zikre karşılık verecek, onların zikirlerini yücelterek, Allah katında seçkin bir yere sahip kılacaktır.

Allah’ı ÇOK AZ zikreden insanın, münafıklık izi taşıdığı şu ayeti kerimede belirtilmektedir: Nisa, 142

“Namaza kalktıklarında üşene üşene kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah’ı pek az zikrederler.”

İnsanoğlu yaşamında, birinci önceliği maddi kazanım ve çıkar ilişkisine verip, ibadet ve zikrullahı unutursa Dünya ve Ahirette zor anlar yaşaması kaçınılmazdır.

İ. Hakkı Bursevi yukarıdaki ayeti kerimeyi yorumlarken;” Kalbte Allah’ı zikir, O’ndan korkmak, emir ve yasaklarına uymaktır.

Lisan ile zikir; Kur’an okumak tesbihat, elhamdülillah, Allah’u ekber gibi meşhur zikirleri dilinden eksik etmemek, dinî ilimleri öğrenmektir...

Beden ile zikir; Farz ve nafil namazlar, Hac, Umre, farz ve nafil oruçlardır.” Demektedir...

Münafık; Kendisine bahşedilmiş güzelliklerle böbürlenen ona sahiplenen ve bu değerlerin Allah’tan değil kendi kazanımı ile olduğunu iddia eden şahıstır.

Mal, evlat, şöhret, makam, çevre ve diploma ile kibirlenip, yaşamlarını sadece ilgilendikleri alan zannedenler manen ciddi tehlike altında olanlardır.

Eğer bu benzerlik müslümanım diyen bir şahsa sıçramışsa, zarara uğrayanların ta kendileri olacaktır.

Zikrullahı terk eden veya bir yaşam boyu insanlık ödevinde tembellik edenler;

El-araf suresi ayet 205 te şöyle uyarılmaktadır:

“Kendi kendine yalvararak ve ürpererek yüksek olmayan bir sesle sabah akşam Rabbini zikret gafillerden olma.”

ZİKRULLAHTAN KAÇANLAR

“Hiç Allah’ın göğsünü islam’a açması sebebiyle Rabbi tarafından Nur’a kavuşan kimse kötü tercihlerinden dolayı fitratını değiştiren kalbi katılaştıran göğsü daralan kimse gibi olur mu? Yazıklar olsun, kalpleri Allah’ı anmak konusunda katılmış olanlara işte onlar besbelli bir sapıklık içindedirler...” (Zümer, 22)

Ebu Suud Efendi bu ayeti yorumlarken;

“Allah’ın gönül zenginliği lütfederek göğsünü İslam’a yetenekli ve geniş olarak yarattığı kimseler ilahi nur ile mükâfatlandırılır. Sonradan oluşabilecek her türlü arızalar neticesinde kısa da olsa bünyelerini tamir ederek nurlu yoldan ayrılmazlar” demektedir...

Zikrullah’tan yüz çeviren kâfir veya gafil kalpler hiçbir zaman ızdırab’tan kurtulamazlar... Kalb huzuru, manevi mutluluk ve tatmin olma duygusu elde edemeyen bu insanların ruhi durumları, çırpını ve git gellerle sürer gider.

Zikrullah’tan kaçanlar ayeti kerime ile net olarak “”apaçık sapıklar “diye nitelendiği için hiçbir zaman maddi kazanım karşılığı mutlu olamaz, manevi açlığı giderici bir gıda bulamazlar...

Malik Bin Dinar; “Allah bir kuluna kalbini karartmaktan daha büyük bir ceza vermemiştir.” Demektedir.

Zikrullah; Müminlerin kalplerini yumuşatan en önemli etken olduğu gibi inanmayanlarında kalbini katılaştırır. Güneş çoğu maddeyi eritmesine rağmen tuzu katılaştırır. Her şey doğasındaki oluşumuna göre feyz alır.

İ. Hakkı Bursevi tefsirinde; Yemek, uyku, konfor, rahatlık sevgisinin kalbi katılaştıran en önemli unsurlar olduğunu belirtmektedir...

Kur'an-ı Kerim'de, nefsin hoşuna giden eylemlerin ötesinde, kesin haram olan fiiller sıralanarak kaçınılması şöyle emredilmektedir... Maide suresi ayet 91:

“Şeytan, sarhoşluk verici şeyler ve şans oyunları ile sadece aranızda düşmanlık ve nefret sokmaya ve sırf Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymaya çalışır o halde vazgeçmeyecek misiniz?”

Ayeti kerimede belirtilen haram fiiller, zikrullahtan alıkoyan en önemli unsurlardır.

Zikrullah, kalpleri cilalayan kir ve pas'tan temizleyen bir ibadet olmasına karşın içki ve kumar kalbin iflasını sağlayan en tehlikeli virüstür. Ayet ve hadisi şeriflerden anladığımıza göre GAFLET; zikrullahın karşıtıdır...

Gaflet; Allah'ı unutma, nefsin isteklerine boyun eğme anlamına gelmektedir. Resulullah s.a.v efendimiz; Allah'ı zikreden kalb ile zikrullahtan gafil olan kalbi ölü ile diri arasındaki farka benzetmektedir.

Gerek ibadet, gerekse zikrullah konusunda titizlik göstermeyenler Kur'an-ı Kerim'de şöyle uyarılmaktadır.

“...Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki onlar namazlarından gafilidirler...”(El-Mâûn, 4-5) Hadis-i şerifte:

“Nice oruç tutanlar var ki, onların nasibi açlık ve susuzluk, nice gece ibadete kalkanlar var ki, onların nasibi de uykusuzluktur.” Buyrulmuştur...(A. Hanbel)

Gaflet içerisinde yapılan ibadetlerin bir anlamı olmadığı ancak uyanık bir kalb ile ibadet ve dualara devam gerekliliği emredilmektedir...

Resulullah sav efendimizin şu uyarısı çok önemlidir:
“Allah’a kabul edileceğine inanarak dua ediniz zira Allah, gafil bir kalb ile yapılan duayı kabul etmez.”
(Tirmizi)

ZİKRULLAHTAN KAÇANLARIN SONU:

**“Kim o çok esirgeyici Allah’ın zikrinden göz yu-
marsa biz ona şeytanı musallat kılız. Artık bu, onun
bir arkadaşıdır.” (Zuhruf, 36)**

Kalbini Allah’a uzaklaştıranların yolu şeytana ulaşır.
Şeytanla arkadaşlık neticesi kötülükler şirin gözükmeye
başlar.

Şart ve cevap içeren bu ikili kural, Allah’ın değişmez
çoğulcu ifadesini dile getirmektedir. Şartın cevabı oluşur-
sa netice kendiliğinden tahakkuk etmektedir.

Bir arkadaşın yapabileceği en büyük kötülük, dos-
tunu doğru yoldan alıkoymasıdır.

Müfessirler bu ayeti yorumlarken;

“Şeytanın insana musallat olmasının sebebi, Kur’an’
dan yüz çevirmesinden dolayıdır.

Ayeti kerimedeki zikirden maksat Kur’an’dır...

Zikrin Allah ile bağlantısı ise Allah’tan umumi bir
rahmet olduğu içindir.

Allah’ı unutan ve onunla iletişimi terk edip nefsin
arzularına hayâsızca boyun eğen kimseye Allah, yaşam
boyu kendisine vesvese veren bir şeytan musallat eder”
demektedirler...

Şeytanın bir şahsa musallat olması, Kur’an ve Sünne-
te yüz çevirmesinin bir bedelidir.

Zikrullah’tan yüz çevirmenin bedeli Kur’an-ı kerim-
de şöyle beyan edilmektedir:

“Kim benim zikrimden yüz çevirirse onun hakkı da dar bir geçimdir biz onu kıyamet günü kör olarak haşrederiz.” (Taha-124)

Cenabı Allah ile bağını koparan, engin rahmetinden alakayı kesen, ceza gününden korkmayan, sevabını murad etmeyen bir insanın hayatı ne kadar bolluk içinde geçerse geçsin aslında manevi sıkıntı ve tatminsizlik içindedir...Kur'an ve zikrullah'tan yüz çevirmenin bedeli net olarak DAR bir geçim olarak beyan edilmiştir...

Her şeyden önce Allah'a teslim olamama ve ona güvenememe problemi şahsı yer bitirir. Kararsızlık, kuşku ve dengesizlik hayatının ayrılmaz parçaları olmuştur... Doğrusu; “Allah'a sahip olan, neden mahrumdur? Allah'tan mahrum olan neye sahip olabilir?”

Bu darlık; Ekonomik yaşam standardı veya tatminsizlik, kabir azabı olarak veya âhirette şefaatten mahrum kalma bahtsızlığı olarak izah edilebilir.

Dünyada ekonomik sıkıntı çekmek fakirlik anlamına değil, ne kadar zengin olsa bile âhiretten ümidi olmayıp kendisine verilen nimetleri daima az görerek ruhen tatmin olamamaktır...

Kazanılan servet'ten hayırlı bir yatırım için bir aktarım söz konusu olmaması, hayır hasenat kapılarının kapanması, paranın hayra nasip olmaması, dar bir geçim olarak izah edilebilir

Zikrullah kalplerin rahmet anahtarıdır ondan yüzçevirmek kalbin kapısını kapatmaktır.

Resulullah sav efendimizden, Zikrullahtan yüz çevirmenin bedelinin ne kadar ağır olduğunu Haris Bin Avf'ın aktarımı ile şöyle öğreniyoruz:

Nebî sav efendimiz, mescid'te arkadaşları ile otur-maktaydı bu esnada üç şahıs oturanlara doğru yöneldi. İkisi Resulullah (s.a.v)'ın karşısında ayakta durdular biri halkada boşluk buldu hemen oturdu... Diğeri halka dışın-da onların arkasına oturdu... Üçüncüsü ise geri dönüp git-ti...

Resulullah s.a.v efendimiz sohbetlerini bitirince şöy-le buyurdular:

“Şu üç şahıs'tan size haber vereyim mi? Bunlardan biri zikrullah için geldi. Allah ona merhamet etti... Diğeri zahmet vermekten utandı, Allah'ta onu mahrum bırak-maktan utandı... Bir diğeri zikirten yüz çevirdi, Allah'ta ona mağfiret etmekten yüz çevirdi...”(Buhari-Müslim)

Zikirten yüz çevirenlerin cezasının çetin bir azap ol-duğu, Cin suresi ayet 17 de şöyle belirtiliyor:

“Kim Rabbinin zikrinden yüz çevirse Rabbi onu üstüne çıkıp yükselecek ve mağlup edecek çetin bir azaba sokar.”

Zikirten yüz çevirmek demek; Ona ibadet etmekten kaçınmak, Kur'an'dan emredilene karşı gelmek, tevhid'den (Allah'ın birliğinden) şüphe etmek anlamları-na gelir.

Mal ve rızık bolluğu içinde yaşayan bir kısım insan-lar bu varlığın kendilerine özel olarak bahşedildiği veya kendilerinin bu serveti yoktan vâr ettiklerini iddia eder-ler...

Bugünlere gelmek için mevcut oluşumları tırnağı ile kazıdığını ve sadece kendi çaba ve gayreti ile bu düzeye geldiği vehmine kapılırlar...

Hâlbuki insanoğluna bahşedilen her şey Allah'ın takdiri ile oluşmuştur... Takdire inanmayan, gücü ken-

dinde görür... Bu düşünce o şahsın İslam kimliğini yok eder...

Ekonomik siyasal her türlü güç; kuvvet, zenginlik, bilişim ve benzeri özellikler insanı azgınlık ve gösteriş temayülüne itebilir. Sınırsız bir israf yahut tam tersi nef-sinden başkasına karşı mutlak cimrilik meydana gelebilir...

İnsana bahşedilen ve sonradan kazanımı olmayan güzellik nimeti, hayaller peşinde koşmaya, gurur, şımarıklık ve günaha düşmeye vesile olabilir.

Zekâ nimeti başkalarının değerlerini hayat tarzını küçümsemeye, kibir gibi ölümcül bir virüse yakalanmaya neden olabilir. Allah tarafından hediye edilen ve sonradan kazanımı olmayan bu ve benzeri değerlerin kıymetini bilmek ve şükretmek bir insanlık borcudur.

Varlık ve bolluk ile imtihan sonucu, Allah'ın zikrinden yüz çeviren gafiller için artık ayeti kerimede belirtilen “çetin bir azap” , hak edilmiş bir ceza olmaktadır.

Resulullah sav efendimiz; Zikrullah ile meşgul olmayan bireylerin, imanî değerlerinin zayıfladığı, zamanla köreltiğini ikaz ederek şöyle buyurmuşlardır:

“ Allah'ın azabından insanları kurtaracak şey ancak zikrullahtır ” (Tirmizi)

Kur'an-ı Kerim'de; “ **Eğer gerçekten mümin iseniz**” ihtar ile başlayan birçok uyarı ayeti vardır.

Resulullah efendimiz; “Bir insan mümin olduğu halde içki içemez, hırsızlık yapamaz, zina edemez” buyurmuşlardır...(İ. Mâce)

İhtar ve kurallar neticesi müminlerin gafletle iç içe olamayacağını, daima Kur'anî ölçü ile hayatını düzenle-

me zarureti olduğunu öğreniyoruz. Yine Resulullah sav efendimiz;

“Allah’ım! Beni göz açıp kapayıncaya kadar bile olsa, nefsimle baş başa bırakma” (A.Hanbel) diye dua etmeleri, tüm müminleri kapsadığı için hiçbir nimet, şöhret, kuvvet, servet gibi geçici değerlerin etkisi ile zikrullahtan yüz çevrilemez.

Asli hüviyetimizden ödün vermeden, önce iman sahibi bir birey olduğumuzu unutmayıp, zikrullah ile bir ömür geçirmek boynumuzun borcudur.

ZİKİRDEN KAÇANLARA İTEAT EDİLMEZ!

Kuranı kerimde, Allah’ın zikrinden kaçan şahıslar; münafık olarak nitelenmektedir.

Her kim olursa olsun, zikirten yüz çevirenlere uyulmaması, önder olarak görülmemesi, arkalarından gidilmemesi, ayetlerde şöyle belirtiliyor:

“Onun için sen (Resulüm); Bizim zikrimize arka çeviren (iman-kur’an-tevhitten) ve dünya hayatından başkasını arzu etmeyen kimselerden yüz çevir. Onların ilimlerinden verebildikleri işte budur. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapan kimseleri çok iyi bilendir. O hidayet bulan kimseleri de pekiyi bilir”(En-necm-29-30)

Müfessirler; “ Bizim zikrimiz” diye nitelenen kavramın, iman, Kur’an-ı Kerim, Kelime-i tevhid olduğu konusunda görüş birliğine varmışlardır. Bu emir, öncelikle Resulullah sav efendimize hitab etmektedir.

İkinci olarak; Zikrullahtan kaçan, ömrünü sadece maddi kazanımlara hasredip, onun ötesinde hiçbir şeyin

mutlak değeri olmadığı bir yaşam biçimine bağlı olanlara; Âyet gereği mü'minlerin yüz çevirmeleri zorunludur...

Allaha ve âhiret gününe iman eden bir mümin zikrullahtan yüz çeviren ve âhiret gününü belleğinden silen şahıslarla, zihnini bile meşgul edemez.

Kalblerin doktoru Resulullah efendimizdir... Huzur ve mutluluk için “ **Kalbler ancak Allah'ın zikri ile tatmîn olur**” ayetini hatırlatarak “ Lâilâhe illallah deyiniz... Beden gıdasını alınca nasıl huzur bulursa, zikrullah ile de kalbler huzur bulur.” Buyurmuşlardır.

İsmail Hakkı Bursevi; Bir insanı Allahtan uzaklaştıran tek faktörün, dünya hayatını şiddetle arzu etmesi olduğunu belirterek her kim ki, üstün ibadet, takva, keramet gibi manevî oluşumlarını pazarlamayı gaye edinirse, o sadece dünya hayatını murad etmiştir. Tüm manevî kazanımları boşa gider... Allah katında karşılık bulamaz.”demektedir.

Öncelikle Resulullah sav efendimize dolayısıyla müminlere uyarı; Kefh suresi, âyet 28'de devam ediyor;

“Kalbine bizi anmaktan gaflet verdiğimiz heva ve hevesine uymuş, işinde haddini aşmış kimselere boyun eğme”

İslam dini Allah huzurunda insanların eşit olduğunu ilan etmiştir; bu nedenle mal, makam, şöhret ve soy bakımından insanlar arasında oluşan yapay üstünlükleri reddetmiştir... Üstünlük Allah katında ancak takva iledir.

Her şeyin Allah katında değeri, onun Allaha yönelişi ve Allah için dünyevi haz, lezzet ve benzeri değerleri red ve feragat edişine bağlıdır.

Bir kalb'te; Mal, evlat, şöhret, üstünlük gibi dünyevi zevk ve arzular, ölçü miktarından fazla ise o kalb

gaflet içerisinde. Zikrullahtan gafil olanın cezası, Allah'ın o kulu hiç anmamasıdır.

Yukarıdaki ayeti kerime ışığında gafil kalbin üç hastalığı şöyle belirtilmiştir:

- 1) Kalbin zikrullahtan gafil olması,
- 2) Nefsin tüm isteklerine boyun eğmesi,
- 3) Yapılan işlerde Allah rızası gözetmemek ve doğruluktan ayrılmak

Bu özellikler kimde bulunursa Allahtan uzaklaşmış gafiller topluluğuna girmiştir.

İsmail Hakkı Bursevi; “Resulullah’a kâfirlerden yüz çevirmesi için emir, ümmeti içinde geçerlidir... Bu nedenle, zikrullah’a ilgisiz fasıklardan, Kur’an ahkâmından habersiz bireylerden yüz çevirmek bir emirdir demektir...”

KELİME-İ TEVHİD

Müslüman olabilmenin ilk şartı kelime-i tevhid'dir.

Kelime-i tevhid; “lâilâhe illallah Muhammedun Resulullah“ diye tanımlanan, güzel kelimelerden ibarettir...”

Müslüman olarak doğan veya Müslüman olmak isteyen bir birey içtenlikle, kalb ve zihinde en ufak bir aykırılı düşünce bulunmaksızın, diliyle bu güzel kelimeleri ifade edecektir. Dil ve kalb eşliği neticesi söylenen bu söz ile her bir birey, mü'min sıfatını kazanmış olur...

İnsanoğlunun yaratılış sebebinin; Allaha ibadet ve kulluk olduğu, zâriyat suresi 56. Ayette,

“Ben insanları ve cinleri, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.” diye beyan edilmektedir...

Kulluk kelimesini; İnsanın yaratılış amacına uygun hareket etmesi, yaratıcının emrettiği hayatı düzen olarak seçmesi ve bu çerçeveyi ihlal etmemesi diye tanımlamak mümkündür.

Yaratıcının istediği şekilde hareket edilmesi kulluk, Allah'ın dışında diğer varlıkların emri altına girmek ise isyandır. Bundan dolayı "lailahe illallah" kelimesi HAK ile BATIL'ı birbirinden ayırmış, gizli veya açık şirkin reddi anlamında tek bir varlığın İLAH olarak kabulü istenmiştir.

Kur'anı Kerim, yegâne yaratıcı olan Allah'ın dışında üretilen yapay tanrıları TAĞUT diye isimlendirmiştir.

Nisa suresi ayet 76'da uyarı açıktır:

“İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Kâfirler ise TAĞUT yolunda harb ederler. O halde şeytanın dostlarıyla savaşın. Şüphesiz ki şeytanın hilesi zayıftır.”

Bu konuda incelendiğinde anlaşılıyor ki; TAĞUT: insanları Allah'ın emirlerine uymaktan men eden, ilahi emirler yerine kendi sistemini, yerleştirmeye çalışan canlı, cansız, gerçek, hayal, maddi veya manevi, güç veya güçlerdir.

O halde LAİLÂHE İLLALLAH derken, Allaktan başka bütün sanal ilahları, bireylerin Allah'a yönelmesine engel olan güç odaklarını ret etmektir...

Sadece ve sadece yüce yaratıcı Cenabı Allah'ı ilah olarak kabul edip, kulluğu Allaha ayırmak ve bu şuur ile kelime-i tevhid zikrine devam etmek gerekir.

LAİLÂHE İLLALLAH olan kelime-i tevhid zikri; iman etmenin başı olduğu için zikrullah'ın en yücesidir.

Tasavvufta kelime-i tevhid zikri; Dünyevi hırs, limitsiz arzu ve isteklere set çeken, nefis terbiyesi sağlayan, zikir çeşitlerinin temeli olarak kabul edilmiştir...

Resulullah sav efendimiz:

“LAİLAHE İLLALLAH zikri ile Allah arasında perde yoktur.”

“LAİLAHE İLLALLAH kelimesi ile imanınızı tazelayınız. “ buyurmuşlardır. (Müsned)

Bu nedenle kelime-i tevhid zikrinin vakti olmaz. Her an her yerde imanımızı bu yüce kelime ile yenileyeceğiz... İmam-ı Rabbanî hazretleri kelime-i tevhidin yüceliği konusunda şöyle diyor: Resulullah sav efendimiz;

“LAİLAHE İLLALLAH diyen cennete girer.” (Suyutî) buyurmuşlardır... Bu nasıl mümkündür diye kısa görüşlüler hayret etmektedirler. Bunlar, bu güzel kelimenin bereketine ulaşamayan, erişemeyenlerdir...

Aşk ile bir kez “lailahe illallah” diyebilmenin karşılığında; Âlem bahşiş olarak verilse azdır. Meşhur bir söz vardır:

LAİLAHE İLLALLAH kelimesi bütün âleme dağıtılsa, kıyamete kadar geleceklere yeter. . Yeter ve artar bile... Mahşerde LAİLAHE İLLALLAH kelimesinden başka bir ayakla yürümek mümkün değildir.

Bu mukaddes kelimenin haricinde her hangi bir yardım ile merhale almak imkânsızdır...

Bu güzel kelimeyi sadece yalın olarak dil ile tekrar edip, tevhidin derinliğine inmemek, şuuruna vakıf olmak o yüce hakikate ulaştırmaz...

Asıl mesele kelime-i tevhid zikrinin kalben devamlılığını sağlamak ve kalbi temizlemektir.

Zikrullahın hakikate ulaşması için FARZ olan hükümler yerine getirildikten sonra, KALB'e girebilecek kötü düşüncelere gönül penceresini kapatmak gerekmektedir.

Hülasa: Zikrin en faziletli olanı “ Lâ ilâhe illallah” kelimesidir... Nebî sav efendimiz, “ Benim ve diğer peygamberlerin söylediği en faziletli kelam; Lâ ilâhe illallah sözüdür ...” buyurmuşlardır... (A.B.Hanbel)

“ Hz. Ali ra.; Nebî sav efendimize, Allah'a en yakın, kullarına en kolay olan ibadet ve zikir yolunu sormuş; Cevaben üç kez üst üste” **Lâ ilâhe illallah**” zikrini tavsiye etmişlerdir.”(Müsned)

Bir başka hadis-i şerifte Nebî sav;

“Allah katında en sevimli olan DÖRT kelime vardır... Onlar'da “SÛBHANALLAH...” “ELHAMDÜ-LİLLAH...” “LÂ İLAHE İLLALLAH...” “ ALLAHÜ EKBER...” kelimesidir. Bunları önce ve sonra söylemekte bir sakınca yoktur... Hangisi ile istersen başlayabilirsin...” (Müslim) buyurmuşlardır...

İHLÂS ve sadakatle “ Lâ ilâhe illallah “ zikrine devam eden kimse affa mazhar olacaktır inşaallah...

BESMELE

Vahy'e mazhar olan Nebî sav efendimize ilk hitab ; “Allah'ın adı ile oku...” âyet-i kerimesidir... Akla gelebilen her türlü iş ve konuda başlangıç, “ BİSMİLLAH” zikri ile olmalıdır...

“ Besmele çekilmeyen her iş'in kazanç'sız ve nasîb'siz olacağına “ (Suyûtî) dair Resulullah sav efendimizin uyarısı, ilahî emrin bir gereğidir...

NEML suresinde Besmele-i şerife nazil olduğu için ittifakla Kur'an ayetlerinden bir parçadır... (Neml, 30) Hatta Besmele vahyedilmeden bile, Nebî sav efendimiz, yazıştığı tüm muhataplarına, Allahın ismini andıktan sonra (Bismihî teâlâ) hitâb ederdi...

Besmele her işin başlangıç zikri olduğu için, İmam-ı Şaf'i'ye göre Besmele ile başlanılmayan namaz bile fâsit'tir...

İmam-ı Âzam ise Besmele-i şerif'i, en kuvvetli sünnetlerden sayarak, Namaz, yeme-içme, Kur'an okuma, daha doğrusu her değerli işin başında elzem görmüştür...

“ Bismillah denilmeden yenen yemek hastalığa çağırıcıdır ve bereketi yoktur, unuttuğun yerden besmele çek “ihtarı, bizzat Nebî sav efendimiz tarafından yapılmıştır.

Eti yenen, av ve kesim hayvanlarının boğazlanmasında, Allah'ın adını anmak ayet gereği vâcib'tir.. (En'am, 118-121) Mutasavvife, mü'min bir kişinin şeytan'dan korunabileceği en önemli yöntemlerin:

1-Eûzü Besmele çekmek

2-Kelime-i şehâdet getirmek

3- Salt besmele-i şerife getirmekle mümkün olabileceğini belirtmiştir...

Her derdin bir devası olduğu gibi, şeytanın kötü düşünce aşılmasının önüne geçmek için uygulanacak en basit ilaç ve yöntemin, istiâze diye tanımlanan; Eûzü besmele çekmek olduğu Kur'âni bir tavsiyedir...

Her türlü maddi ve manevi tehlikelerden korunmak için Allah'a sığınmak şu âyet-i kerimelerde emredilmektedir:

“Her ne zaman şeytan’dan sana bir vesvese gelecek olursa, hemen Allah’a sığın!.. Çünkü O duaları işitip icabet eder ve her şeyi bilir... (Âraf, 200)

“ Sen hemen Allah’a sığın. Çünkü O, her şeyi işiten ve görendir...”(Mü’min, 56)

Hız. Meryem’i dünya’ya getiren annesi (Hanne) şeytanın şerrinden şöyle Allah’a sığınyordu. Âl-i İmran,36:

“.....Rabbim onu kız doğurdum... Erkek kız gibi değildir....O’na Meryem adını verdim... O’nu ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana ısmarlıyorum...”

Ayrıca, Kur’an-ı Kerim okumaya başlanırken, Eûzü besmele çekmek, Kur’ani bir emirdir...

“ Kur’an okuyacağın zaman, kovulmuş şeytan’dan Allah’a sığın...” (Nahl, 98)

Nebî sav efendimiz; Yemek yerken, öncelikle BESMELE çekilmesini tavsiye ederek,” Besmele ile başlanılan yemekte bereket vardır...” buyurmuşlardır. (E:Davud)

“ Besmele ile bir insan evine girdiğinde, yemek yediğinde, Allah’ın adını zikrederse, şeytanın şerrinden korunur...” (Müslim) Ayrıca öfke ve sinirlilik anında, bu kötü hal’den kurtulmak için Eûzü besmele çekiniz (Buhari) Hadis-i şerifi ise, terbiye ve zikir metodu için mutlak uyulması gereken bir öğüttür. Son söz:

“ Tüm semavi kitapların anahtarı BESMELE’dir...” (Suyuti)

ZİKİR MECLİSLERİ

İbadet ve zikrullah'ta esas gaye, yaratana bağı ko-
parmamaktır. Bu nedenle zikrullah; Mü'min olan her bi-
reyin temel vazifesidir.

Zikrullah için ferdi bir iletişim öncelikli vazife ol-
masına rağmen toplu zikir meclislerinin büyük faydaları
vardır. Zikir meclislerindeki atmosferi ferden bulabilmek
söz konusu olmayabilir.

Zikir meclislerine melekler katılır. Hatta zikir meclis-
sine misafir olarak katılan şahısların bile afv ve mağfiret-
ten hisse aldıklarını, zikir meclislerine devam etmeyi ve
bu meclislerin faziletini, Nebî sav efendimizin hadisle-
rinden öğreniyoruz.

Bu konuda mevcut olan hadisi şeriflerin verdiği il-
ham ile Tekke ve Zâviyelerin kurulduğu ve bir müessese
olarak faaliyet gösterdiklerini biliyoruz.

Zikir meclislerine devam eden mü'minlere Melekler
hem eşlik eder, hem de dua ederler...

**“Rablerine, sırf O'nun rızasını ve Cemaline
kavuşmayı umdukları için, sabah akşam, yalvaranlar-
la beraber olmakta sebat et...” (Kehf, 28)**

Âyet-i kerimesi bu konu için delildir...

Nebî sav efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Allah'ın, zikredenleri araştıran melekleri vardır.

Zikrullah ile meşgul bir topluluğa rast geldiklerin-
de, diğer melekleri çağırırlar. Hepsi gelip onları kanatları
ile kuşatarak, dünya ile sema arasını doldururlar.

Allah meleklerine sorar; -Kullarım ne diyor?

Seni tesbih ediyorlar. Sana tekbir getiriyorlar. Se-
nin yüceliğini dile getiriyorlar.

Allah meleklerine sormaya devam ediyor
-Onlar beni gördüler mi? -Hayır! Derler.
-Ya görselerdi ne yaparlardı?
-Eğer seni görselerdi, ibadette çok daha ileri giderler, çok daha fazla övgü ve tesbihatta bulunurlardı...
-Allah cc sorar: onlar ne istiyorlar?
Senden, Cennet istiyorlar.
-Cenneti gördüler mi? -Hayır, ey Rabbimiz derler.
-Ya görselerdi ne yaparlardı? Cennet için daha çok hırs gösterirler, cenneti ısrarla isterler, ona daha çok rağbet gösterirlerdi... Allah c.c sormaya devam ediyor:
-Neden korkup sığınıyorlar?
-Cehennemden korkup sana sığınıyorlar.
-Cehennemi gördüler mi?
-Hayır, Rabbimiz görmediler.
-Görselerdi, ne yaparlardı?
-Şiddetle kaçarlar ve daha şiddetli korkarlardı.
Bunun üzerine cenabı Allah:
-Sizi şahit tutuyorum... Onları affettim...”

Onlardan bir melek der ki; Bunların arasında falanca günahkâr dahi var. Bu şahıs zikir ehli değil. O başka maksatla uğramıştı oturuverdi... Allah'ü tealâ:

-Onu'da affettim, zikir ehli öyle bir topluluk ki onlarla oturan'da, kurtuluşa ermiştir...””(Buhari-Müslim)

Resulullah sav efendimiz, bir kudsi hadiste;

“Kulum hakkımda nasıl bir zan yürütürse ben öyleyimdir. O beni zikredince, ben onunla beraberim. O, beni içinden geçirirse, bende onu içimden geçiririm. O beni bir topluluk içinde anarsa, bende onu daha hayırlı bir topluluk içinde anırım. O bana bir karış yaklaşırsa, Ben ona bir arşın yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse, Ben de

ona koşarak giderim.“ (Buhari-Müslim) diğer hadis-i şeriflerinde:

“ İçerisinde Allah’ın zikredildiği evler ile zikredilmeyenler arasındaki fark; diri ile ölü arasındaki fark gibidir...” (Buhari-Müslim)

“Kul, kendisini Allah’ın azabından kurtaracak zikrullahtan daha önemli bir amel işlememiştir.“ (Tirmizi) Buyurmuşlardır..

Mekânların şerefi, o yerlerde yaşayan insan ile yükselir... Gerçek ilim ve zikir meclisleri gönüllere şifadır.

Resulullah sav efendimiz bir mecliste bulunduğu zaman, dağılırken veya namazdan sonra dua ederdi.

Hz. Aişe (r.a.)’ye yapılan bu duanın ne olduğu sorulduğunda cevaben;

“Eğer bir kimse bir toplumda iyi şeyler konuşmuş ise bu dua sebebiyle kıyamete kadar sevap kazanır... Eğer kötü şeyler konuşulup bu dua ile sohbet ortamı dağılırsa, kötü sözlere kefarete olur.“

Nebî sav efendimizin işaret buyurduğu dua şudur:

“Subhaneke Allahümme vebi hamdike lailahe illa ente estağfiruke ve etubu ileyk” (Nesei)

Hz Ali r.a. zikir meclislerinin, dağılım esnasında;

“Subhane rabbike, rabbil izzeti amma yesifun ve salamun alel murselin vel hamdulillahi rabbil âlemin“ zikri ile sona erdirmelerini tavsiye etmiştir.

Melekler arasına yalnızca zikir halkalarını araştırıp, teftiş eden, onların hallerini Allah’a arz eden görevliler bulunmaktadır.

NEBİ SAV'IN TAVSIYE ETTİĞİ ZİKİRLER

1) **SUBHANALLAH:** Allah'ı her türlü noksan ve ayıplardan tenzih etmektir. Kur'an-ı kerim'de şöyle buyruluyor:

“Eğer (yunus) Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı, tekrar dirileceği güne kadar onun karnında kalırdı” (saffat, 143)

Bir başka ayeti kerime de, Müslümanların en önemli özelliklerinden birinin tesbihat olduğunu öğreniyoruz.

“ Onlar, bıkip usanmaksızın gece gündüz Allah'ı tesbih ederler.” (Enbiya, 20)

Bu ayet ışığında, Resulullah sav efendimiz, önemli tesbih kelimelerini öğretmiş ve her daim bunlarla meşgul olunmasını tembihlemiştir. Hadislerden bazıları:

“İki kelime vardır ki, bu ikisi dilde hafif tartıda ağırdır. Rahman olan Allah'ın hoşnut olduğu kelimelerdir.

**“SUBHANALLAHİ VE Bİ HAMDİHİ,
SUBHANALLAHİL AZİM”**

Hadis-i şerifin öneminden dolayı imam Buhari kitabının son hadisi olarak bu tesbihatla eserini tamamlamıştır.

Daha kısa bir tesbihat çeşidini Resulullah sav efendimiz şöyle tavsiye ediyor:

“Allah katında O'nun en çok hoşlandığı sözü sana bildirmemi istermisin? Doğrusu Allah katında en sevimli söz: **SUBHANALLAHİ VEBİ HAMDİHİ** övgüsüdür“
Namaz sonu, tesbihat'a başlamadan okuduğumuz:

“SUBHANALLAHİ VELHAMDULİLLAHİ
VELA İLAHEİLLALLAHU VALLAHU EKBER“
tesbihi ile

“LA İLAHE İLLALLAHU VAHDEHU LA
ŞERİKELEH, LEHUL MÜLKÜ VELEHUL HAMDU
VE HUVE ALA KULLİ ŞEY’İN KADİR“ tesbihatı;

Nebî sav efendimiz tarafından; Zikirlerin en yücesi
olan kelimeler diye niteledikten sonra, sürekli tesbihat
olarak tekrar edilmesini tavsiye etmişlerdir...

Vird (ödev) olarak nitelenen, tesbihatın en önemli-
si:

“SUBHANALLAHİVEBİHAMDİHİ“ Zikri’dir...

Günlük 100 defa vird olarak bu zikrin tekrarı
Resulullah sav efendimiz tarafından tavsiye edilmiştir...
Nebî sav efendimiz yaşlılık nedeniyle kolayca yapabile-
cek nafiye bir ibadet istendiğinde günlük:

100 kez Subhanallah

100 kez Elhamdulillah

100 kez Lailahe illallah

tesbihatını aksatmamalarını tavsiye etmişlerdir.(A.Hanbel)

Resulullah sav efendimiz, sabah kalktığımızda sağ-
lık ve afiyet içinde güne başlamamızı nasib eden Rabbi-
mize, her uzvumuz için bir sadaka vermemiz gerektiğini
belirtir.

SUBHANALLAH... ELHAMDULİLLAH...
ALLAHÜEKBER... Zikir kümeleri, sağlığın devamı, gü-
ne iyi başlamanın bir anahtarıdır.

Nebî sav efendimiz, Ebu Musa el Eşarî’ye;

“LAHAVLE VELA KUVVETE İLLABİLLAH“
tesbihatına devam etmesini tavsiye buyurmuşlardır.

Günlük tesbihat ve zikirlerin başlıcalarından birisi ise ezanla birlikte söylenenleri tekrar etmek ve ezan bitiminde

“ALLAHUMME RABBE HAZİHİ DA’VETİ TÂMME VESSALÂTİL GÂİME, ATİ MUHAMMEDEN VESİLETE VEL FAZİLEH VEBASHU MAKAMEN MAHMUDEN ELLEZİ VAADDEH” dua ve tesbihatında bulunmak, Âhirette şefaet sebebidir...

2) ELHAMDULİLLAH: (tahmid)

Her türlü kusursuzluk sıfatlarının Allaha nisbet edilmesi ve ona her şekilde teşekkür edilmesidir. Allaha hamd ve teşekkür arz edilmesi aşağıdaki ayetler ile bir yükümlülüktür.

“Allaha hamd olsun de onun seçkin kullarına ise selam olsun de “ Neml, 59

“Ve de ki; HAMD Allaha mahsustur.“ Neml, 93

“Eğer şükrederseniz, kesinlikle nimetimi artırırım“ İbrahim, 7

“Bana şükrediniz nankörlük etmeyin“ Bakara, 152

Her işin başı hamd ile olmalıdır. Besmele ve hamd ile başlamayan iş eksiktir. Cennet’i kazanan mü’minlerin ilk sözü’de Allah’a hamd etmek olacaktır...

Bu konu Ayette şöyle tasvir edilmektedir:

“İman edip güzel amel (ve hareket) lerde bulunanlar(a gelince)Onların Rabbi, imanları sebebiyle, kendilerini altlarından ırmaklar akan o nimet dolu cennetlerdeki (saadetlere) erdirir...”

Bunların oradaki duaları, “ **ya Allah, seni tesbih ve tenzih ederiz (sözüdür) Orada (aralarında) ki tahiyyetleri (sağlık temennileri, iltifatları) selamdır... Dualarının sonu da “ Elhamdülillahi Rabbil âlemin “âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamd olsun” (demektir) (Yunus, 9-10) Nebî sav efendimiz, hadis-i şeriflerinde;**

“Allah’a HAMD ile başlanmayan bir işin hayır ve bereketi kesilir...” (İ. Mâce--- E.Davut.)

“En faziletli zikir; ELHAMDÜLİLLAH (kelimesi) dir. (İ. Mâce)

“Sözlerin Allah katında en sevimli olanı; **Sübhanallahi ve bi hamdihi... (zikridir)...” (Buhari-Müslim)**

3) ALLAHU EKBER

Allah’ın azamet, kudret ve saltanatının ilan edilmesidir. Aynı zamanda, namazın başlangıç basamağıdır. Tekbir alınmadan namaza başlanmaz.

Tekbir; Dört ayrı ayet-i kerime ile Kur’an’da sabit olan bir kavramdır. Akla gelebilecek her türlü varlıktan daha yüce ve daha üstün olan, sonsuz yaratma gücüne sahip olan Allah’ın yüceliğini ilan etmektir... Tekbir kavramı, tazim kavramı ile eş değerlidir...

“ Allahü ekber!..” nidası ile eş –çocuk- babalık gibi her türlü oluşumdan münezzeh, zulum ve acizlik gibi ek-sik sıfatlardan berî olduğu ilan edilmektedir...

Tekbir lafzı “Allahu ekber” sözcüklerinden ibarettir. İki rekâtlı bir namazda 11 adet TEKBİR gerekli kılınmıştır. Günlük beş vakit namazda 220 kez tekbir getire-

rek Allah'ın azameti dile getirilip kendisinden daha büyük bir varlık olmadığı ilan edilmektedir.

Tekbir kurban bayramı günlerinde aynı zamanda vacip olan bir ibadettir.

“ALLAHU EKBER ALLAHU EKBERLAİLAHE İLLALLAHU VALLAHU EKBER ALLAHU EKBER VELİLLAHİLHAMD” Zikri;

Arefe günü sabah namazından itibaren 23 vakit tekbir zorunluluğu vardır. Hacda şeytan taşlarken ve her önemli iş ve meşgalede tekbir getirmek “Allah’ı sayılı günlerde zikrediniz. Ayet-i kerimesinin bir gereğidir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Allah ismi zikredilmeyen, tekbir getirilmeyen, her türlü kesimlik hayvan eti yenilmez...

4) LAFZA-İ CELAL VE ESMAÜL HÜSNA

Zikrullahın hası, zikredilebilecek en yüce isim “Allah... Allah... Allah“ diye sayıya gelmeyen bir an akıl ve kalpten çıkarılmaması gereken o yüce isimdir.

Allah olan o yüce isimle birlikte diğer güzel isimlerinin (esma-ül Hüsna) zikredilmesini Kur’an-ı Kerim’de şu ayetlerle öğreniyoruz.

“Oysa en güzel isimler Allah’ındır. Bundan dolayı Allaha onlarla dua edin” Araf, 180

“...en güzel isimler onundur.” Tahâ, 8

“(sen onlara) de ki: ister Allah deyin, ister Rahman deyin, nasıl çağırırsanız çağırın en güzel isimler O’nundur.” İsrâ, 110

Allah “ismi, sadece Rabbimize mahsus olan ve başka hiçbir varlığa söylenmemiş yüce bir isimdir.

“İşte O Allah’tır... O’ndan başka ilah yoktur... Önünde ve sonunda hamd O’nundur. Hüküm O’nundur Ancak O’na döndürüleceksiniz...” (Kasas, 70)

Buyrulmakta ve hiçbir dilde tam karşılığı olmayan has isim olduğu ayetle bildirilmektedir.

Allah kelimesinin hangi harfi kaldırılrsa yine Allah’ın başka bir ismi ortaya çıkar.

Esmâ-ül Hüsna tüm isimlerin başı olduğu için Allah ismi zatına, İSM-İ AZAM denilmiştir. Nebî sav efendimiz;

“İsm’i a’zam ile dua edildiği takdirde Allah o duaya karşılık verir.“ buyurmuşlardır.

Esmâül Hüsnâ’nın tamamı bu zât isim olan, Allah isminde toplanmıştır.

Ayrıca Esmâü’l-Hüsna şu ayeti kerimede net olarak ifade edilmektedir.

“O, takdir edip yaratan, vâr eden ve şekil veren Allah’tır. En güzel isimler o’nundur.” (Haşr, 24)

Bu ayet ışığında Resulullah sav efendimiz;

“Allah’ın 99, yüzden bir eksik ismi vardır. Kim bu isimleri ezberleyip tekrar ederse cennete girer. Allah tektir. Tek olanı sever“ (Tirmizi) buyurmuşlardır.

Allah’ın güzel isimleri 99’la sınırlı değildir. Kuranda zikredilmeyen, kendisine has olarak bıraktığı isimleride vardır.

Özellikle sabah ve akşam namazlarından sonra okunması tavsiye edilmiş olan Haşr suresi son üç ayeti

(lev enzelnâ) Esmâül Hüsna'yı içeren güzel isimleri nedeniyle çok önemlidir.

Yine Esmâü'l-Hüsna içeren, Âyet-el Kürsi, namaz sonunda tesbihat öncesi okunarak, asırlardır devam eden bir sünnet ihyâ edilmektedir...

Resulullah sav efendimizin Esmâü'l-Hüsna ile şöyle dua ettiğini öğreniyoruz:

“Allah'ım! Sana ait olan, kendisiyle kendisini adlandırdığın veya kitabında indirdiğin yahut yarattıklarından birine öğrettiğin yahut ta yalnız senin katında bulunan gayb ilminde, zatına tahsis ettiğin her bir isimle senden (lütuflarımı) dilerim.“ (A. Hanbel)

ESMA-ÜL HÜSNA

Nebî sav efendimizin beyanlarına göre Allahü Teâlâ'nın Tirmizi'de nakledilen 99 ismi şunlardır:

1- Allah: Her ismin vasfını ihtiva eden özel isim...Bu isim sadece Rabbimiz'e mahsus olup hiçbir varlığa isim olmamıştır..."...**Hiç sen O'nun/Allah'ın) ismini taşıyan başka birini bilirmisin?..**" (Meryem, 65)

"Allahü lâ ilâhe illa hû..." "Allah! O'ndan başka ilah yoktur..." (Bakara, 255)

Bu ism-i şerif, Cenâb-ı Hakk'ın has ismidir. Bu itibarla diğer isimlerin ifade ettiği bütün güzel vasıfları ve İlâhî sıfatları içine alır....

Bu bakımdan Allah isminin yerini hiçbir isim tutamaz, hiçbir lisan'da karşılığı yoktur...

Mana bakımında Esmâül hüsna'nın tüm anlamını kapsadığı için "İSM-İ ÂZAM "olarak bilinir...

2- Er-Rahmân: Dünyada bütün mahlûkata, ayırım yapmadan merhamet eden, şefkat gösteren, ihsan eden.

3- Er-Rahîm: Ahirette, sadece müminlere acıyan, merhametini, nimetini esirgemeyen, tevbe kapılarını kapatmayan.

4-El-Melik: Kâinatın, görünen ve görünmeyen âlemlerin tek sahibi, mutlak hükümdarı...

5- El-Kuddûs: Her noksanlıktan uzak ve her türlü takdîse lâyık olan, ne kadar övülürse övülsün; az gelen yüce zât...

6- Es-Selâm: Her türlü tehlikelerden selamete çıkararak. Cennet ehline selâm eden..." Allahümme entesselâm ve minkesselam teberek te Yâzel celali vel ikrâm..." (Müslim)

7- **El-Mü'min:** Güven veren, emin kılan, koruyan, iman nuru veren, kullarını korku ve endişeden koruyan...

8- **El-Müheymin:** Her şeyi görüp gözeten, koruyan, her varlığın yaptıklarından haberdar olan, her şeye şahit olan.

9- **El-Azîz:** İzzet sahibi, her şeye galip olan, karşı gelinemeyen, dengi ve benzeri olmayacak şekilde şerefli olan...

10- **El-Cebbâr:** Azamet ve kudret sahibi, dilediğini zorla yapan ve yaptıran.Hükmüne karşı gelinemeyen,ıslah eden..

11- **El-Mütekebbir:** Büyüklükte eşi, benzeri olmayan, her kötülükten münezze, kullarına zulmetmekten berî olan...

12- **El-Hâlık:** Yaratan, yoktan var eden, varlıkların bütün ayrıntılarını bilen, yaratılmışların her halini tayin eden...

13- **El-Bâri:** Her yaratılan varlığın, tüm oluşumlarını, yoktan vâir edip, bir birine uygun yaratan, kusurca yaratan....

14- **El-Musavvir:** Varlıklara şekil veren ve onları birbirinden farklı özellikte yaratan,

15- **El-Gaffâr:** Günahları örten ve çok mağfiret eden, dilediğini günah işlemekten koruyan, daima affedici olan...

16- **El-Kahhâr:** Her istediğini yapacak güçte olan, galip ve yenilmeyen” O, Kullarının üzerinde tam hakim olan dır..”

17-**El-Vehhâb:** Çok bağışlayan, nimet veren, Din ayırımı yapmaksızın tüm ihtiyaçları karşılayan. İhsan eden.

18- **Er-Razzâk:** Her varlığın rızkını veren ve ihtiyacını karşılayan, maddi, manevi tüm gıdasını temin eden...

19- **El-Fettâh:** Her türlü sıkıntıları gideren, iyilik kapılarını açan, mazlumlara yardım eden, her müşküle çare bulan...

20- **El-Alîm:** Gizli açık, geçmiş, gelecek, her şeyi, ezeli ve ebedi ilmi ile zaman kaydı olmaksızın mükemmel bilen...

21- **El-Kâbid:** Dilediğini imtihan için sıkın, rızkı belli ölçüde tutan ve o ölçü ile veren, Ruh'u teslim alan.

22- **El-Bâsıt:** Dilediğinin rızkını genişleten, ruhları veren.,.

23- **El-Hâfid:** Küfredenleri alçaltan, en üst mertebeden aşağılara indiren..” O alçaltıcıdır, yükselticidir.”(Vakıa, 3)

24- **Er-Râfi:** Şeref verip yükselten, dilediğini üstün kılan.

25- **El-Mu'ız:** Dilediğini aziz eden, üstün kılan, şeref veren.

26- **El-Müzill:** Dilediğini zillete düşüren, hor, hakir, rezil ve perişan eden.

27- **Es-Semi:** Her şeyi, gizli açık, en iyi işiten,

28- **El-Basîr:** Gizli açık, her şeyin hakikatini en iyi gören.

29- **El-Hakem:** Mutlak hâkim, hakkı batıldan ayıran, hükmeden... Hakkı yerine getiren... İlmi , sözü,işi tam olan..

30- **El-Adl:** Mutlak dil, yerli yerinde yapan, asla zulmetmeyen, kullarına da adil olmayı emreden...

31- **El-Latîf:** Her şeye vâkîf, lütuf ve ihsan sahibi olan. .Mahlûkatın ihtiyaçlarını en küçük deteyına kadar bilen.

32- **El-Habîr:** Her şeyden haberdâr... Her şeyin gizli taraflarından haberi olan ve olacakları en iyi şekilde bilen...

33- **El-Halîm:** Cezada, acele etmeyen, yumuşak davranan, hilm sahibi, Kullarının tevbe etmesine imkân sağlayan...

34- **El-Azîm:** Büyüklükte benzeri olmayan, aklın aciz kaldığı yüce zât... Pek azametli, zatı ve sıfatı çok yüce olan...

35- **El-Gafûr:** Kullarını affeden, affetmesi sonsuz olan...

36- **Eş-Şekûr:** Allah için yapılan işlere, kat kat ecir veren.

37- **El-Aliy:** Yüceler yücesi, kendisinden daha üstün hiçbir şey olmayan..."Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur... O çok yüce, çok büyüktür..." (Şura, 4)

38- **El-Kebîr:** Büyüklükte benzeri olmayan, mutlak büyük.

39- **El-Hafîz:** Her şeyi koruyup gözeten, Eksiksiz kaydeden... Kulların tüm niyetlerini, gönülden geçeni bilen...

40- **El-Mukîb:** Tüm yaratılmışların gıdalarını temin eden... Maddî ve manevî açlığı doyuran... Her şeyi koruyan...

41- **El-Hasîb:** Kulları hesaba çekecek olan... Her hesabı En ince detaya kadar tutan... Hesap'ları en iyi bilen...

42- **El-Celîl:** Celal ve azamet sahibi olan.

43- **El-Kerîm:** Keremi, lütuf ve ihsanı bol, karşılıksız veren, çok ikram eden. Cömertlikte, iyilikte eşi olmayan...

44- **Er-Rakîb:** Her varlığı, her işi her an gözeten. Bütün işleri, yaratılanları denetimi altında tutan ve koruyan....

45- **El-Mucîb:** Duaları kabul eden, dileklere karşılık veren.

46- **El-Vâsi:** Rahmet ve kudret sahibi, ilmi ile her şeyi kuşatan... Rızk'ı genişleten, İmkânları, kudreti sonsuz olan.

47- **El-Hakîm:** Hüküm ve hikmet sahibi, her şeyin hakikatini bilen... Bütün işleri eksiksiz, yerli yerince olan...

48- **El-Vedûd:** Dilediği kulunu çok seven... Sevilmeye en çok layık olan... Salih kullarını sevip onlardan râzı olan...

49- **El-Mecîd:** Nimeti, ihsanı sonsuz, şerefi çok üstün, her türlü övgüye layık bulunan,yaptığı güzel,şânı büyük....

50- **El-Bâis:** Kullarını gafletten uyandırmak için Peygamber gönderen, Kıyamet gününde kabirden tekrar ruhlari diriltten.

51- **Eş-Şehîd:** Zamansız, mekânsız hiçbir yerde olmayarak her zaman her yerde hazır ve nazır olan. Her şeye şahit olan

52- **El-Hakk:** Varlığı hiç değişmeden duran, var olan hakkı ortaya çıkararak, eşyayı bir hikmet gereği, sebepsiz yaratan...

53- **El-Vekîl:** Kulların işlerini bitiren. Kendisine tevekkül edenlerin işlerini en iyi şekilde sonuçlandıran, idare eden...

54- **El-Kaviyy:** Tam bir kudret sahibi, her şeye gücü yeten.

55- **El-Metîn:** Kuvvet ve kudret menbaı, gücü eksilmeyen.

56- **El-Veliyy:** Mahlûkatın işlerini yürüten, yardım eden.

57- **El-Hamîd:** Her türlü hamd ve senaya layık olan.

58- **El-Muhsî:** Yarattığı ve yaratacağı bütün varlıkların sayısını bilen, sonsuz ilmi ile her şeyi kuşatan, hesaplayan.

59- **El-Mübdi:** Mahlûkatı, maddesiz, yoktan vâd eden...

60- **El-Muîd:** Yarattıklarını yok edip, sonra tekrar diriltten.

61- **El-Muhyî:** İhya eden, yarattıklarına can veren, kalp'leri iman şerefi ile diriltten, hayat ve sağlık veren...

62- **El-Mümît:** Her canlıya ölümü tattıran, ölümü yaratan.

63- **El-Hayy:** Ezeli ve ebedi bir hayat ile diri olan, ölmeyen.

64- **El-Kayyûm:** Kendi kendine yeten... Gökleri ve yeri ayakta tutan, bütün varlığın idaresini yürüten ve gözetten...

65- **El-Vâcid:** Kendisinden hiçbir şey gizli kalmayan, hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyi vucuda getiren....

66- **El-Mâcid:** Kadri ve şânı büyük, keremi, ihsanı bol, şânı yüce.” Allah’ın nimetini saymak isterseniz, sayamazsınız.”

67- **El-Vâhid:** Zat, sıfat ve fiillerinde benzeri ve ortağı olmayan, isimlerinde ve hükmünde ortağı olmayan, tek olan.

68- **Es-Samed:** Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, hâcet’lerin giderilmesi için başvurulacak kapı..

69- **El-Kâdir:** Dilediğini dilediği gibi yaratmaya muktedir olan, tam bir kudret sahibi, dilediğini yapmaya gücü yeten.

70- **El-Muktedir:** Dilediği gibi tasarruf eden, her şeyi kolayca yaratan kudret sahibi hiçbir şekilde asla zorlanmayan

71- **El-Mukaddim:** Dilediğini yükselten, öne geçiren
”Hiçbir ümmet, ecelinin önüne geçemez, onu geciktirmez”

- 72- **El-Muahhir:** Dilediğini alçaltan, sona, geriye bırakan.
- 73- **El-Evvel:** Ezeli olan, varlığının başlangıcı olmayan.
- 74- **El-Âhir:** Ebedi olan, varlığının sonu olmayan.
- 75- **Ez-Zâhir:** Yarattıkları ile varlığı açık, aşikâr olan, kesin delillerle bilinen, eserleri ve sıfatları ile tanınan...
- 76- **El-Bâtin:** Akıl, idrak ve duygularla, mahiyeti gizli olan.
- 77- **El-Vâfî:** Bütün kâinatı idare eden, onların işlerini yoluna koyan, mülkünü tek başına idare eden, bol bağışta bulunan.
- 78- **El-Müteâlfî:** Aklın alabileceği her şeyden çok yüce olan
- 79- **El-Berr:** İyilik ve ihsanı bol olan, güzelliğin tek kaynağı
- 80- **Et-Tevvâb:** Tevbeleri kabul edip, günahları bağışlayan.
- 81- **El-Müntekım:** Zalimlerin cezasını veren, intikam sahibi
- 82- **El-Afüvv:** Affı çok olan, günahları bağışlayan ve silen.
- 83- **Er-Raûf:** Çok merhametli, pek şefkatli ve cömert olan.

84- **Mâlik-ül Mülk:** Mülkün, her varlığın yegane sahibi.

85- **Zül-Celâli vel İkrâm:** Celal, azamet, şeref, sahibi....

86- **El-Muksit:** Mazlumların hakkını zalimden alan, adaletle hükmeden, her işi birbirine uygun ve denk yapan.

87- **El-Câmi:** İki zıttı bir arada bulunduran. Kıyamette her mahlûkatı bir araya toplayan, insanları birbirine sevdiren...

88- **El-Ganiyy:** İhtiyaçsız, muhtaç olmayan, her şey O'na muhtaç olan," Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaçsınız..."

89- **El-Mugnî:** Müstağni kılan. İhtiyaç gideren, kullarından dilediğini zengin eden. "Şübhesiz zengin eden de o'dur..."

90- **El-Mâni:** Dilemediği şeye mani olan, engelleyen.

91- **Ed-Dârr:** Elem ve zarar veren her şeyi yaratan,

92- **En-Nâfi:** Fayda veren her şeyi yaratan, kapıları açan.

93- **En-Nûr:** Âlemleri nurlandıran, dilediğine nûr veren.

94- **El-Hâdî:** Hidayet veren, hayra erdiren, yol gösteren...

95- **El-Bedî:** Misalsiz, örneksiz harikalar yaratan. Eşi ve benzeri olmayan, hayret verici, âlemler îcâd eden...

96- **El-Bâkî:** Varlığının sonu olmayan, ebedî olan...

97- **El-Vâris:** Her şeyin asıl sahibi olan, ebedidiri olan...

98- **Er-Reşîd:** İrşada muhtaç olmayan, doğru yolu gösteren

99- **Es-Sabûr:** Ceza vermede, acele etmeyen, zaman tanıyan.

5) **LÂİLAHE İLLALLAH (TEHLİL)**

Evvel bize farz olan, lailahe illallah

Farzdan evvel farz olan, lailahe illallah

Dört kitabın manası, lailahe illallah

Kalplerden siler pası, lailahe illallah

Bireyin İslam dairesine girmesine sebep olan LÂİLAHE İLLALLAH kelimesi, ihtiva ettiği birçok ilim sebebiyle zikir çeşitlerinin en üstünüdür.

Açık ve gizli şirkin reddi, Allah'ın varlığı ve birliği konusunda iman etmeye engel olan her türlü bilgi kirliliği oluşturan etkenleri temizlemektir. Bunun zıddı; şirktir.

LÂİLAHEİLLALLAH temelinin binası MUHAMMEDUN RESULULLAH'tır... Tehlil Zikrinin ayrılmaz simetrik şekli, Muhammedun Resulullah olduğu için LÂ İLÂHE ikrarının içinde şekillenmiştir.

Kelime-i tevhid zikri, doğumdan ölüme kadar hayatın tüm evrelerini kapsayan, dinin kendisi olan bir zikrullahtır.

Yeni doğan çocuğun kulağına kelime-i tevhid fısıldanır. Ezan ve tesbihatlarla, tehlil sedası duyulmayan bir an bile düşünülemez.

Ebûzer ra. Resulullah sav efendimizin kendisine şöyle hitap ettiğini aktarıyor: Ey! Ebûzer;

“ Lâilâhe illallah deyip, bu söz üzerine ölen, her kul, Cennet’e girecektir..” diye buyurdıklarında;

Ebûzer hayretle; Büyük günah işleyen (zina-hırsızlık v.b.) kişiler’de bu hak’tan yararlanacak mı? Diye sorduğunda, Nebî sav efendimiz; EVET demişlerdir. (Müslim)

Kelime-i tevhid yürekten inanan kimse; Tevhid dairesi dışına, günahı sebebiyle itilemez.

Kelime-i tevhidin kıymetini, Nebi sav şöyle belirtiyor:

“Kıyamet günü ümmetin günahkârlarından birinin hesap verme sırası geldiğinde, melekler durumun vahim olduğunu sevap ve günah orantısının ciddi anlamda tehlike içerdiğini, Allah’a arz ederler.

Günahkâr kulun başka nesi var diye araştırdıklarında kelime-i tevhid vesikası bulurlar.

Kelime-i tevhid vesikası Mîzanda, günahlara karşılık ölçümlendiğinde, tüm günahlar silinir ve o kul azaptan kurtulur. “ (Tirmizi)

Resulullahın mübarek ağızlarından dinlenen bu mahşer öyküsünde, bizler için ibret olacak tek ölçü, Kelime-i tevhid ile hiç bir şeyin kıyaslanmayacağıdır. Yeter ki o kelime sağlam olsun.

Allaha iman etmeyen bir birey, yeryüzünde ne tür bir hayır ve iyilik yarışına girerse girsün, yapılan işler ahirette kendisi için şefaathçi olmaz. Karşısına sevap olarak çıkmaz. Bu acı son, Kur’an’da şöyle beyan edilmiştir:

“İçinizden kim dininden dönerde o, kâfir olarak ölürse onların (o gibilerin) yaptığı (iyi) işler dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir.” Bakara, 217

Yaratılmış her zerre Allaha boyun eğerken, Allah'ı inkâr etmek, affı imkânsız bir suçtur...

Nebî sav efendimiz özellikle tehlil zikrine devam konusunda şöyle buyurmuşlardır:

“ Her kim günde yüz kere; **Lâilâhe illallahü vahdehû lâ şerike lehü lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve âlâ külli şey'in kadîr...** Zikrine devam ederse, sevabı konusunda hiç kimse yetişemez, günahları bağışlanır, şeytan bu şahsa musallat olamaz...” (Buhari)

6) TEVEKKÜL ZİKRI

Resulullah sav efendimizin öğrettiği zikir çeşitlerinden biri de tevekküldür.

Tam bir inanışla, her şeyin Allahtan geldiğine iman ve insanların bazı olaylara hükmetme gücüne sahip olmadığını bilmesi, takdir olunana rıza göstermesidir.

Kur'anı kerimde, En'am suresi ayet 61 de bu konu net olarak ifade edilmektedir.

“O kullarının üzerinde yegâne kudret ve tasarruf sahibidir.”

Yaratılan üzerinde her türlü yaptırım gücüne sahip olan Allaha tevekkül etmek her işin sonucunu, vekil tayin edilen Allahtan beklemektir. Nitekim Âl-i İmran, 159'da:

“ Bir işe başladığım zaman, Allaha tevekkül et. O'na güven.” buyrulmaktadır.

Tevekkül: yapılması gereken işlerin, sebeplerine sarıldıktan sonra sonucunu Allah'a bırakmaktır.

Tevekkül; Kader çizgisinde oluşan olayların değişim gücünün kendi imkânları içinde olamayacağını bilip hayrın ve şerrin Allaha geleceğine iman edip rıza göstermektir.

“İmanınız varsa, Allaha tevekkül ediniz!” uyarısı fevkalade önemlidir. (Mâide, 23)

Hız İbrahim ateşe atılırken dilinden düşürmediği zikir; **“Hasbunallahu ve ni'mel vekil”** olmuştur. Sürekli bu zikirle sabretmesi nedeniyle Kur'an-ı Kerimde **“sözünün eri İbrahim”** diye övülmüştür.(Necm, 37)

Nebî sav efendimiz ; “ Büyük zorluk ve sıkıntılara düştüğünüz vakit; **Hasbünallahu ve ni'mel vekil** zikrine devam ediniz...” buyurmuşlardır. (E.Davud-A.b.Hanbel)

Tevekkül kalben tamamen teslim olmaktır ki imanın yüceliğinden kaynaklanır.

Bireylerin kendisine güvenmesi, özgüven, egoizm veya narsizm denilen nefse tapınma gibi duygular tevekkülün zıddıdır.

Tevekkül bir zaaf değil Allaha güvenmektir. Sebplere yapışıp, çalışıp sonra sonucu Allaha beklemek en büyük erdemdir.

Her türlü çaba ve gayret sonucu hedeflenen iş başarıya ulaşmamışsa, isyan ve mağlubiyet içinde olmayıp kadere rıza gösterilmelidir.

İnşirah suresi, 5-8. Ayetlerde bu konu net olarak şöyle ifade edilmektedir.

“Güçlkle beraber elbette kolaylık vardır. Öyleyse bir işi bitirince diğerine teşebbüs et ve hâcetini yalnız Rabbinden iste.”

Sürekli dilimizden düşürmeyeceğimiz tevekkül zikirlerini Resulullah sav efendimiz bizlere şöyle öğretiyor:

“LÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLA BİLLAHİL ALİYYİL AZİM“

“TEVEKKELTÜ ALALLAH“

“HASBUNALLAHİ VE Nİ’MEL VEKİL”

“BİSMİLLAHİ TEVEKKELTÜ ALALLAH LÂ HAVLE VELA KUVVETE İLLA BİLLAH”

Nebî sav efendimiz, Hz. Ali’ye ra. Tehlikeli ve zorluk içeren bir konu ile karşılaştığında şöyle tevekkül edilmesini emir buyurmuşlardır.

“BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM, VELÂ HAVLE, VELÂ KUVVETE İLLÂ BİLLAHİL ALİYYİL AZİM...” (İbni Mâce)

Nebî sav efendimiz bizzat ; **“lâ havle velâ kuvvete illâ Billâh”** zikrinin Cennet hazinelerinden bir hazine olduğunu..” Beyan buyurmuşlardır...

7) SALÂVATI ŞERİFE

Kur’an-ı Kerim’de Rabbimiz, Resulullah (s.a.v.) efendimize salâvat getirmeyi zorunlu kılmıştır.

“Şüphesiz ki, Allah ve melekleri o peygambere çok salâvat getirirler. Ey iman edenler, siz de ona salâvat getirin. Tam bir teslimiyetle de selam verin.”(Ahzab, 56)

Bu ayeti kerimeden anlaşıldığı gibi Allahu Teâlâ Rahmet ve nimetleri ile Melekler istiğfar, mü’minler salâvatı şerife ile Nebî sav Efendimize ikramda bulunurlar.

ALLAHUMME SALLİ ALA SEYYİDİNÂ MUHAMMED

SALLALLAHU VES SELAMU ALEYKE YA RESULALLAH

ESSALÂTU VES SELAMÜ ALEYKE YA RESULALLAH

**SALLALLAHU ALEYHİ VESELLEM
ALLAHUMME SALLİ ÂLÂ SEYYİDİNA
MUHAMMEDİN VE ÂLÂ ALİ SEYYİDİNA VE
BÂRİK VE SELLİM**

Benzeri salâvat çeşitleri ile kesintisiz Resûlullah ile iletişim kurmak bir vecibedir. Resulullah (s.a.v.) efendimizin ismi anıldığında salâvat getirme gerekliliği konusunda birçok hadis vardır

. “Kim bana bir defa salâvat getirirse Allah o kimseye on misli rahmet eder.” (Müslim)

“Kıyamet günü insanların bana en yakını, üzerime salâvatı en çok getirendir.” (Tirmizi)

“Cuma günü, en faziletli bir gündür. O günde benim üzerime salât ve selamı çok getirin. Zira sizin salâvatı Şerifeleriniz bana arz olunur.” Buyurdularında, sahabe;

Ey Allah’ın Resulü, siz çürümüş halde iken bizim salâtımız (ve selamımız) size nasıl arz olunur? Diye sordular:

Nebî sav efendimiz cevaben:

“ Allah, peygamberlerin cesetlerini (yiyip çürütmeyi) Arz’a haram kılmıştır...” buyurmuşlardır. (E: Davud)

Bir başka Hadis-i şerifte;

“Yanımda anıldığım halde üzerime salât ve selam getirmeyen kimsenin burnu sürtülsün.” (Tirmizi)

“Cimri yanımda anıldığım halde, üzerime salât ve selam getirmeyendir.”(Tirmizi) buyurmuşlardır.

Salâvatı şerife konusunda hadis kitaplarında mutlaka müstakil bir konu başlığı açılmış ve önemi belirtilmiştir.

Resulullah (s.a.v.) efendimizi saygıyla anmak, onun hakkında Allah’tan hayır talebinde bulunmak Allah’a yönelmenin en güzel vasıtalarından biridir.

Duaların başlangıç ve bitiminde salâvat getirmek, duanın kabulü için bir ön şarttır. Nebî sav efendimiz;

“Biriniz dua edeceğiniz zaman önce Allah’a Hamd ve övgü ile başlasın, sonra bana salât ve selam getirsin. Daha sonra dilediği şekilde dua etsin.” (Tirmizi)

“Resulullah’a salâvat getirilmedikçe dua Allah katına yükselmez.” (Tirmizi) Buyurmuşlardır...

Her namazda salâvatı şerife okumak Hanefilere göre sünnet, İmam Şafi’ye göre şarttır.

Sahabe, “Ey Allah’ın Resulü, sana salam vermeyi biliyoruz, ama nasıl salâvat getireceğiz?” diye sorduklarında Resulullah (s.a.v.) efendimiz, “Her vakit namazında okuduğumuz salâvatı ashabına öğretmiştir.”

“Allahümme salli ala Muhammedin ve ala âli Muhammed kemâ salleyte âlâ İbrahim’e ve âlâ âli İbrahim. İnneke hamîdun mecîd. Allahümme barik âlâ Muhammedin ve ala âli Muhammed kemâ barekte âlâ İbrahim’e ve âlâ âli İbrahim. İnneke hamîdun mecîd.”
(Buhari-Müslim)

Bir gün Nebî sav efendimiz minbere çıktı âmin dedi... Sonra bir basamak çıktı âmin dedi... Sonra bir basamak daha çıktı âmin dedi...

Bu hal sahabenin dikkatini çekti ve Muaz ra. Tekrar tekrar âmin demesinin sebebini Resulullah sav efendimize sordu cevaben:

“Cebrâil bana gelerek dedi ki; Yanında ismin zikredilip te sana salât ve selam getirmeyen kimse bu halde iken ölürse, cehenneme girsin... Allah o’nu rahmet ve mağfi-retinden uzaklaştırırsın... Âmin de, dedi. Âmin dedim...

Kim Ramazan ayı na ulaşır da, O şahsın Orucu ve ibadeti kabul olmaz ve o kimse bu halde iken ölürse, Al-

lah o'nu Rahmet ve mağfiretinden uzaklaştırın... Dedi ve benimde âmin dememi istedi... Ben de âmin dedim...

Kim annesine ve babasına veya bunlardan birine ulaşır da, onlara bakmaz, böylece ölür ise o kimse cehenneme girsin... Allah o'nu rahmet ve mağfiretinden uzaklaştırın... Dedi. Bana da âmin de dedi... Ben de âmin dedim. (İ.Suyûti, Menahil. Nak. Altınoluk sohbetleri5/10)

Bu önemli Hadis-i şerifler nedeniyle, mü'minlere bulunduğu mecliste bir kez salâvat getirmekle vucubiyetin kalkacağı belirtilmiştir...

Salâvat-ı şerife mü'minler için şifadır. Nebî sav efendimiz; Her hangi bir konuda ihtiyaç sahibi olan, bir şeyi temin etmede zorlanan, gam ve kederden kurtulmak isteyen, bereketli bir yaşam arzulayan; Bana çokça salâvat getirsin... Buyurmuşlardır. (Kenz-ül İrfan)

8. İSTİFİĞFAR ZİKİRİ (ESTAĞFİRULLAH)

En basit tanımla, Allah'a karşı işlediğimiz hata ve kusurlara karşı özür dilemektir.

Özür dilerim Allah'ım. "estağfirullah!" Allah'ın en çok hoşnut olduğu zikir çeşidi kendisinden özür dilemektir.

Allah'tan özür dileyip, zatından af edilmeyi talep için tek şart, samimi olmaktır.

Samimi bir ruh hali içinde, kendisini çepeçevre kuşatan günahlarını düşünüp, ruhani bir yardım, meleklere has bir feyz talebi ile hatadan sıyrılmaktır.

Allah, c.c bizzat iman edenlerden, kendisinden af dilenmesini istemektedir.

“Mü’min erkeklerle mü’min kadınların günahlarının bağışlanmasını dile.” Muhammed, 19

“Rabbine hamd ve tesbih ve ondan bağışlanma dile. Şüphesiz O, çok bağışlayıcıdır.” Nasr, 3

Mü’minler istemeden günah işlediklerinde bu çirkin davranışın sorumluluğunu hemen kavrayıp, tevbe etmeleri Kur’an’da 7 farklı ayeti kerimede mü’minlerden talep edilmiştir. Allah’ın affetme vaadi haktır...

“ Ey mü’minler! Hepiniz Allah’a tevbe edin ki kurtuluşa eresiniz...” (Nur, 31)

“ Ey iman edenler! Allah’a içtenlikle tevbe ediniz...” (Tahrim, 8)

Suç işleme alışkanlığı olmama ve bir daha aynı suçu tekrar etmeme koşulu ile hatalı mü’minlerin af edileceği Allah tarafından vaat edilmiştir.

Büyük küçük her türlü hata ve günahlara, tevbe etmek farz’dır... İstiğfar etmemek isyandır... Kuran-ı kerim bu tip insanları zâlim olarak nitelemektedir...(Hucurat, 11)

Nebî sav efendimiz;

“ Vallahi ben günde yetmiş defa dan fazla Allah’tan beni bağışlamasını diler, tevbe ederim...” (Buhari)

“Benimde kalbime gaflet çöküyor... Ben de Allah’a günde yüz defa istiğfâr ediyorum...”(Müslim)

“Kim istiğfâr’a devam ederse, Allah o kimse için her darlıktan bir çıkış, her üzüntüden bir sevinç yaratır... O’nu hiç ummadığı yerden rızıklandırır...” (E:Dâvud)

“ Ruhum elinde olan (Allah)’a and olsun ki, siz günah işlemiş olmasaydınız, yüce Allah sizi götürerek (Helak ederek) günah işleyen, peşinden Allah’tan af dileyip,

Allah'ın da kendilerini AF edeceği bir kavim getirirdi..."(Müslim)

SEYYİDÜL İSTİĞFÂR:

Nebî sav efendimiz, her zaman kendisine müracaat edilmesi gereken tevbeyle öğreterek şöyle buyurmuşlardır:

“Kim bunu içtenlikle gündüz okuyup, o gün akşamdan önce vefat ederse o kimse Cennet ehliendir... Geceleyin bu istiğfâr'ı gece okuyup, sabah olmadan vefat ederse o kimse Cennet ehliendir..."(Buhari)

“Allâhümme ente Rabbî, lâilâhe illâ ente halaktenî ve ene abdûke ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteda'tü eûzü bike min şerri mâ sana'tü, ebû uleke, bi ni'metike aleyye ve ebû ü bi zenbî fağfirlî fe innehû lâ yağfiru zünûbe illâ ente”

9) KUR'AN OKUMAK - TİLAVET-ÜL KUR'AN

Fazilet derecesi yüksek zikir çeşitlerinin en önemlisi Kur'an okumaktır... Allah katında sevabı çok yüksek olan bir ibadettir. Geçmiş âlimlerimiz, nafîle ibadetler içerisinde derece ve sevab bakımından en büyük olanı, Kur'an okumaktır tespitini yapmışlardır...

Kur'an'ı kerimde Rabbimiz; Kur'an okuyan kimseyi, zarar etmesi mümkün olmayan tüccar'a benzetmektedir... Kur'an okumak, sürekli kazanılan bir alış veriş şeklidir...

Fatır, 29-30 'da Rabbimiz ideal mü'min tarifini şöyle yapmaktadır:

“Allah'ın kitabını okuyanlar, Namaz kılanlar, kendilerine vermiş olduğumuz rızıktan gizli ve açık

dağıtanlar, asla zarar etmeyecek bir ticaret umarlar...” “ Çünkü (Allah) onların mükâfatlarını eksiksiz öder... Onlara fazl(u kereminden) ziyadesini de verir...”

Kur’an okunması farz olan en büyük ibadet namaz’dır... Nebi sav efendimiz tarafından, “ Dinin direği “ Gözümün nûru “ olarak tanımlanan Namaz ibadetinde; Rabbimiz mü’minlere zorluk olmaması için “ **Kur’an’dan kolayınıza geleni okuyun, namazı kılın...** “ buyurmaktadır. (El-müzzemmil-20) Büyük müfessirlerimizden Kadı Beydavi, bu emrin aynı zamanda Kur’an okumayı da içine aldığını belirtmiştir...

Bu âyet-i kerimede iki kez Kur’an okunması beyan edilmekte ve mü’minlerin kurtuluşu şu maddelere bağlanmaktadır:

1-“... O halde ondan (Kur’andan size) kolay geleni okuyun.”

2-“... Namazı dosdoğru kılın...”

2-“ ... Zekât’ı verin...”

3-“...Allah’a gönül hoşluğu ile ödünç verin (sada-ka)”

4- “...(bütün hallerinizde)Allah’tan AF dileyiniz...”

Bu ayet gereği sadece namazda değil, günlük yaşamın her safhasında gizli veya açık, her hangi bir işle uğraşırken mırıldanarak, kolayımıza gelen kısa veya uzun sureleri okumak başlı başına bir zikirdir...

Ailemizle birlikte olduğumuz vakitlerde, onların işi-tip varsa eksiklerini gidereceği tarzda Kur’an okumak hem zikir hem de eğitimidir... Basit bir tanımlama olarak Besmele nin sesli bir biçimde sürekli tekrarı bile büyük faydalar sağlamaktadır...

Kur'an okumak ve Kur'anla yaşamak konusunda Nebî sav efendimizin çok önemli hadis-i şerifleri bulunmaktadır. İmam Nevevî'nin kıymetli eseri Riyâz-üs sâlihîn'den konumuzla ilgili bazı hadisleri öğrenelim:

Nebî sav efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“ Kur'an okuyunuz. Çünkü Kur'an kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaathçi olarak gelecektir” (Müslim)

Zerre hayrı karşılıksız bırakmayan Rabbimiz; meşgul olduğu, sürekli okuduğu, Kur'an-ı kerim sayesinde okuyucusunu âhîret'te esenliğe kavuşacaktır.

Kur'an'ı Kerim'i ibadet maksadı ile hayır ve bereket umarak okumak, Kur'anın emir ve yasaklarına uymak koşuluyla düzgün bir hayat yaşayanlara, Kur'an kişi lehinde şahidlik edip, şefaathçi olacaktır. Bir başka hadis-i şerifte ise;

“ Sizin en hayırlınız, Kur'an-ı öğrenen ve öğretenizdir...” buyrulmaktadır. (Buhari)

Günümüz toplumu için ne kadar önemli bir müjde ve aynı zamanda uyarıdır...

Son dönemlerde, yüksek sesle ifade edilmesinde bir mahzur görülmeyen bahanelerden biri;

” Kur'an öğrenmek zor olduğu için meal okuyorum” ifadesidir... Bir sonraki bölümde detaylarını sunacağımız meal özü, İslami değer ifade etmeyen bir söylemdir...

Nerede ve hangi kavme mensub olunursa olunsun, O toplumun en hayırlısı Kur'an-ı öğrenen ve öğrendir...

Kur'an öğrenimi, asırlardır süregelen eğitim tecrübesi kapsamında sadece yedi gün içinde tamamlanabilir... Öğrenme süreci aylar ve yılları kapsamaz... Ustalık için geriye sadece sürekli okumak kalır...

Kur'an okumasını bilmeyen bir şahıs, dinin direği olan Namaz ibadetinde zorlanması kaçınılmazdır... Bu nedenle Kur'an okumayı öğrenmek FARZ sorumluluğuna yakın olan hayati bir yükümlülüktür... Kur'an eğitimi almak küçümsenecek bir davranış değildir...

Kur'an öğrenen ile öğreten arasında hayır yarışında bir fark gözetilmemesi, öğrenen ile öğreten arasındaki sevab eşitliği sağlanması, ayrı bir bahtiyarlıktır...

Bir başka Hadis-i şerifte;

“ Kur'an'ı gereği gibi güzel okuyan kimse, Vahiy getiren şerefli ve iteatkâr meleklerle beraberdir... Kur'an'ı kekeliyerek zorlukla okuyan kimseye İKİ sevab vardır...” buyurulmaktadır...(Buhari-Müslim)

Bu müjde'den daha şerefli ne tür bir makam olabilir? Hangi yaşta olursa olsun, Kur'an'ı Kerim'i öğrenip, ilerleterek güzel okuyan kimse Meleklerle beraber, Kur'an okuma lezzetini tadacaklarını bizzat Nebi sav efendimizin müjdesi ile öğreniyoruz...

Öğrenme aşamasında olan bir Kur'an öğrencisi ise çektiği zorluklar nedeniyle iki sevab hak edecektir... Bu iki ecirden maksat; Kur'an okuma ve zorlanma mükâfatıdır...

Kur'an'ı, şahsi yaşamı içinde, ekmek ve su gibi vazgeçilmez bir nimet haline getiren mü'minler için Kıyamet gününde SEFERE ismi verilen melekler özel olarak karşılayıp, Kıyamet'in dehşetinden onları koruyacaktır...

Nebî sav efendimiz şöyle buyuruyor:

“ Kur'an okuyan mü'min portakal gibidir... Kokusu hoş, tadı güzeldir... Kur'an okumayan mü'min hurma gibidir... Kokusu yoktur ama tadı güzeldir... Kur'an okumayan münafık, Ebûcehil karpuzu gibidir... Kokusu yok-

tur, tadı da acıdır...” (Buhari- Müslim) Bir başka Hadis-i şerifte:

“Kim Kur’an’ı Kerimden bir harf okursa, o şahıs için bir iyilik sevabı vardır... Her bir iyiliğin karşılığı da ON sevaptır... Ben elif lâm mîm bir harftir demiyorum... Aksine, Elif bir harf, lâm bir harf, mim de bir harf’tir...” (Tirmizi)

Aktarılan iki Hadis-i serifte, Kur’an okumanın ne denli büyük bir sevab kazanımına vesile olduğunu öğrenmekteyiz. Nebî sav efendimiz üzerinde tek tek belirterek, her bir harf’in on sevab karşılığı müjdesi hiçbir tevîl götürmeyecek derecede net ve açıktır...Bu hadis-i şerifi Kur’an’ı kerim şöyle teyid ediyor:

“ Kim bir iyilik getirirse, o’na getirdiğinin ON katı vardır...”(En’am, 160)

Bir harf’in sevabı on kat olunca, okunan ayetler, aşr-ı şerifler, sureler ve nihayetinde, Kur’an hatim’lerinin sevab bilincini iyi kavramak gerekmektedir...

Zikredilen âyet ve Hadisler neticesi;

Mü’minler’in günlük en az bir HİZB (Beş sahife) Kur’an okumaları, AHİRET için en iyi hazırlık olacaktır...

Asırlardır, günümüze kadar intikal eden tüm tasavvufi akımlarda, günlük en az bir HİZB Kur’an okumak, ev ödevi olarak kabul edilmiş ve bu ders takibi sürekli denetlenmiştir... Nebî sav efendimiz şöyle buyurmaktadır:

“ Her zaman Kur’an okuyan (Sâhib-ül Kur’an olan) kimseye şöyle denilecektir: --Oku ve yüksel...”

Dünya’da tertîl ile okuduğun gibi (Tane tane) Burada da (Ahirette) tertil ile oku!

Şübhesiz senin menzilin, merteben, okuduğun âyet'in son noktasıdır... “ (Ebu Davud—Tirmizi)

Sürekli Kur'an okuyan ve yaşayan bir mü'minin, varacağı son durak, Kur'an sayesinde İnşallah Cennet olacaktır...

Kur'an'ı Kerimi layıkı ile okuyup ezberleyen aynı zamanda emir ve yasaklarına uyan mü'minler, İslam toplumunda her zaman hürmet'e layık şahsiyetler olarak görülmüştür.

Nebî sav efendimiz, yaşamın her alanında Kur'an ehli olanlara öncelik tanımış ve tercih sebebi yapmıştır.

Uhud şehitleri Kur'an ehli önceliğine göre defnedilmiş, İslam topraklarına atanacak idarecilerde aynı vasıf aranmıştır...

Camii'lerde, imamet'e daha fazla lâyük olma derecesi Hâfızlık ehliyetine göre düzenlenmiştir...

Kur'an'ı Kerim; Günün her saatinde, ezber veya yüzüne okunabilir... Hatta gezerken bile zikrullah'a devam eder gibi bir sûreyi mırıldanmak, ev veya iş ortamlarında biraz daha yüksek sesle Kur'an okumak en önemli zikrullah icrasıdır...

Özellikle evlerimizde, aile bireylerinin de eşlik edeceği Kur'an okuma eğitimlerinde, taraflar birbirlerini dinleyerek, varsa yanlışlar düzeltilerek okuma alışkanlığı elde etmek yapılabilecek nafi ibadetlerin en efdalidir....

Ferdî olarak, özellikle gece kalkıp Kur'an okumak fazilet olarak son aşamadır denilebilir... Kur'an'ı Kerimde özelde, Nebi sav efendimize, gece kalkarak namaz kılp, ağır ağır Kur'an okuması emredilmektedir... (Müzzemmil, 3-4; İsra, 79)

Özel’de Nebî sav efendimiz için nazil olan ayet-i kerime, genelde muttakî mü’minleri de bağlar işaretini ile Tasavvuf ehli, gece teheccüd namazı için kalkmayı ve Kur’an okumayı fevkalade önemsemişlerdir...

Nebî sav efendimiz Hadis-i şeriflerinde;

“ Gece on âyetten aşağı olmamak koşulu ile Kur’an okuyan şahsın gâfillerden sayılmayacağını...” belirtmişlerdir (Buhari)

Ayrıca kıskanılması gereken bir kişi varsa o da;

“ Kur’an’ı Kerim-i öğrenip gece gündüz okuyan şahıs...” olduğunu beyan etmişlerdir...(Buhari)

Özellikle gece vakti tavsiyesi, mekân ortamının sakinleştiği, dış etkilerin rahatsızlık veya meşguliyet vermeyeceği bir huzur vaktinde, Kur’an ile Allah’a ulaşma imkânıdır...

Bu sakin ortamda Melekler Kur’an okuyana arkadaş olur... Kur’an okunan mekâna SEKİNET iner...

Huzur, gökten sanki o mekâna akar da akar... Nebi sav efendimiz bu konuyu şöyle teyid ediyor:

“Bir topluluk Kur’an okuyup, aralarında müzakere etmek için bir araya toplandıklarında, mutlaka üzerlerine SEKİNET iner. Onları Allah’ın rahmeti kuşatır... Melekler onları sarar... Allah c.c onları başka bir melek toplu-munda anar...” (Müslim-Ebu Davud)

Bu Hadis-i şerif tasvirini bizzat Useyd bin Hudayir yaşamıştır. Şöyle ki:

Gece vakti Kur’an okuyan bu güzel sahabe, At’ının birden şahlandığını görür... Kur’an okumayı kestiğinde At’ın sakinleştiği, okumaya devam ettiğinde aynı hareketlenmenin başladığını tesbit eder... Hiç şahit olmadığı bu

durum için Hudayr; Bir an göklere doğru baktığında, yıldızlara benzemeyen ışık kümeleri görür...

Sabah olunca, başından geçen olayları Nebi sav efendimize arz ettiğinde, cevaben:

-“O gördüklerin neydi bilir misin?” diye sorduklarında, Hudayr hayır cevabını verir... Bunun üzerine Nebî sav efendimiz:

“Onlar, senin sesine gelmiş Melek’lerdi... Şayet sen okumaya devam etmiş olsaydın, O’nlar seni sabaha kadar dinleyeceklerdi...” Buyurmuşlardır.(Buhari- Müslim)

Bir başka hadis’i şerifte Nebi sav efendimiz;

“ Kur’an okunan evin hayrı artar... Oturanları sıkamaz... Melekler eve girdiği için şeytan kaçır...” (Darimi, sünen) buyurmuşlardır...

Özellikle Dualar’ın kabul olma anı için , Nebî sav efendimiz ; “..Kur’an-ı kerim hatmi tamamlandıktan sonra yapılan dualar Allah katında kabul olur...” müjdesini vermişlerdir... (Suyutî)

MEAL OKUMAK NEDİR?

Kur'an'ı Kerimi anlamadan okumak, papağan'a benzemektir gibi yakışsız örneklerle meal okumayı teşvik ve neredeyse zorunlu eğitim gibi gören bazı kesimlere uyarıda bulunmak bir borçtur:

Kur'an – Ezan – Namaz gibi dinin temeli olan ibadetlerde anlamak ikinci plana düşer... “Şiar- şuur- duygu söz konusu olduğunda anlama şartı ortadan kalkar...” Ezan ve Kur'an, ümmetin şiarıdır... İşaret ve sancağıdır...

Yeryüzü toprağının neresi olursa olsun çan sesleri Hristiyanlığı, EZAN ve KUR'AN sesleri ise Müslümanlığı akla getirir ve temsil eder...

Meal okumak, tıpkı Ezan ve Kur'an gibi bir şiar değil ihtiyaç duyanların ayrıca manasını öğrenmesi için çaba ve gayretidir... Bu örnek çerçevesinde çıkacak hüküm şudur:

Kur'an okumak bir ibadettir ve en büyük zikirdir... Meal çalışması veya Kur'anı aslından değil de tercümelelerinden okumak İBADET kapsamına girmez... Ancak ilim edinmek kastı ile ilim sevabı kazanılır...

Meal'i baştan sona bitirmekle hatim sevabı oluşmaz... Meal insan yapımı bir üründür, Allah kelamı değildir...

Kur'an'ı Kerimi yeni öğrenenler, eğitimlerini dinleyerek ve okunan metni takip ederek güçlendirebilirler, Kur'anı baştan sona bu yöntemle tamamlamış olanlar HATİM sevabı alırlar...

Kur'anı Kerimi okumak gibi dinlemek de ibadettir... Nebî sav efendimiz, ömrünün son demlerinde, Ceb-râil as. İle okuma ve dinleme metodu ile Kur'anı birbirlerine arz etmişlerdir...

Birçok Hadis-i şeriften, Nebî sav efendimizin Kur'an dinlemeyi çok sevdiğini hatta dinlerken ağladığını öğreniyoruz...

Kur'an'ı Kerim'i aslından okumak, on dört asır, üzerinde ittifak edilen ve muhalifi olmayan bir uygulamadır...

Kur'an'ı Kerim okudukça anlaşılır... Bu nedenle bu devasâ zaman dilimi içerisinde, HATİM'LER, MUKABELE'LER eksik olmamış, aşr-ı şerif tabir edilen on âyetlik okuma alışkanlığı, gök kubbeye yükselerek, İslam dünyası Kur'an okumaya aşırı düşkünlük göstermiştir...

Sürekli Kur'an okuyan şahıs, okuyuş bereketi ile Kur'an'la bütünleşir... Bu gün gâfil olarak okuyan, yarın, düşünerek yaşayarak, anlayarak yaşamını Kur'an ekseninde düzenler...

İmam Şafii, bu konuda her müslümanın, gücü yettiğince ARABÇA öğrenmesi gerekliliğini belirtmiştir... Aynı zamanda ibadetlerin ŞART ve HÜKÜMLERİNİ öğrenmek, FARZ olarak nitelenmiş, zaruri dini bilgi öğrenilmeden meal ve tefsir okumak doğru bulunmamıştır... Bu konuda İbni Abidin'in fetvası bağlayıcıdır...

Manasını bilmiyorum diye, Kur'an okumamak ve öğrenmemek affedilmez bir hatâ'dır...

İnsanoğlunda birçok özellikler vardır... AKIL bazı hakikatleri kavramasa bile KALB ve RUH o konuda duyarsız kalmaz. Tabî bir his ve istek sayesinde almış oldu-

ğumuz gıdalar, vücudumuzu birçok hastalıktan korumakta ve yaşam kalitemizi artırmaktadır... Almış olduğumuz gıdaların laboratuvar sonuçları ne derece zaruri olabilir...

Tahlil sonucu gıda almak nasıl saçma ise anlamadan Kur'an okumam demekte aynı derece sorunludur...

İnsanoğlu, yaşayabilmek için ihtiyaç duyduğu gıdayı, yaratılışında mevcut olan bir HİS ile bulup almaktadır...

Manasını anlamadan okunan Kur'an, aynı gıdalar gibidir... Elementleri bilinmeden istifade edilir ve ibadet hayatı tıpkı yaşam gibi devam eder...

Gıdaların yapı ve elementlerini bilenler elbette olacaktır ve olması da zarûri'dir... Kur'anın mana ve ince-liklerini bilen yahut bu konuda mesafe kat etmek isteyen seçkin insanlarımızın olması, âyetlerle sabittir ve teşvik edilmiştir..

Toplumun geneli için asl olan Kur'anı ibadet kastı ile okumaktır... Örnekleme yaptığımız gibi, bir Elma'yı, ihtiva ettiği şeyi bilmiyorum diye reddetmek nasıl mümkün değilse, Kur'an'ı Kerimi de manasını bilmiyorum, bu nedenle tercümelemleri ile yetiniyorum iddiası aynı tenakuzu bünyesinde barındırır...

Nebî sav efendimizin en yakın arkadaşları, Hz. Ebu Bekir- Hz. Ömer bile kimi zaman, âyetlerin hikmet ve anlamlarını Vahy'e mazhar olan efendimize sorarak öğrenmişlerdir...

İmam GAZALÎ, Kur'an'ı Kerimi anlayarak veya anlamadan okunması arasında, ecir ve Allah rızası bağlamında bir fark olmadığını belirtmektedir...

Kur'an'ı Kerim, Kıyamete değin tüm asırlar için geçerlidir, belli bir toplum için değil, bütün beşeri kap-

sar... Sadece seçkinlere değil, avam ve havas her kesime hitab eder...

Bu nedenle, her kesim tüm zaman dilimleri içinde, kendi anlayış ve kabiliyetlerine göre Kur'an hakikatlerinden hisse alabilirler...

Öneminden dolayı tekrar edecek olursak; Kur'an'ı okuyup manasını anlamak hem fikir hem zikirdir... Anlamadan okumak ise ibadet ve zikirdir..

Meal okumayı bir meslek haline getirmek, dini alt yapı gerektiren bir donanıma sahip olmadan sadece meal okuma seans'ları yapmak, dinî proplemleri peşinden sürükleyen bir çalışmadır...

Şer'î hükümler salt Kur'an meali okunarak elde edilemez. Şeriat'ın diğer kanatları olan; Sünnet, Kıyas ve İcmâ gibi ana kaynaklar nasıl hafife alınabilir veya reddedilir...

İslami ilimler konusunda ciddi emek vermiş âlimlerin, Kur'an'ı Kerim okuma ve tefsir etme usulünü küçümseyip, Kitabullah'ın önu ve sonu hakkında, yeterli bilgi sahibi olmadan, roman okuyucusu gibi bir yöneliş, dinî ilim öğrenme karşılığı değildir...

Bu konu da son söz:

Rabbimiz, “ anlaşılması” “ emir ve yasakların bilinmesi” için Kur'an-ı Kerim'i ARABÇA olarak indirdiğini 11 ayette beyan etmektedir. Bu nedenle başka bir dil seçeneği söz konusu değildir.

Asırlardır Latince öğrenilen tıb terimleri milletlerin ortak kullandığı bir lisan'dır... Kendi dilimize çevirelim diyen olmamıştır...

Meal okurken, Kur'an-ı Kerimin; Ahlak- tevhid- teşvik -uyarı- ibret v.b. âyetlerini düşünerek tekrar ederek

hatta metin ve mealini ezberleyerek, hayatımız için rehber edinmek ideal bir noktadır... Ancak hüküm içeren, ibadetlerimizi düzenleyen, şer'î delil çıkarılması gereken âyetleri, çıplak metin ile değil mutlaka ilmihal kaynaklarına müracaat edilerek amel edilmesi zorunluluktur...

Nebî sav efendimiz, “ Kim Kur'an-ı Kerim hakkında kendi görüşü ile konuşur ise isabet etse bile hatalıdır...” (Tirmizi) Buyurmuşlardır...

Bu uyarı gereği ibadet-muamelat gibi fıkhi hüküm içeren âyetleri, ilmihal bilgilerini küçümseyip şahsi görüş bildirenler hüsrandır...

Kur'an mealinde okuduğum ayeti, okuduğum ve anladığım şekilde uygulayacağım deme lüksü kimseye verilmemiştir... Moda tabirle Kur'an islamı yoktur. Nebi sav efendimizin hadisleri, sahabe-tabiin, tefsir ve hadis imamlarının görüşleri, fıkıh usulu kuralları yok hükmünde tutulamaz... Aksini savunan İslam çizgisi dışındadır...

Kur'anı kerim tercümelerini, Kur'an'ı Kerim yerine koymak veya benzeri muamelede bulunmak HARAMDIR... “ O, bir Kitab-ı azizdir... Ne önünden ne arkasından O'na bâtil yanaşmaz... O çok övülen Hikmet sahibi Allah tarafından indirilmiştir...” (Fussilet, 42)

Türkçe meal konusunda Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an dili isimli tefsirinin ön sözünde, özetle şu tesbitleri yapmaktadır:

“... Kur'anda manası bulunmayacak hiçbir kelime yoktur... Ancak manası pek derin olan kelimeler bulunduğu gibi bir kelime etrafında birçok manaların çağrıştırdığı, bazı ihtimal kelime karşılığı olan yerler de mevcut'tur...”

Bu tür âyetlerin tefsir ve te'vîle ihtiyacı vardır... Bu nedenle Kur'an-ı anlamak için mükemmel lisan bilgisi kâfî gelmez... İlk kaynaklara inmek, sahibinden rivayetlere ulaşmak vahyediliş şeklini bilmek gerekir... Yoksa Kur'an âyetlerinden o vakte kadar hissetmediğiniz bir anlam çıkabilir...

Tercüme konusunda birçok ihtimaller toplanamayacağı için yapılan iş zayii olur... Muhkem ve müteşâbih âyetlerin ayırımı meal çalışmasında söz konusu olamaz...

Kur'anın kendine has dil bilimi, vahyediliş sırası, nâsîh-mensuh konusu, muhkem ve müteşâbih âyetler'in tasnifi gibi konuları, İNSAF ile düşünelim... Bu şartlar altında Kur'anı tercüme ettim veya ederim diyenler yalan söylemiş olur...

Kur'anı Kerimi cidden anlamak ve tetkik etmek isteyenlerin O'nu usulü ile Arabca aslından ve tefsir kaynaklarından anlamaya çalışmaları zaruridir...

Kur'anı Kerimin falan tercümesinde şöyle denmiş diyerek hüküm çıkartmak ve bir dini meseleyi tartışmaya açmak fevkalâde tehlikelidir... Bunu îmanı olan yapmaz...

Kur'andan bahsetmek isteyenler, O'nu hiç olmazsa, HAREKESİZ olarak yüzünden okuyabilmelidir...

Kur'anı harekesiz olarak okumak şöyle dursun harekeli bile dürüst okuyamadığı halde, O'nun hüküm ve mânâlarından içtihadı kalkıyor...

Öylelerini görüyoruz ki Kur'anı anlamıyor ve tefsir kitaplarına, müfessirlerin yorumu karışmıştır diye onları ciddiye almıyor, eline geçirdiği tercüme okuyarak Kur'anı tetkik etmiş olacağını iddia ediyor...

Düşünemiyor ki, okuduğu tercümeye âlim müfessirlerin yorumu değil câhil mütercimın şahsi görüşü, yorumu, hata ve noksanları karışmıştır... Bâzıları artık Kur'an tercümesi demekle yetinmiyorlar da "TÜRKÇE KUR'AN" demeye kadar ileri gidiyorlar...

"TÜRKÇE KUR'AN" VAR MI? BEHEY ŞAŞKIN!

Kur'an Arapça'dır... Biz Kur'an'ı Arapça olarak indirdik..." âyeti kerimesi ile bu konu NASS hükmünü almıştır... Kur'anı kerim ayetlerini tefsir için Nebi sav efendimizin hadis-i şeriflerine bile Kur'andan bir parça denilemez... Söyleyen küfre girer...

ÖZETLE:

Tercüme Kur'an, mütercimın anlayabildiği kadar bazı şeyleri anlatabilirse de hakkıyla anlatamaz... Şu da unutulmamalıdır ki, Kur'an anlaşılmaz bir kitab değildir... Manası en kolay ve açık bir surette anlaşılan, yardımcıya ihtiyaç hissedilmeksizin su gibi akan nûr gibi parlayan bir kitaptır...

Fevkalâde Arapça bilenler dahi Tefsir ihtiyacından kurtulamazlar...

Mükemmel Arabça bilmek yetmediği için TEFSİR, öncelikle Arapça bilenler için, Arapça olarak yazılmıştır...

SON SÖZ Hadis-i şerifle olsun;

" Allah katında Kur'an'dan daha üstün bir şefaatchi yoktur... Ne Peygamber, ne de Melek..."

Elmalılı Hamdi Yazır üstadımızın bu uyarılarını dikkate alarak, Kur'an ile bağımız asla kesilmemeli ve Kur'an-ı anlamayı salt meal okuması ile değil muteber tefsir veya tefsirler eşliğinde devam ettirmeliyiz...

İslam dünyasında, salt meal okuma alışkanlığı birçok itikad ve amel’le ilgili konularda sapkın görüşlerin doğmasına yol açmış hatta yeni bir din anlayışı oluşumuna zemin hazırlamıştır...

Bu konuda ders halkaları teşekkül ettirilip, tefsir dersleri ihdas etmek, zikir meclislere inen rahmet müjdesidir....

OKUNMASI TAVSIYE EDİLEN GÜNLÜK SURELER

Kur’an-ı Kerimin tamamı belli bir disiplin içinde okunması gerekliliğini ve faziletini aktardık... Günlük namaz haricinde her an okunup büyük sevap alınabilecek sûre ve ayetlerin başında, FATİHA suresi gelmektedir. Nebî sav efendimizin beyanına göre;

“...Kur’an da bulunan en büyük sûre’dir...” (Buhari)

* Bu nedenle zikrullah başlangıcıdır.

*Kur’an-ı kerim’in en faziletli suresidir.

*Sürekli okunduğu zaman zikrullah yerine geçen ve sevabı büyük olan bir suredir. (Buhari)

*Anlam ve içerik olarak Kur’anın tamamını kapsar... Bu nedenle “ Ümmül-kitâb “ “ Seb’ul mesanî” “Kur’an-ül azîm “ denilmiştir...

*Yedi ayet-i kerimeden oluştuğu, namazların her rek’atinde okunduğu, taşıdığı önem, sureler içinde ihtiva ettiği anlamlar nedeniyle bu sıfatlarla anılmıştır...

FATİHA SURESİ:

A) Tevhid inancı yani itikad

B) Allah'a ibadet

C) Ahlak

D) Allah'tan korkmak, aynı zamanda ümîd içinde olmak gibi önemli konuları ihtiva eder...(Havf ve recâ)

BAKARA SURESİ

Bakara suresi'nin 255. Ayet-i kerimesi olan Ayet-el Kürsi ve 285ve 286. Ayetleri olan Âmenerresulu diye meşhurlaşan ayetlerin, fazileti ve sıkça okunması konusunda Nebî sav efendimizin tavsiyeleri bulunmaktadır:

“... Bakara suresini okuyun. O'na sahip olmak bereket, O'nu terk etmek pişmanlıktır...”(Müslim)

“ Her şeyin bir zirvesi vardır... Kur'anın zirvesi de Bakara suresidir... O'nda öyle bir ayet vardır ki o ayet Kur'an ayetlerinin efendisidir. O da âyet-el Kürsî dir...”(Tirmizi)

“...Bir melek Nebi sav efendimize selam vererek, müjde sana iki nur verildi... Senden önce hiçbir peygambere verilmemişti... Bunlar Fatiha suresi ve Bakara suresi son iki ayetleridir... Kim bunlardan bir harf okursa muhakkak sevabını görür... “ (Müslim)

“Her kim Bakara suresinin son iki ayetini okursa, her türlü kötülükten korunur...” (Müslim)

“...Bakara suresinin son iki ayeti okunan eve şeytan yaklaşmaz...” (Tirmizi) Hadis-i şerifleri önemlidir...

Âyet-el Kürsi 'nin fazilet ve azameti bizzat Nebî sav efendimiz tarafından beyan edilmiş olup Allah'ın, tüm varlıklar karşısındaki hükümranlığının isim ve sıfatlarının esasının özetidir...

Azameti sebebiyle her farz namaz sonrası, gece yatmadan önce, şeytanın şerrinden korunmak ve âhirette esenlik için okunması bizzat Nebi sav efendimiz tarafından tavsiye buyurulmuştur...(Buhari)

Âmenerresûlu, muhtevası nedeniyle DUA makamında sayılmıştır... Bu âyetler, yedi kelime veya yedi cümle, yedi çeşit Allah'a niyaz ve duadır... Nebî sav efendimiz bu âyetlerle dua edilmesini tavsiye etmekte ve Allah tarafından icabet edileceğini müjdelemektedir...(Müslim)

Nebî sav efendimiz bir başka hadis-i şeriflerinde, Âmenerresulu ile başlayan iki âyet'in aile bireylerine öğretilmesi gerektiğini tavsiye ederek, bu âyetler'in ;" Hem salât hem Kur'an, hem duâ " olduğunu beyan buyurmuşlardır. (A.b.Hanbel)

Ayrıca, Hz. Ömer ve Hz. Ali efendilerimizin şu sözleri önemlidir: "...Akıllı insan Âmenerresülü'yü okuyarak uyur..." (Darimi)

Bazı âlimler iki büyük sahabî'nin ikazlarını esas alarak, âmenerresulü okuyarak uyuyan kimse, umulur ki bu iki âyet sayesinde gece ibadeti yapmış gibi sevab alır diye görüş bildirmişlerdir...

Yatsı namazından sonra, câmilerimizde okunması gelenek haline gelmiş olan Bakara suresinin son iki ayeti (Âmenerresulu) sadece camilerde değil evlerimizde de sürekli okunarak, hadis-i şerifte vaad olunan, geceyi ibadet etmiş gibi sevab alınacağı ve şeytanın şerrinden emin olunacağı, mazhariyetlere erişilmesi konusunda önem arz etmektedir...(T.sarih,11/60)

İHLÂS SURESİ:

Müslümanların en önemli alışkanlık ve geleneklerinden biri de sürekli üç İhlâs – bir Fatıha okuyarak geçmişlerini hayırla yâd etmeleridir...

İhlâs sûresi'ne; Tevhid, Tefrid, Tecrid, Necat gibi değişik isimler verilmiştir. Ayrıca tevhid'in özü olduğu için ESAS suresi de denilmiştir... Bu suredeki kelimeler esma-ül Hüsnaya eş cemaal isimleridir... Sürekli İhlâs okuyan kimse; Kabir azabından korunur ve son nefesi iman ile verme şerefine nail olur...

Bu konuda Nebî sav efendimizin şu Hadis-i şerifleri önemlidir:

Bir gece komşusunun sürekli ihlâs suresi okuduğunu işiten sahabe, surenin okunmasını az bir okuyuş olarak değerlendirip, konuyu Nebi sav efendimize açar. Cevaben:

“Bana sahib olan Allah’a yemin ederim ki, o (sure) Kur’an-ı kerim’in üçte birine denktir... “ (Buhari)

Bir başka Hadis-i şerifte Nebî sav efendimiz, arkadaşlarına şöyle soruyor:

“Ashabım! Kur’anın üçte birisini bir gecede okumak size güçlük verir mi? diye sorduklarında, cevaben;

-Ya Resulullah! Bizim hangimizin buna gücü yetişir diye cevap vermişlerdi... Nebi sav efendimiz:

“Allahü Vâhid-üs samed suresi, Kur’anın üçte birisidir ...” buyurmuşlardır. (T.Sarih,11/235)

Namazlarında fazlaca İHLÂS suresi okuyan sahabenin bu durumu Nebî sav efendimize arz edilir. ,Resulullah sav bu sûre üzerinde neden yoğunlaştığını sorduklarında ; “...Bu sûreyi çok seviyorum...” diye yanıt alır... Bunun

üzerine Nebî sav efendimiz; "...Şübhesiz ki O'nun sevgisi seni Cennet'e sokar.." buyurmuşlardır. (Buhari)

Hiz. Âişe r.a. , Nebî sav efendimizin her gece uyu-
madan önce, İhlâs- Felak-Nas surelerini okuyup, iki avu-
cuna üfleyerek, elleriyle vücuduna gezdirdiğini beyan et-
mişlerdir... (T.Sarih,11/236)

İHLÂS- FELAK- NAS surelerini tıpkı Nebi sav efendimiz gibi, sabah ve akşam sürekli okumalı, şer olabi-
lecek şeylerden Allah'a sığınılmalıdır... Özellikle NA-
ZAR değmesi diye isimlendirilen musibet için bu üç sure şifa'dır...

Zikredilen bu üç Hadis-i şerif'in müslümanlara he-
diye niteliğinde olduğunu belirten geçmiş ulema, bu ko-
nuda şu tesbiti yapmıştır:

İhlâs suresinin Kur'an-ı kerimin üçte birine denk ol-
ması, mânâ itibari ve okuyuş'tan kaynaklanan sevab neti-
cesidir... Kur'an-ı Kerim üç ana parça içinde incelendi-
ğinde 1- TEVHİD-- 2- TEŞRİ-- 3- AHLAK
ayetlerinden oluştuğu görülür...

İhlâs suresi Tevhid'in özüdür. Bu nedenle Kur'anın
üçte birine denktir... Ayrıca ihlâs suresindeki sevab ve
fazilet kantarının fevkalade yüksek oluşu şöyle izah edi-
lebilir:

Rabbimiz, yapılış ve okuyuş konusunda güçlük
içermeyen bazı konularda, çok fazla meşakkatli olanlar-
dan daha fazla sevab vermesinde hiçbir mani yoktur...

Bizzat Nebî sav efendimizin müjdesi ile meşhur
olan, Kur'an-ı yüzüne okuyan mümine, her harf için ON
sevab vardır Hadis-i şerifi bu konu için delildir...

İhlâs suresini okuyan bir mümine; Kur'anı Kerimin üçte birini okuma sevabı verilmesi, Allah'ın ezelf ilmi ve bilgisi dâhilinde gayet kolaydır...

Asırlardır devam eden üç ihlâs bir Fatiha geleneği bu sırra erişmek içindir...

Ayrıca âhiret'e intikal etmiş geçmişlerimize veya mezar ziyaretlerinde İhlâs suresi adedini çoğaltıp, ONBİR İHLÂS-- BİR FATİHA ile geçmiş ecdadımıza hediye sunmak, Nebi sav efendimizin tavsiyeleri doğrultusundadır... Bir başka hadis-i şerifte ise şöyle buyurmuşlardır:

Enes b. Mâlik anlatıyor: Nebi sav efendimiz, sahabe-den bir şahsa," daha evlenmedin mi?" diye sordular. Cevaben,"Hayır ya Resulullah, evlenemedim, evlenme imkânına da sahip değilim" diye cevap verdi...

Bunun üzerine Nebî sav efendimiz; " Senin ezberinde İhlâs suresi yokmu? " sorusuna, Şahıs " Evet var yâ Resulullah" dedi... Nebî sav:

" O Kur'anın üçte biridir..." buyurdular...

Sonra " Ezberinde Nasr -Kâfirun--Zilzâl sureleri yok mu? " diye sordular. Sahabe, " var Ya Resulullah" diye cevap verdi. Cevaben " O(nlar) da Kur'anın dörtte biri'dir."

Akabinde; " Evlen, evlen... " diye emir buyurdular...(A.b.Hanbel)

ASR SURESİ:

Üç ayetten meydana gelmiş olan sure, manası itibariyle, insanlığın kurtuluşu için gerekli olan ölçüleri belirlemektedir...

Sahabe birbirleri ile karşılaştıklarında ayaküstü ASR suresini okurlardı... İmam Şafii, " ASR suresi insanların

dünya va âhîret mutluluğunu temin için yeterlidir. Bu sure Kur'an-ı Kerimin bütün ilimlerini kucaklamaktadır..." tesbitini yapmaktadır...

MÜLK SURESİ:

Sürekli okunması gereken otuz ayetlik bir suredir... Mülk suresini okuma alışkanlığı elde eden kimseye, Kabir azabı çekmeyeceği ve kıyamet günü okuyucusuna şefaat edeceği bizzat Nebî sav efendimiz tarafından müjdelenmiştir... (E: Davut- İ.Mâce)

Aynı zamanda, Nebî sav efendimiz, her gece Secde ve Mülk surelerini yatmadan önce okurlardı...(Tirmizi)

HÜVALLAHÜLLEZÎ

Haşr suresinin son üç ayet-i kerimesi, Nebî sav efendimizin beyanlarına göre Allah'ın en büyük isimlerini (İsm-i âzam) ihtiva etmektedir...

Bir başka Hadis-i şerifte Nebî sav. Efendimiz;

“ Her kim sabahladığında , “ Eûzü billahissemûl alîmü mineşşeytânirracim ...” (Kovulmuş şeytanın şerinden, hakkıyla işiten ve her şeyi bilen Allah'a sığınırım) dedikten sonra

HAŞR suresinin sonundan üç âyet okursa, Allah cc. O kişiye akşama kadar dua etmek üzere yetmiş bin melek görevlendirir... O gün ölürse şehid olarak ölür... Akşam okuyana da aynı derece vardır.”(A.b.Hanbel)

YASİN SURESİ

Nebî sav efendimizin has isimlerinden olduğu aktarılan YASİN suresi, sırf Allah rızası kazanmak için okun-

duğunda, karşılık olarak aff'a mazhar olunacağı beyan buyurulmuştur.

Tefsir-i Taberî de bu mübarek surenin fazileti şöyle aktarılıyor:

“... Bu sure-i celile hakkında bir kısım Hadis-i şerifler aktarılmıştır. Peygamber efendimiz, bu Hadis-i şeriflerin birinde buyuruyor ki;

“ Her şeyin bir kalbi vardır... Kur'anın kalbi de YASÎN dir... Kim Yasîn suresini okursa, Allah o kişinin (Yasin) okumasından dolayı, ona on hatim sevabı verir...” (Tirmizi) Diğer hadis-i şerifte ise;

“ YASÎN suresini ölümlerinizi başında okuyunuz...” buyurulmaktadır. (İ.Mace,) Bir başka Hadis-i şerifte;

Ağır hastaların başında, Yasin-i şerif okumak sebebiyle umulurki Allah'ın rahmeti o hasta üzerine iner de;

Rahatça can verir... Ayrıca vefat etmiş olan kişilerin üzerine de (Yasin suresini) okuyunuz... Umulurki Allah (bu sure sebebiyle) onların günahlarını bağışlar...(E.Davud)

Peygamber efendimiz diğer bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

“Bakara suresi Kur'anın Hörgücü ve zirvesidir... O'nun her âyeti ile birlikte seksen Melek yere inmiştir... Âyet-el Kürsî Arş'ın altından çıkarılıp Bakara suresine eklenmiştir... Yâsîn ise Kur'anın kalbidir... Kim Allah'ın rızasını ve ahret yurdunu dileyerek, YÂSÎN okuyacak olursa; O'nun günahları bağışlanır... Siz O'nu (Yasin suresini) ölümlerinizi üzerine okuyunuz...” (A.b.Hanbeli)

Yasin suresinin kıymet ve fazileti, tıpkı İhlâs suresi gibi İslam'ın Tevhid ile ilgili esaslarını net bir şekilde beyan etmesinden kaynaklanmaktadır...

Allah'ın varlık ve birliğinin isbatı, Resullerin tevhid mücadelesi, özellikle Nebi sav efendimizin hakkaniyeti, öldükten sonra kaçınılmaz olarak dirilme gerçeği, âhîret yurdunda, ilâhî adâlet'in asla sapmayacağı teminatını içerir...

Allah ve Resulüne iteat edip, emredilene yerine getiren mü'minler Cennetle müjdelendiklerinde, gölgelikler altında, her türlü nimetler içinde zevkle, Rabb'lerinin SELAM hitabı ile ebedi yaşayacaklarını, Cehennemliklerin ise hak ettikleri azâb'a sürükleneceği bildirilmiştir...

Çürümüş bir kemikle gelip, bu parça mı dirilecek diye âhîret'i inkâr edenlere verilebilecek tek cevap'ın; Allah'ın olmasını istediği her hangi bir şeye sadece “ OL “ demesinin yeterli olacağı, sonunda hep birlikte Allah'a döneceğimiz hatırlatılarak sure tamam olmaktadır...

DUA

Bakara suresi âyet 186:

“Eğer kullarım sana, Benim hakkımda sorular sorarlarsa,(bilsinler ki) Ben çok yakınım... Dua edenin yakarışlarına her zaman karşılık veririm... Öyleyse onlarda bana karşılık versinler ve Bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler...”

DUA: Yardım istemek, dâvet etmek, çağırarak anlamlarına gelir...

Allah'ın büyüklüğü karşısında insan, âcizliğini kabul edip, Allah'tan dileğini vermesini istemektir... Kul Allah'a muhtac olduğunu açıklayacak, her türlü güç ve kuvvetten yoksun olduğunu beyan adecektir...

“ Dua, İbadet'in özüdür...” (Tirmizi)

“ Allah katında Dua'dan daha değerli bir şey yoktur. Günah ve kusurların bağışlanması, bela ve dertlerin gide-

rilmesi, Dünya ve ahrette iman sahibi olmak, nîmet ve zenginlik gibi insânî gereksinimler istemek DUA sebebi-
dir...

Nebî sav efendimiz ; “Ayakkabı bağı kadar değersiz bir istek bile olsa Allah’tan isteyiniz...” (Tirmizi) .

Bir başka Hadis-i şerifte;

“Allah’a dua’dan daha değerli bir şey yoktur...” buyurmuşlardır... (Tirmizi)

Rabbimiz, Kur’an-ı kerimde bizzat kullarına dua etmelerini teşvik edip, duâlara karşılık verileceğini müj-
delemiştir...

“...Dua edenin yakarışlarına her zaman karşılık veririm...”(Bakara 186)

Dua, mümin için ilahi bir emirdir... **“...Rabbimize yalvararak ve gizlice dua edin...”** (Araf, 55) bu emrin delilidir.

İman- İbadet- Dua’dan oluşan üç temel özellik için Allah, kullarına değer vereceğini bildirmek-
tir...Furkan77...

Nebî sav efendimiz Hadis-i şeriflerinde;

“Dua rahmet kapılarını açan bir anahtardır...” (Suyuti,1/486) buyurmaktadır...

Mü’minler Allah’a yönelmek için namaz’a durduklarında ilk duaları Fatiha suresi olmaktadır....

Sadece namaz esnasında değil sürekli Allah ile iletişim halinde olup, tıpkı zikir gibi Allah’ı her hatırlayışımızda dua ve yakarıшта bulunmamız gerekmektedir... Kur’an da bu konu şöyle vurgulanmaktadır:

“...İnsan hayır dua etmekten usanmaz...” (Fussilet, 41)

Nebi sav efendimiz hayırlı olanı şöyle istememizi tavsiye etmişlerdir:

“ Allahım senden her şeyin hayırlısını, duanın – kurtuluşun---sevabın hayırlısını—hayatın ve ölümün hayırlısını istiyorum...” (Hakim, Deavat) Diğer Hadis’te:

“ Sabır ve DUA mü'minlerin ne güzel iki silahıdır..”
(K:Ummal) buyurulmaktadır...

Yaşamımızda DUA her şeyi kapsayan koruyucu zırh görevini yerine getirdiği için aklımıza ne gelirse Allah'tan isteyeceğiz... Dua ederken öncelikle kendi kusurlarımızın giderilmesi, beklentilerimizin gerçekleşmesi için dua edeceğiz...

Nebî sav efendimize hangi dua daha faziletlidir diye sorulduğunda,

“ Kişinin kendi nefsi için yaptığı duadır...” buyurmuş ve şöyle dua etmişlerdir:

“ Allahım! Bizi iman ziyneti ile ziyetlendir...”

“ Allahım! Beni bağışla... Bana merhamet et... Beni doğru yola ilet... Bana rızık ver...”

“Allahım... Fakirlikten, yokluktan, zilletten ve zulme uğramaktan sana sığınırım...” (E.Davud)

Dua'da öncelik, şahsi istek ve talep sonra, ana- baba- aile bireyleri, daha sonra din kardeşleri için yapılır... Dua sıralaması Rabbimiz tarafından şöyle belirlenmiştir:

“Rabbenağfirli, veli vâlideyye, velil mü'minîne, yevme yakûmul hisâb...”

“ Rabbimiz, hesabın görüleceği gün; Beni, anamı- babamı ve mü'minleri bağışla...” (İbrahim, 41)

Başka bir âyet-i kerimede;

“Ey Rabbim! Bana, anne ve babama, ihsan ettiğin nimetlerine şükretmemi ve senin hoşnut olacağın Salih amel işlememi ilham et... Benim neslimden gelenleri Salih kimseler kıl...” (Ahkaf, 15)

Anne ve babamıza dua bizlere ilahi bir emir olduğu gibi, Anne ve babanın çocuklarına yapacağı hayır dua'larında kabul olunacağı Nebi sav efendimiz tarafından müjdelenmiştir...

Dua sıralamasında aile bireylerimiz unutulmadan, eş ve çocuklarımıza dua edilmesi; Mü'minlerin birbirlerine dua etmeleri, Kur'anda tavsiye edilmektedir...

“Rabbenağfirlî, velivalideyye, velil mü’minine, yevme yekûmulhisâb”

“Ey Rabbimiz herkezin hesaba çekileceği günde, beni ana ve babamı, bütün mü’minleri bağışla...”(İbrahim 41)

Bir müslümanın din kardeşine dua etmesi sadakadır...

Mü’minler beraber oldukları ortamda, aksırdığı zaman “Yerhamükallah..” diye karşılık vermesi, birbirlerine selam vermeleri, birer dua kapsamındadır.

Kur’an-ı kerimde, selam veren bir mü’mine daha güzeli ile karşılık verilmesi tavsiye edilmektedir...

GEÇMİŞLERİMİZ İÇİN DUA

Günümüz modernist akımlar, bin dört yüz yıllık İslam geleneğini küçümseyerek MEZAR ziyareti esnasında veya vefat eden şahıs için okunup arkalarından gönderilen Hatim, sûre, ayet ve duaların, ulaşmayacağını ve bir fayda sağlamayacağını iddia etmektedirler...

Bu ve benzeri aykırı iddiaların aksine, geçmiş ve günümüzde insaf ölçüsü içinde olan tüm İslam âlimleri (cumhur-u ülemâ);

“ Vefât etmiş cümle geçmişlerimizin ruhuna gönderilen; Âyetler, (ne kadar olursa olsun) Sûreler (Yasintebareke- amme gibi) dua ve istiğfarların, bağışlanan sevapların, fayda sağlayacağı konusunda ittifak halindedir...”

Bu konu için delil teşkil eden âyetler aşağıdadır:

“...Ey Rabbimiz... Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla...” (Haşr, 10)

“Ey Rabbim... Beni, anamı, babamı, iman etmiş olarak evime giren kimseleri (Kıyamete kadar gelecek

erkek mü'minleri ve kadın mü'minleri sen bağışla..."(Nuh, 28)

“ Müşriklerin, o çılgın ateşin yararı (Cehennemlik) oldukları muhakkak meydana çıktıktan sonra, artık onların lehine, velev hısım olsunlar, ne peygamberin, ne de mü'min olanların istiğfar etmeleri doğru değildir.”(Tevbe, 113)

Bu ayet-i kerimeler ışığında, net olarak ifade gerekirse; Nuh a.s. vefat eden anne ve babası, kendisine iman etmiş mü'minler için Allah'tan af ve mağfiret talep etmektedir.

Nebî sav efendimiz ve mü'minler; iman etmeyen bir şahıs için, Allah'tan bağışlanma talebinde bulunulmayacağı konusunda uyarılmışlardır. Mü'min olarak vefat eden bir şahıs için mağfiret talebi geçerlidir.

Ahret'e intikal eden mü'minler'in sorgu esnasında zorluk çekmemesi için, helallik talep edilir...

Mü'minlerin, ölen şahıs için helallik vermesi, dualarla ve iyi bir mü'min olduğu şهادetiyle defnedilmesi, af için yeterli sebeplerden biri olabilir...

Nebî sav efendimiz, cenaze defninden sonra bir müddet kabir başında beklenilmesi, dua ve Kur'an tilaveti ile kabir sualinin kolaylaşacağı konusunda ümit var olduğunu beyan etmişlerdir...(Ebu Davud)

Özellikle cenaze yakınlarının, Kur'an okuması ve görev haline getirip sürekli Kur'an tilaveti ile (uzun veya kısa) okuma sevabının vefat eden şahsa hediye edilmesi, sünnet'e uygun en güzel davranıştır... Para karşılığı Kur'an okutulmasının bir faydası yoktur... Okutan ve okuyan büyük sorumluluk altındadır.

Kendilerine türbe yaptırılmış, şöhret bulmuş, geçmiş şahsiyetler'in mezarları ziyaret edilerek, herhangi bir konuda şahsından yardım talebinde bulunmak doğru olmaz. Ancak, salih zât olarak şöhret bulmuş geçmiş şahsiyetlerin hatırı için Allah'a yalvarmak, bu niyetle kabir ziyare-

tinde bulunmak caizdir... Nebî, sahabe, evliya kabirlerini ziyaret gibi...

Yardım- şefaat-kurtuluş ve her türlü ihtiyacın karşılanması için müracaat edilecek tek makam, Allah-ü tealadır...

Kabir ve türbeler için kurban adamak ve kesmek, mum yakmak, para atmak, bez v.b. şeyler bağlamak bâtildir. Vefat eden bir şahıs için maddi ve manevi iyilik yapılabileceği, Nebi sav efendimizin şu hadisleri ile sabittir.

“ İnsan vefat edince üç şey hariç dünya ilişkisi kesilir. Bu üç şey nedeniyle amel defterine sürekli hayır yazılır bunlar: * Sadaka-i câriye * kendisinden istifade edilen bir ilim ve eser bırakan alim * kendisine dua eden Salih bir evlat...”

Anne ve baba'ya, vefatlarından sonra yapılabilecek bir iyilik varmı? Sorusuna Nebî sav efendimiz cevaben:

“Evet ,onlara hayır dua eder, onlar için istiğfar eder, vasiyetlerini yerine getirir, akrabalarını görüp gözetir, dostlarına ikram edersin..” buyurmuşlardır...

NASIL DUA ETMELİYİZ?

Allah katında dualarımızın kabul olunabilir bir değere sahip olması için öncelikle;

BESMELE(euzubillahimineşşeytanirracim,

Bismillahirrahmanirrahim)

HAMDELE(Elhamdülillahi Rabbil âlemîn)

SALVELE (Essalat-ü vesselamü ala seyyidina muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmain) diye,

Üçlü tesbihat ile duaya başlanması Kur'ani ve Nebi öğretidir...

Salâvat-ı şerife getirilmeyen duanın eksik olduğu konusunda Nebi sav efendimizin mü'minlere uyarısı bulunmaktadır. (Tirmizi)

Dua'ya başlamadan önce mutlaka Allah'a tevbe edilmeli, bilerek veya bilmeyerek yapılmış olan kusurlardan dolayı içtenlikle AF talep edilmelidir...

Dua için ellerimizi semâ ya kaldırıp, parmaklar yapışik vaziyette veya kısmen açık olarak, kıbleye yönelerek gökyüzüne bakmaksızın dua edilmesi, nihayetinde eller yüze sürülerek duayı bitirmek, Nebî sav efendimizin dua yöntemidir...

DUA özelde iki varlığı ilgilendirdiği için dua eden ve el açılan yaratan arasında iletişim engeli olmadığı; “ **Size şah damarınızdan daha yakınım...**” (Kâf, 16) ayeti ile sabit'tir...

Yüksek sesle, gösteriş kokan bir eda ile dua etmek veya dua' yı törene çevirmek yanlıştır...

Dua'da aslolan ALLAH'A ; “**...Yalvarmak ve içten DUA etmektir... O haddi aşanları sevmez...**” (Âraf, 55)

DUA; bir gecede yahut belirli dönemlerde değil, diğer ibadetler gibi, düzenli ve ısrarlı olarak Allah'a yönelmektir...

Zorluk, darlık ve sıkıntılı günlerde, dua artırılacak ancak belli bir zaman diliminde aşırıya kaçma yerine bir ömür istikrarlı çizgide Allah'a ulaşmak Nebevi terbiye gereğidir...

DUA ederken, Esmâ-ül-Hüsna içinden bildiğimiz yüce isimleri yakarışımıza eklemek, Rahman ve Rahmet sıfatları ile bize muamele etmesini Allah'tan dilemek gerekir...

Resulullah sav. Efendimiz, Hülefâi râşidîn, sahabe-ler, ehli beyt, Peygamber eşleri (ezvâc-ı tahirât) , veli zât-lar, şehidler, duanın kabulüne vesile kılınması için, dua başına ve sonuna eklenmesi tavsiye edilmiştir...

Kur'an-ı kerimde ; “ **Şühesiz Rabbim, duaları işitendir...**” (İbrahim, 39) ayet-i kerimesi , “—Dua ediyorum da kabul olmuyor ...” düşüncesinin reddidir... Tüm

dua ve yakarışları işiten Rabbimiz bir hikmet nedeniyle icabeti geciktirebilir... Bu konuda umutsuzluk tehlikelidir...

Nebî sav efendimiz; "...Bir insan iki elini kaldırıp, Allah'a dua ettiği zaman, o kalkan iki eli boş çevirmekten hayâ eder... " (Tirmizi) müjdesi; Dua da ısrarcı olmayı, öncelikle helal lokma ve istiğfar eşliğinde dua'ya devam gerekmektedir...

Kur'an-ı Kerimde, Peygamber'lerin yaşamından örnekler verilirken, yaptıkları duaların kabul edildiğini öğrenmekteyiz...

Hz. Meryem'in annesi İmran validemiz, çocuğunu Allah'a emanet ettiğini Ali İmran suresi 36. Ayetten öğreniyoruz...

Hz. Eyyûb, hastalıklarının iyileşmesi için Allah'a yalvarıyor ve duası kabul oluyor...

Hz. Yunus, bir imtihan vesilesi olarak, Balığın karında, Allah'a dua ettiğini, duaları neticesi kurtuluşa erdiğini yine Kur'an'dan öğreniyoruz...

Hz. Zekeriyya, yıllarca çocuğu olmayınca ; **“ Rabbim beni tek başıma çocuksuz bırakma...”** yakarışına karşılık bularak duası kabul ediliyor ve yaşlı olmalarına rağmen Hz. Yahya dünya'ya geliyor...(Enbiya, 89)

Hz. Süleyman, dualarında; Allah'tan, kendisine erişilemeyecek mülk vermesini niyaz ediyor ve duası gerçekleşip yeryüzü kendi emrine veriliyor...

Hz. İbrahim'in; Kâbe inşasından sonra Mekke'nin emin ve bereketli bir şehir olmasını dilemesi,

Kur'an-ı kerimden öğrendiğimiz duaların kabul oluş kısıssaları ve Nebi sav efendimizin Hadis-i şerifleri doğrutusunda, duaları reddedilmeyecek güzel insanlar şunlardır:

Adil Devlet başkanı duası...

Oruçlu kimsenin duası...

Mazlumun duası...

Misafir'in duası...

Mü'minlerin birbirlerine yapmış olduğu dua...

Esmâül Hüsnâ eşliğinde yapılan dualar...

Hacı adaylarının ve Umreye giden mü'minlerin, Beytullah'ta yaptığı dualar...

Allah yolunda cihad eden mücahidlerin duası...

Yukarıda zikredilen sekiz sınıf, diğer mü'minler'in dualarına göre önceliklidir...

Ayrıca, Receb-Şaban- Ramazan- aylarında oruçlu mü'minlerin duası, iftar vaktinde dua... Cuma akşamı ve Cuma günü yapılan dualar... Ramazan ve Kurban Bayramı arefe günü yapılan dualar... Ezan ile kâmet arası yapılan dualar... Beytullah ilk görüldüğünde yapılan duaların kabul olma derecesi daha yüksektir...

Dua'nın Allah katında makbul olabilmesi için bireyin öncelikle yaşam tarzında her türlü helal kavramına hassasiyet göstermesi, sürekli Allah'a tevbe etmesi ve câ-nı gönülden, hesapsız, kitabsız, yakarıшта bulunması gerekmektedir... Dua'ların öncelikli ana şartı İMAN'dır...

Müslüman olmayan bir şahsa yapılan dua, gaflet içinde yapılan dua, Haram işlenirken yapılan dua, GÖSTERİŞ-TANTANA-RİYAKÂRLIK içinde yapılan dualar, Allah'tan başka bir güç veya varlığı da içine alan dualar, Duanın kabul olmamasını gerektiren başlıca etkenlerdir...

Bir mü'minin, yaşamı içinde sürekli olarak tekrar edeceği en büyük dua; Son nefesinde Müslüman olarak ruhunu teslim etmesidir...

Nebîler ve Cennetle müjdelenmiş on sahabe dışında, son nefeste iman garantisi, hiç kimseye verilmemiştir...

Allah dostu olan velî kullar bile son nefes endişesi taşıyarak, dualarında sürekli iman üzere ölmeyi istemişlerdir.

Süfyân-ı Sevrî, kendisini yetiştiren üstadının son nefes'te arzu edilmeyen bir tarzda vefat ettiğine şahid olunca, genç yaşta beli bükülmüştür...

“Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz...” kuralı gereğince,mü'min sürekli olarak iman üzere ölmeyi arzulayıp,dualarından eksik etmemelidir..

Kur'an-ı kerimde “ Beni Müslüman olarak öldür ...” mealinde ki ayetler defeatle zikredilmiştir... Bu ayetler içinde Hz Yusuf'un duası şöyledir:

“ (Allahım) canımı Müslüman olarak al ve beni salih kullarımın arasına kat...” (Yusuf, 101)

(Teveffeni müslimen ve elhignî bissalihin)

ALLAH katında kabul görmeyen dua şekillerini tekrar, şöyle sıralayabiliriz:

Gür sesle, gösteri edasıyla... Yapmacık ifadelerle... Riyakârlık kokan cümlelerle... Lisanen dua edilirken kalbin eşlik etmemesi... Dini değerlerle bağdaşmayan unsurları duaya katma sebebiyle, dua makbul olmaktan çıkar...

Nebî sav efendimiz, bu menfî oluşumlar için şöyle ikazda bulunmuşlardır:

“...Bir topluluk gelip, dualarda haddini aşacaktır...”

“Siz bir sağıra dua etmiyorsunuz... İştici ve size pek yakın olan Allah'a dua ediyorsunuz...” (Buharî)

Bu ikazlar nedeniyle, sessiz, cemeatle birlikte ise olgun, gösterişsiz, cemeatin tamamını kapsayan tevazu içinde dua edilmelidir... Dualarımızda, gönül ve dil birlikteliği ile içtenlikle olmalı, saçma ve orantısız istek taşımamalıdır...

Kaza ve Kader'e rıza gösterip, DUA etmemek, Allah'tan bir şey talep etmemek, hiçbir şekilde uygun görülmemiştir...

Dua'da isteksizlik , **“Allah, (Her bakımdan sınırsız) zengindir... Siz ise fakirsiniz...”** (Muhammed, 38) ayet-i kerimesi'nin ruhuna terstir...

Dünya ve ahiret esenliğinin, sebeblere bağlı olduğu unutulmamalı, Kaza ve Kader'e razı olup, kışın yaz giysileri ile yaşamak nasıl mümkün değilse, Allah'tan dünya ve ahiret istememekte mümkün değildir...

Özellikle mü'minler, Nebî sav efendimizin emri gereği birbirlerine dua etmelidirler...

Takvâ sahibi seçkin kullar, öncelikle, mü'min kardeşinin kendisi için yapmış olduğu Dua'yı en büyük kazanç olarak görmüşlerdir...

Ubydullah Ahrar k.s ; “Allah'ın merhamet ve rızasını kazanmak için amel ve ibadetlerine güvenmediğini, İbadet'in sadece mü'mini isyandan kurtardığını, bununla fazlaca fazilet iddiasında bulunmanını yersiz olduğunu belirtip;

FEYZ, Bereket ve manen yükselişin; Hayır duaları sebebiyle gerçekleştiğini, bu duayı alabilmek için mü'min kardeşine muhabbet ve dayanışma içinde olmak gerektiğini belirtmişlerdir...”

Dua esnasında oluşan; Haşyet, ağlama, ürperti, gönlün yumuşaması, sukunet, ferahlama ve huzur hali, dua'nın kabul olma belirtileridir...

KUR'AN VE HADİSLERDE MEŞHUR DUALAR

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ

“Rabbimiz, bize bu dünyada iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru!” (Bakara, 201)

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أقدامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ

“Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır. Ayaklarımıza sebat ver, bu kâfir topluma karşı bize yardım et, zafer ver!” (Bakara, 250)

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

“Rabbimiz, eğer unuttuk veya hata yaptıysak, bizi hesaba çekme!” (Bakara, 286)

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِنَا

Rabbimiz, bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir görev yükleme.” (Bakara, 286)

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Rabbimiz, gücümüzün yetmeyeceğini bize taşıt-
ma. Bizi affet, bizi bağışla ve bize merhamet et. Sen
bizim Mevlâmızısın. İnkârcı topluluğa karşı bize yar-
dım et.” (Bakara, 286)

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

“Rabbimiz, bizi doğru yola ilettikten sonra, kalp-
lerimizi eğriltme. Bize katından rahmet bahşet, şüp-
hesiz sen, bol bol bağışlayansın.” (Âl-i İmran, 8)

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

“Rabbimiz, günahlarımızı ve işlerimizdeki aşırı-
lığımızı bağışla ayaklarımızı sabit kıl, kafir topluma
karşı bize yardım et!” (Âl-i İmran, 147)

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ
أَنْصَارٍ

“Rabbimiz şüphesiz sen kimi ateşe atarsan, onu
perişan edersin, zalimlerin yardımcıları da yoktur!”
(Âl-i İmran, 192)

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ
فَأْمَنَّا

“Rabbimiz, biz, "Rabbinize iman edin" diye, imana çağırın bir davetçiyi işittik ve iman ettik. (Âl-i İmran, 193)

رَبَّنَا فَاعْفُرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّفْنَا مَعَ
الْأَبْرَارِ

Rabbimiz bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, bizleri sana ermiş kullarınla beraber yanına al! (Âl-i İmran, 193)

رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ
الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

“Rabbimiz, bize elçilerinle vaat ettiğin şeyleri ver ve kıyamet günü bizi perişan etme, sen sözünden dönmezsin.” (Âl-i İmran, 194)

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَعْفُرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ
الْخَاسِرِينَ

“Rabbimiz, biz kendimize zulmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize merhametle muamele etmezsen muhakkak hüsrana uğrayanlardan oluruz!” (A’raf, 23)

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّفْنَا مُسْلِمِينَ

“Rabbimiz üzerimize sabır yağdır ve canımızı müslüman olarak al!” (A’raf, 126)

عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

“Allah'a güvendik, Ey Rabbimiz bizi o zulmeden kavme fitne yapma!

Rahmetinle bizi kafirlerden kurtar!” (Yunus, 85-86)

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ

مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

“Rabbimiz! Şüphesiz sen gizlediğimizi de, açıkladığımızı da bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'tan gizli kalmaz.” (İbrahim, 38)

رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا

“Rabbimiz, bize katından bir rahmet ver ve bizim için şu işimizden bir kurtuluş yolu hazırla!” (Kehf, 10)

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا ذُرِّيَّتًا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا

لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

“Rabbimiz, bize eşlerimizden ve soyumuzdan gözlerimizi aydın kılacak (iyi çocuklar) başısla! Bizi takva sahiplerine öncü yap!” (Furkan, 74)

رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا
وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ

“Rabbimiz, rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. Tevbe eden ve yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azabından koru!” (Mü’min, 7)

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ
مِنْ آبَائِهِمْ وَازْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ

“Rabbimiz, onları ve atalarından, eşlerinden ve soylarından iyi olanları kendilerine söz verdiğin Adn cennetlerine girdir. Şüphesiz Sen, Aziz ve Hakim Sensin!” (Mü’min, 8)

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا
تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ

“Rabbimiz, bizi ve bizden önce iman eden kardeşlerimizi bağışla, kalbimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma! Rabbimiz, sen çok şefkatli, çok merhametlisin!” (Haşr, 10)

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“Rabbimiz, sana dayandık, sana yöneldik ve dönuş sanadır!” (Mümtahine, 4)

رَبَّنَا آتِنَا لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Rabbimiz, Bizim nurumuzu tamamla ve bizi bağışla. Şüphesiz senin her şeye kadirsin” (Tahrim, 8)

رَبَّنَا أَمِنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

“Rabbimiz, iman ettik, bizi bağışla, bize merhamet et, Sen, merhamet edenlerin en hayırlısısın!” (Mü’minûn, 109)

رَبَّنَا اضْرِبْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا

“Rabbimiz, cehennem azabını bizden uzaklaştır, çünkü onun azabı süreklidir.” (Furkan, 65)

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً
مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

Rabbim göğsümü aç, işimi kolaylaştır. Dilimdeki tutukluğu çöz ki sözümü iyi anlasınlar.” (Tâhâ, 25-28)

رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

“Rabbim, beni tek başıma bırakma, sen varislerin en hayırlısısın.” (Enbiya, 89)

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ

“Rabbim, şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım!” (Mü’minûn, 97)

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

“Rabbimiz! Beni, anamı, babamı ve mü’minleri Hesap görülecek günde bağışla!” (İbrahim, 41)

رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ
وَاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

"Rabbim, beni girdireceğin yere hoşnutluk ve esenlikle girdir. Çıkaracağın yerden hoşnutlukla çıkar ve bana katından yardımcı bir kuvvet ver." (İsra, 80)

رَبِّ لَوْ شِئْتَ اَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَاِيَّايْ اَتَهْلِكُنَا يَمًا فَعَلَّ
السُّفَهَاءُ مِنَّا اِنْ هِيَ اِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ
وَتَهْدِيْ مَنْ تَشَاءُ اَنْتَ وَلِيْنٰ فَاغْفِرْ لَنَا وَاَرْحَمْنَا وَاَنْتَ
خَيْرُ الْعٰفِرِيْنَ

"Rabbim, eğer dileseydin onları ve beni daha önce helak ederdin. İçimizdeki alçakların yaptıkları şeylerden dolayı bizi helak mi edeceksin? Bu senin imtihanından başka bir şey değildir. Sen, onunla dilediğini sapıklıkta bırakır ve dilediğine de doğru yolu gösterirsin. Sen bizim velimizsin. Bizi affet, bize acı! Sen bağışlayanların en hayırlısıdır!" (A'raf, 155)

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاِخْوَانِنَا الَّذِيْنَ سَبَقُوْنَا بِالْاِيْمَانِ وَلَا
تَجْعَلْ فِيْ قُلُوْبِنَا غِلًا لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا رَبَّنَا اِنَّكَ رُوْفٌ رَّحِيْمٌ
"Rabbimiz, bizi ve bizden önce iman eden kardeşlerimizi bağışla, kalbimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma! Rabbimiz, sen çok şefkatli, çok merhametlisin!" (Haşr, 10)

رَبَّنَا عَلَيْنِكَ تَوَكَّلْنَا وَاِلَيْكَ اَنْبَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ

Rabbimiz, sana dayandık, sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır!" (Mümtehine, 4)

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Rabbimiz, bizi inkar edenler için deneme kılma. Bizi bağışla Rabbimiz, şüphesiz sen, güçlü ve hâkim sensin!” (Mümtehine, 5)

رَبَّنَا آتِمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Rabbimiz, Bizim nurumuzu tamamla ve bizi bağışla. Şüphesiz senin her şeye hakkıyla gücün yeter.” (Tahrim, 8)

رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ

“Rabbim, fesatçı kavme karşı bana yardım et! dedi.” (Ankebut, 30)

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَ

Allahümme inneke’afüvvün kerimun tühibbü’l-
‘afve fa’fü’anni...

“Allah’ım sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet.”

(Tirmizi)

اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي
بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

Allahümmekfini bihalalike an haramike ve ağnini bifadlike ammen sivake.

“Allah’ım! Harama bulaşmaktansa helalinle yetineyim. Beni lütfunla (zengin kılarak) Senden başkasına muhtaç etme.” (Tirmizi)

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Bismillahillezi la yedurru me’asmihi şeyun filardi vela fi’s-semai ve hüve’s-semi’u’l-‘alim.

“Allah’ın adıyla... O’nun adıyla (hareket edildiğinde) yerde ve gökte hiçbir şeyin zararı dokunmaz. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.” (Tirmizi)

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ

Elhamdü li’llahi’llezi et’amena ve sekana ve ce’alena müslimin.

“Bizi doyurup içiren ve bizi Müslümanlardan eyleyen Allah’a hamdolsun.”(Ebu Davud-Tirmizi)

Nebi s.a.v efendimizin; Hz. Ebu Bekir r.a’a tavsiye ettiği dua:

-اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا ، وَلَا يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، فَاعْفُ لِي مَعْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ ،
وَارْحَمْنِي ، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ

Allahümme inni zalemte nefsi zulmen kesiran ve la yağfiru’z zünube illa ente feğfirli mağfiraten min ‘indike, verhamni inneke entel ğafurur rahim.

Allah’ım! Şüphesiz ben nefsimе çok zulmettim, günahlarımı bağışlayacak olan yalnız sensin. Öyleyse katından bir af ile beni bağışla. Bana merhamet et,

çünkü bağışlaması ve rahmeti çok olan sadece Sensin.” (Buhari- Müslim)

Fakirlik – nimet eksikliği ve sıkıntıdan kurtulmak için yapılacak dualar:

-اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ، وَالْقِلَّةِ، وَالذَّلَّةِ،
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ

Allahümme inni e'üzü bike mine'l-fakri ve'l-killeti ve'z-zilleti ve e'üzü bike min en ezlime ev uzleme.

“Allah’ım! Fakirlikten, yokluktan ve zilletten sana sığınırım; zulmetmekten ve zulme uğramaktan da sana sığınırım.” (Buhari)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ
الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ
بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ-

Allahümme inni e'üzü bike mine'l-hemmi ve'l-hazeni. Ve e'üzü bike mine'l-'aczi vel-keseli. Ve e'üzü bike minel cübni vel-buhli. Ve e'üzü bike min galebetedeyni ve kahrir-ricali.

“Allah’ım! Kederden ve üzüntüden, acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, borç yükünden ve insanların kahrından sana sığınırım.” (Buhari-Tirmizi)

- اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحَوُّلِ عَافِيَّتِكَ،
وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ، وَجَمِيْعِ سَخَطِكَ

Allahümme inni e'üzü bike min zevali ni'metike ve tehavvüli'afiyetike ve fücaeti nikmetike ve cemi'i sahatike.

“Allah'ım! Nimetinin yok olmasından, verdiği afiyetin (nimet ve sağlığın) bozulmasından, ansızın cezalandırmandan ve öfkene sebep olan her şeyden sana sığınırım.” (Müslim)

- اَللّٰهُمَّ اَحْسِنْ عَاقِبَتِنَا فِيْ الْاُمُوْرِ كُلِّهَا، وَاَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ
الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ

Allahümme ahsin 'akıbetena fi'l-umuri külliha ve ecirna min Al-hızıy'dünya ve azabi'l-ahireti.

“Allah'ım Bütün işlerimizin sonucunu güzel eyle, dünyada rezil! olmaktan ve ahiret azabından bizleri koru.” (a.b.Hanbel)

- اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ ذَنْبِيْ كُلَّهُ دِقَّةً وَجَلَّةً اَوَّلَهُ وَاٰخِرَهُ سِرَّهُ
وَعَلَانِيَّتَهُ

Allahümmeğfirli zenbi küllehü dikkahu ve cillehu ve evvelehu veahirahü ve sırrahü ve ala niyetehu...

Allahım! Günahlarımın gizlisini ve açığını, küçüğünü büyüğününcesini ve sonunu hepsini bağışla! (Müslim)

اَللّٰهُمَّ! اَنْتَ رَبِّيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا
 عَلٰى عَهْدِكَ وَاَوْعَدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا
 صَنَعْتُ اَبُوْءُ لَكَ بِبِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ لَكَ بِذَنْبِيْ فَاغْفِرْ
 لِيْ فَاِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ

Allahümme ente Rabbi, la ilahe illa ente halakteni ve ene'abdüke ve ene ala ahdike ve va'dike m'esteta'tü. Eüzü bike min şerri ma sana'tü, ebuü leke bi-ni'metike aleyye ve ebuü leke bi-zenbi, fağfir li feinnehu la yağfirü'z-zünübe illa ente.

“Allah'ım! Sen benim Rabbimsin! Sen den başka ilah yoktur. Beni sen yarattın. Ben Senin kulunum. Gücüm yettiğince /ezelde) sana verdiğim sözümde ve vaadimde durmaktayım. İşlediğim günahların şerrinden sana sığınırım. Bana lutfettiğin, ni'metlerini i'tiraf ederim, günahımı da i'tiraf ederim. Beni affet çünkü günahları ancak sen affedersin.” (Buhari)

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمَلْتُ، وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ
 اَعْمَلْ

Allahümme inni e'üzü bike min şerri mâ amiltü ve min şerri mâ lem a'mel.

“Allah'ım! Şimdiye kadar yaptığım ve yapmadığım işlerin şerrinden sana sığınırım.” (Müslim)

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ، وَفِتْنَةِ
 الْقَبْرِ.

Allahümme inni e'üzü bike min fitneti'n-nari ve 'azabi'n-nari ve min şerri'l-ğina ve'l-fakri.

“Allah’ım! Cehenneme götüren fitneden, Cehennemin azabından zenginliğin ve fakirliğin şerrinden sana sığınırım.” (Ebu Davud)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى وَالعِفَافَ وَالعِنَى

Allahümme inni es’elükel-hüda ve’t-tüka ve’l-‘afafe ve’l-ğına.

“Allah’ım! Senden hidayet, takva (sorumluluk bilinci) iffet ve (gönül) zenginliği isterim.” (Müslim)

Yeni Müslüman olan bir şahıs için Nebi s.a.v efendimiz şu kısa duayı öğretmiştir:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي

Allahümmağfırli ve’rhamni ve’hdini ve ‘afini ve’r-zukni

“Allah’ım! beni bağışla, bana merhamet et, bana hidayet nasip eyle, bana afiyet ve (hayırlı) rızık ver.” (Müslim)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

Allahümme inni e’üzü bike min ‘ilmin la yenfe’u ve min kalbin la yahşe’u ve min nefsin la teşbe’u ve min davetin la yüstecab leha’.

“Allah’ım! Fayda vermeyen ilimden, huşu duymayan kalpten, kabul olunmayan duadan doymayan nefisten sana sığınırım.” (Müslim)

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ

Ya mukallibel kulub! Sebbit kalbi'ala dinike.

“Ey kalpleri halden hale çeviren Allah'ım, kalbimi dinin üzere sabit kıl.” (Tirmizi)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّقَاقِ وَالنِّفَاقِ وَسُوءِ
الْأَخْلَاقِ

Allahümme inni e'üzü bike mine's-şikaki ve'n-nifaki ve süi'l-ahlaki.

“Allah'ım! (haktan) ayrılmaktan, iki yüzlülükten ve kötü ahlaktan sana sığınırım.”

(Ebu Davud- Nesai)

MEŞHUR ZİKİRLER VE ANLAMLARI:

Bismillah

Tevekkeltü Alallah

Ve lahavle vela kuvvete illa billah

Bismillahi ve ala milleti

Resülillah

Bismillahi hasbiyallahu

Tevekkeltü alellah

La havle vela kuvvete illa billah

Bismillah Allahın adıyla

Allah'a tevekkül ettim

Havl güç ve kudret ancak Allahındır.

Allahın ismiyle ve

Resülüllah'ın milleti üzerine.

Vefat edene ilk vazifeler yapılırken denir.

Bismillah, Allah bana kafidir.

Allah'a tevekkül ettim

Allah'dan başka güç ve kudret sahibi yoktur

ALLAHÜ EKBER-TEKBİR

Allahü Ekber

Eşhedüenla İlahe İllallah

Eşhedü Enne Muhammedür

resulullah

Hayye alessalah

Hayye alel felah

Essalatü hayrün-minennevm

Allahü ekber

La İlahe İllallah

Allahu ekber Allah en büyüktür

Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.

Şehadet ederim ki

Muham-

med(sav)Allah'ın

Resülüdür.

Haydi salatı ikame etmeye namaza

Haydi felaha gerçek kurtuluşa

Essalat (namaz)uykudan hayırlıdır.

Allahü ekber

La ilahe İllallah Allah'tan başka

ilah yoktur, ancak Allah

vardır.

**Allahü Ekber Allahü ekber
La İlahe İllallahü Vallahü
ekber
Allahü Ekber ve lillahil hamd**

Allahu Ekber Allahu Ekber
Allah'tan başka ilah yoktur.
Allahu Ekber
Allahu ekber, hamd Allahadır.

ELHAMDÜLİLLAH- HAMD

**Elhamdülillah
Hamd**

Allah'a hamd olsun
Allah'a hamd ve şükür, hamd
Allahadır.

**Hamdele
Tahmid**

Hamd etmek, Elhamdülillah
Hamd etmek, Elhamdülillah

Hamd ü Sena

Hamd ve sena. Cenab-ı Hakka
hamd etmek, sena etmek

Elhamdüillahil-vahden

Hamd, yalnız bir olan Allah'a
mahsustur.

**Vessalatü vesselamü ala men la
nebiye ba'den
Elhamdulillahillezi et'amena**

Salât ve selam kendinden sonra
nebi gelmeyecek olana olsun
Allah'a hamd olsun hamd ona
mahsustur bize taam veren ye-
diren O dur.

**Ve segana ve cealena minel
müslimin**

Bizi içiren ve Müslümanlardan
kılan o'dur.

**Semiallahü limen hamideh
Elhamdü Lillahi ala külli hal**

Allah hamd edenin hamdini
işitti hamdlerini kabul etti
Her halükarda Allah'a hamdol-
sun

**Ve ahiri da'vana
Eni'lhamdüllilahi Rabbil'l
âlemin**

Ve duaların sonu muhakkak ki
Âlemlerin rabbi Allah'a ham-
dolsun'dur.

Elhamdü Lillahi ale'l-ıman

İmana erdirdiğin için El-
hamdü lillah

Elhamdü Lillahi ale'l-ıslam

İslama teslim nasip ettiğin
için Elhamdü lillah

Elhamdü Lillahi ale't-tevfik

Muvaffak kıldığın için
iman ve

**El-hamdü Lillahi nahmedühu
ve
neste-inuhu ve nestağfiruhu**

İslam nasip ettiğin için El-
hamdü lillah

Muhakkak ki hamd Allah
içindir.

Ondan yardım isteriz, ondan
mağrifet dileriz.

**VE-neüzü billahi min şüruri
enfüsünâ**

Nefislerimizin şer işlerinden
dolayı

**Ve min seyyiati a'malina
Ve men-yehdilhillahu fela
mudille Lehu**

Allah'a sığınırız.

Ve kötü amellerden.

Allah kime hidayet vermişse
onu dalalete düşürecek yok-
tur.

**Ve men yudlil fela hadiye lehu
Ki**

Kimi delalete düşürürse ona
hidayet verecek yoktur

**Ve eşhedü en Laillahe illallahü
vahdehü la-şerike leh**

Ve şahadet ederim ki Al-
lah'dan başka ilah yoktur bir-
dir O, şeriki ortağı yoktur.

**Ve eşhedü enne Muhammeden
abdühü ve resulühü**

Ve şahadet ederim ki Mu-
hammed onun kulu
Ve Resulüdür.

SÜBHANALLAH -TESBİH TENZİH

Sübhanallah

Sebbeha

Yüsebbihu

Tesbihat

Sübhone Rabbiye'l azim

Sübhone Rabbiye'l a'la

**Sübhone rabbiye'l aliyyi'l a'le'l-
Vehhab**

Sübhanallahi ve'l-hamdü lillahi

**Vela İlahe illallahü vallahü
ekber**

**Vela havle vela kuvvete illa bil-
lahi'l aliyyil azim**

Sübhone'l meliki'il- kuddüs

Sübhoneke Allahümme

Ve bihamdik

Ve tebarek'smük

Ve Teâlâ ceddük

Vela İlahe ğayrük

Allah'ı tüm noksanlıklardan
tenzih ederim

Övmek, tesbih ve tenzih et-
mektir

Övgüyle anarlar, tesbih ten-
zih ederler.

Allah'ı şanına layık ifadelerle
zikir etme

Yüce Rabbimi tüm noksanlık-
lardan tenzih ederim

Rabbiye'l ala olan Yüce Rab-
bimi tüm noksanlıklardan

tenzih ederim

Aliyyi'l a'la pek yüce ve

Vehhab çok bağışlayan Rab-
bimizi her türlü noksanlıktan

tenzih ederim

Allah'ı tesbih ederim hamd
Allah'a aittir.

Allahtan başka ilah yoktur.

Allahü ekber Allah en büyük-
tür

Yüce Allah'tan başka havl güç
ve kuvvet sahibi yoktur.

Meliki'l Kuddüs olan Allah
tüm noksanlıklardan münez-
zehtir.

Noksanlıklardan tenzih ede-
rim Allah'ım

Sena ve hamdederim

İsmin mübarektir.

Şanın âlidir, yüksektir

Senden başka ilah yoktur.

**Sübhone Rabbike Rabbi'l izzeti
amma yesifün**

Ve selamün ale'l mürselin

**Ve'l hamdü Lillahi rabbi'l âle-
min
Sübhanেকে La İlahe illa ente**

**Ya Zü'lcelali ve'l ikram Ya
Erhame'r-rahimin**

Sübhanallahi

**Ve bi-hamdihi
Estağfirullahe**

**Ve Etübu ileyh
Sübhanallahi adede halkıhi**

Subhanallahi rıza nefsihi

**Sübhanেকে Allahümme ve
bihamdike
Eşhedü En Lailahe İlla ente**

Esta'ğfiruke ve etübe ileyk

Senin izzet sahibi Rabbin, onların isnat etmekte oldukları vasıflardan yücedir, münezzehtir.

Gönderilenlere resüllere nebilere selam olsun.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun

Allah'ım, seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim senden başka ilah yoktur.

Ey izzet, heybet ve ihsan Sahibi. Ey merhametlilerin en merhametlisi

Allah'ım seni tesbih ve tenzih ederim

Ve sana hamdeder

Allahtan mağrifet bağışlanma dilerim

Beni affet

Mahlûkatın adedince Allah'ı tesbih ederim

Kendi zatının rızasınca Allah'ı tesbih ederim

Allah'ım seni hamdile tesbih ederim

Senden başka ilah olmadığına şahadet ederim

Günahlardan arınmak için mağrifet diler sana tevbe ederim.

Sübhanallahi ve bihamdihi

Adede halkihi

Ve rıza nefsihi

Ve zinete arşihî

Ve midade kelimatihî

Allah'ı tüm noksanlıklardan
tenzih eder hamdederim.

Halkettikleri yarattıkları
adedince

Kendisinin razı olacağı kadar
Arşının ağırlığına
Kelimelerin çokluğuna

Subhaneke

Seni tenzih ederim tesbih
ederim.

Sübhanel Meliki'l-kuddüs

Melikil kuddüs çok takdis
edilen mutlak hüküm sahibi
olan Allah'ı noksanlıklardan
tenzih ederim

Rabbil-melaiketi ver-ruh

Melaikenin meleklerin ve ru-
hun rabbi

**Subhanellezi yuhyil mevta ve
hüve ala kulli şey'in Gadir**

Allah'ı tesbih ederim muhak-
kak O, ölüyü diriltendir ve
her şeye kadirdir.

LA İLAHE İLLALLAH- TEVHİD

La ilahe illallah

Muhammedürresulullah

Allahdan başka ilah yoktur
Muhammed onun kulu ve re-
sulüdür

**La ilahe illallahu'l azimü'l
halimü**

El- Azim, El-Halim olan Al-
lah'tan başka ilah yoktur.

**La ilahe illallahü rabbü'l arşil
azim**

Arşı azimin sahibi Allah'tan
başka ilah yoktur

**La ilahe illallahü rabbüs-
semavati ve rabbü'l ardı ve
rabbü'l arşi'l**

Bütün semavatın semaların
ve çok çok şerefli arşın sahibi
Allah'tan başka ilah yoktur

kerim

La ilahe İllallahu el-melikü'l

Melik olan Hakkı açıklayan

hakku'l mübin

Muhammedün resulullah

sadıkul va'dil emin

**La ilahe illallahu vahdehula
şerike leh**

**Lehü'l mülkü ve lehü'l hamdü
yuhyi ve yümit**

Ve hüve ala külli şey'in kadir.

**La ilahe illallahu'l-vahidül
kahhar**

**Rabbüs-semavati vel-arzı vema
beynehuma
Azizül Gaffar**

**La ilahe illallahü'l hakimü'l
kerim**

Velhamdüillahi rabbil alemin

**La ilahe illa ente sübhaneke inni
küntü minez-zalimin**

**La ilahe illallahu vahdehü la
şerikele leh**

**Lehü'l mülkü velehü'l hamdü
yuhyi ve yümitü ve hüve hayyün
la yemüt**

Allah'tan başka ilah yoktur
Muhammed (s.a.v)vaadinde
sadık olan ve emin olan Al-
lah'ın resülüdür.

Allah'tan başka ilah yoktur,
O tekdir ve şeriki ortağı yok-
tur

Mülk O'nundur. Hamd
O'nun'dur.

O Yuhyi hayat verir ve O öl-
dürür.

O her şeye kadirdir ve
herşeye Onun gücü yeter
Allah'tan başka ilah yoktur
birdir O Kahhardır kahredi-
cidir

Semavatın, arzın ve bu ikisi
arasındakilerin Rabbidir
Aziz merhamet sahibi ve guf-
ranı bol olandır

Allah'tan başka ilah yoktur ki
O hâkimdir ve kerim sahi-
dir

Hamd Rabilalemine Âlemler-
in Rabbınadır.

Ya Rabbi Senden başka ilah
yoktur, seni tesbih ederim
ben zalimlerden oldum

Allah'tan başka ilah yoktur.
O, tektir, şeriki yoktur.

Mülk onundur, hamd ona ait-
tir. Diriltir ve öldürür, O diri-
dir ölmez

**La İlahe İllallahü vahdehü la
şerikeleh
Lehül mülkü ve lehü'l hamdü ve
hüve ala külli şeyin kadir**

ESTAĞFİRULLAH - İSTİĞFAR

**Estağfirullah
Estağfirullah el-'azim**

Estağfirullahllahle'lezi

La ilahe illa hüve

**El hayyel-Kayyume ve etübe
ileyh**

Estağfirullah

**El Azim, el kerime'lezi La ilahe
illa hüve'l-hayyel-kayyume
ileyh. Ve nes'elühu't-tevbete ve'l
mağfirete ve'l-hidayete innehu
hüve't-tevvabü'r-rahim**

Allah'tan başka ilah yoktur.
O vahdehü birdir. La
şerikeleh ortağı yoktur
Mülk onundur, hamd Ona ait-
tir. O her şeye kadirdir, her
şeye gücü yeter.

Allahdan bağışlanma dilerim
Yücelikte eşsiz olan Allah'tan
bağışlanma dilerim.
Allah'tan mağrifet dilerim
günahlarımın bağışlanmasını
dilerim.
Ondan başka ilah yoktur an-
cak O vardır.
Tövbe, hakiki hayat sahibi ve
kâinatı ayakta tutan Al-
lah'adır.

Allah'tan bağışlanma diliyo-
ruz.
Azim ve kerim olan, kendi-
sinden başka ilah olmayan,
Hayy ve Kayyum her an diri
vekaim olan Allah'tan
mağrifet diliyor ve O'na
tevbe ediyoruz. Tevbemizi
kabul etmesini, bizi bağışla-
masını ve doğruya hidayet
etmesini istiyoruz. Muhakkak
ki O, tevbeleri çok kabul
eden ve merhametli olandır

**Estağfirullah
Allahümme entes-selam
Ve minkes-selam
Tebarekte yazel-celali vel-ikram**

Estağfirullah'ellezi la ilahe illahu

**El Hayye'l kayyume ve etübü
ileyh**

**Allahümme ente's-selam ve min-
ke's-selam
Tebarekte yaze'l celali ve'l ik-
ram**

**Estağfirullahe innehu kane gaf-
fara**

Allahdan bağışlanma dilerim
Allah'ım selam sensin
Selamet sendedir sendendir
Tebarek yüceler yücesisin,
Celal ve ikram sahibisin
Allah'tan beni bağışlamasını
niyaz ederim, kendisinden
başka ilah yoktur ancak ki O
vardır.

Hayy; ebedi hayatla daima di-
ri olan Kayyum her şeyin var-
lığı kendisine bağlı olan kai-
natı yöneten Allah'a tövbe
ederim

Allah'ım sen selamsın sela-
met sendedir.
Sen yüceler yücesisin, ey Ce-
lal ve ikram sahibi

Allah'tan mağrifet dilerim, O,
günahları bağışlayandır

*Estağfirullah günahlar, isyanlar için kulun Allah'dan mağrifet dilemesidir. Ancak Tevbe suresinin 113.ayeti kerimesi ile müşrikler hakkında istiğfar; yani bağışlanma dilememiz yasaklanmıştır. Hz.Nuh (a.s)ınmüşrik oğlu ve hanımı, Resulullah Efendimizin (s.a.v) müşrik olan ancak akrabalık bağları nedeniyle efendimizi koruyan amcası Ebu Talip örneği çok açık ibret olarak önümüzde durmaktadır. Yaratıcısını ve O'nun dinini inkar edenin sonu ne kötüdür.

HASBÜNALLAH

Hasbünallah

Hasbiyallah

Hasbu'nallahu ve ni'mel vekil

**Ni'me'l Mevla ve ni'men nasır
Gufraneke Rabbena ve ileykel
masir**

Hasbi Rabbi Cellellah

Ma fi kalbi Gayrullah

Nur-i Muhammed Sallallah

Muhammedurresulullah

LA HAVLE

**La havle vela kuvvete illa Billahil
aliyyil azim**

Allahu Taala bize yeter

Allah (c.c) bana yeter

Allah bize yeter yetiştir; O ne
güzel vekildir

O, ne güzel Mevla, ne güzel
yardımcıdır. Affımızı dileriz,
Rabbimiz dönüşümüz Sana-
dır.

Rabbim bana yeter

Allah'tan başkası kalbimde
yoktur.

Nur-i Muhammed'e salat bu-
yur

Allah'tan başka ilah yoktur.
Muhammed (s.a.v) Allah'ın
kulu ve elçisidir.

İNŞÂALLAH

*** İnşaallah Allah dilerse ifadesini cümlelerin başına ve so-
nuna getirmeden söz vermek, mutlaka şu işi yaparım, mutlaka
yarın sana uğrayacağım gibi ifadeler mahsurludur.**

Ayet Meali:

**'Her hangi bir şey hakkında kesinlikle ben bunu yarın ya-
pacağım deme Allah dilerse(inşallah) demeden. Bir şeyi unuttu-
ğun zaman Rabbini an ve umulur ki Rabbim beni bundan daha
doğruya ulaştırır de!' Khef Suresi: 23 ve 24.Ayeti kerime meali**

Maşallah

Güç, kuvvet ancak Allah ile-
dir Allah'ın dilediği gibi, Al-
lah nazardan saklasın.

**Bismillahi maşaallahu la kuvvete
illa billahi**

Allahın adıyla Allahın dediği
olmuştur. Kuvvet yalnız Al-
lahın verdiği kuvvettir

BÂREKALLAH

**Barekallah
Barekallahu fihi
Tebarek Allah**

Allah mübarek eylesin.
Allah ona bereket versin
Allah yüceler yücesidir Ona
sena ederim

RABBÎ - RABBENA

**Rabbî
Rabbena
Rabbena lekel hamd**

Rabbim
Rabbimiz
Rabbimiz her çeşit hamd an-
cak sanadır

**Rabbiyellahu Lailahe illa huve
aleyhi tevekkeltü ve hüve Rabbül
arşil azim**

Rabbim Allah'tır. Ondan
başka ilah yoktur! O'na te-
vekkül ettim, O büyük arşın
Rabbidir.

AMENTÜ BİLLAHİ

**Amentü
Amenna
Amenna ve saddockna**

İman ettim inandım
Inandık, iman ettik
İman ettik ve sıdk ile tasdik

Amentü billahi

Ve melaiketihî

Ve kütübihî

Ve rusulihî

Velyevmil ahiri

Ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi

minallahi teala

Vel'ba'sü ba'delmevti hakkun

Eşhedü en la ilahe illallah ve

eşhedü enne Muhammeden

abdühü ve resülühü

SADAKALLAHU'L AZİM

Sadaka'llahu'l azim

Sadaka'llahu'l azim

Ve saddaka nebiyyuhu'l kerim

**Ve salli aleyhi ve hateme'n
nebiyin**

Ve ala alihi ve sahbihî ecmain

Ve ala sairî'l müslimin

ettik

Ben Allah'ü Taala'ya inandım.

Meleklerinede inandım

Kitaplarına da inandım

Resul (peygamber)'lerine de inandım

Ahret gününe de inandım

Kaderin (takdir edilen şeylerin) hayırlısı ve şerlisi (yaratılmak yönünden) Allah'ü

Teala'dan olduğuna inandım.

Öldükten sonra dirilmek'de hakır

Ben şehadet ederim ki Allah'ü Teala dan başka hiçbir ilah yoktur. Ve yine şehadet ederim ki Muhammed

(sallallahu aleyhi ve sellem)

Allahu Teala nın kulu ve resulüdür

Yüce Allah doğru söyledi

Yüce Allah doğru söyledi

Ve onun değerli nebisi tasdik etti

O' Nebilerin sonuncusuna salat olsun

Ailesine ve sahabesine selam olsun

Sair Müslümanlara da selam

**Ettehiyyatü lillahi ve's salavetü
ve't tayyibat
Esselamü aleyke eyyühe'n
nebiyyü ve rahmetu'llahi ve
berakatüh
Esselamü aleyna ve ala
ibadillahis salihin
Eşhedü en Lailahe illallah ve
eşhedü enne Muhammeden
abdühü ve resulühü**

olsun
Bütün tazimler, dualar ve
ibadetler yalnız Allah'adır.
Ey mertebesi yüce Nebi! Al-
lah'ın (c.c) rahmeti bereketi
selamı senin üzerine olsun
Allah'u Taala'nın Salih kul-
larına da selam olsun
Şehadet ederim ki Allah'tan
başka ilah yoktur ve yine
şehadet ederim ki Muham-
med (s.a.v) Allah'ın kulu ve
elçisidir

Esselamü Aleyküm

Allah'ın selamı üzerine olsun,
Allah'ın koruması ve hima-
yesinde ol

**Esselamü aleyküm ve
rahmetullah**

Allah'ın selamı ve rahmeti
senin üzerine olsun

**Esselamü aleyküm ve
rahmetullahu ve berekatühu**

Allah'ın selamı rahmeti ve
bereketi senin üzerine olsun

Esselamü aleyküm

Allahın selamı senin üzerine
olsun

Ve aleykümüselam

Allahın selamı senin de üye-
rine olsun

LEBBEYK

Lebbeyk Allahümme Lebbeyk

Buyur Allahım buyur

**Lebbeyke La şerike leke Leb-
beyk**

Buyur ki senin ortağın

**İnnelhamde vennî'mete leke
velmülk**

yok, emrine amadeyim buyur
Hamd sana, nimet senden,
mülk senindir

La şerike lek

Senin ortağın yoktur senden
başka ilah yok

RADYALLAH - ALLAH RAZI OLSUN

Radiyallahü anh

Allah ondan razı olsun

Radiyallahü anha

Allah ondan razı olsun (ka-
dınlar için)

Radiyallahü anhüm

Allah onlardan razı olsun

Radiyallahü anhüme

Allah onlardan (iki kişi) razı
olsun

**Radiyallahu anhum ve radü
anh(Tevbe Suresi 10.Ayet'te)**

Allah onlardan razı oldu, on-
lar da Allah'tan razı oldu:

RAHMETULLAH

lerini Anarken

Rahmetü'llahi aleyh

Rahmetü'llahi aleyha

RAHİMEHULLAH

Rahimehullah

Rahimehumullah

Rahimehumullah

KADDESALLAHU SIRRAHU

lara Dua

Kaddesa'llahu sırrahu

Kaddesallahu sırraha

Merhum İslam Alim-

Allah'ın rahmeti üzerine olsun (Tek kişi erkek için)

Allah'ın rahmeti üzerine olsun (Tek kişi kadın için)

Merhum Kişilere Dua

Allah ona rahmet merhamet eylesin

Allah onlara (ikisine) rahmet eylesin

Allah onlara rahmet eylesin üç ve fazlasına

Velileri Anarken On-

Allah Teala onun sırrını mukaddes eylesin (Tek kişi erkek için)

Allah Teala onun sırrını mukaddes eylesin (Tek kişi hanım için)

Allahümmağfirli

Allahümmağfirli veli valideyye

Allahım bana mağrifet eyle beni bağışla

Allah'ım bana, anneme, babama mağrifet et af buyur

Allahümmağfir li- ebih

**Allahümm'ağfir li ümmet-i
Muhammedin**

Allahümme inneke afüvvün

tuhibbü'l-afve fa'fü anni

**Allahümme Ya mufettiha'l
ebvab**

İftah lena hayre'l bab

Allahümme'rzukna rızkan vasian

Ve helalen tayyiben Ya

Erhamerrahimin

**Allahümme Ya Vasi, el-mağrifeti
ıgfirli**

Allahümme'dhil cennete

**Allahümmeftah aleyye ebvabe
rahmetike**

Allahümme sayyiben nafian

Allahümme tegabbel minna

Veşfi merdana

Verham mevtana

Vağfir zünü bena

Vestür uyu bena

Vakdi hacatina

Veşrah sudü rena

Bi-sirri sureti'l fatiha

Allah'ım babamı affet
mağrifet buyur

Allah'ım Muhammed Üm-
metine mağrifet et

Allah'ım muhakkakki sen af-
fedicisin

affetmeyi seversin beni affet

Allah'ım Ey kapıları açan

Bizim için hayır kapılarını aç

Allah'ım bizi bol rızıkla

rızıklandır

Helal ve temiz olanıyla ey
merhametlilerin merhametli-
si

Gufranı bol Allah'ım bize
mağrifet et

Allah'ım bizi cennete koy

Allah'ım bana benim üzeri-
me rahmet kapılarını aç

Ya Rabbi bunu hakkımızda
 faydalı bir yağmur kıl

Allah'ım amellerimizi kabul
 buyur

Hastalarımıza şifa ver

Ölülerimize rahmet eyle

Günahlarımızı mağfiret eyle

Ayıplarımızı ört, setr et

İhtiyaçlarımızı ver kaza eyle

Kalplerimizi aç sadrımıza in-
şirah ver

fatiha suresinin sırrı hürmeti-
ne

Verhamni

Bana merhamet buyur

**Allahümme barik ala
Muhammedin**

ve ala al-i Muhammed

**Kema barekte ala İbrahime ve
âlä ali İbrahim
İnneke hamidün mecid**

Allah'ım;Efendimiz
Hz.Muhammedi (s.a.v) mü-
barek kıl
ve aline bereket ver mübarek
kıl
Hz.İbrahim(a.s)'ı ve âlini so-
yunu mübarek kıldığın gibi
Muhakkak ki sen hamd edil-
meye layıksın azizlik ve şe-
ref sana mahsustur

**Allahümme barik lena fi recebe
ve şa'ban ve belliğna ramazan**

Allah'ım bize Recep ve Şa-
ban aylarını mübarek kıl ve
bizi ramazana ulaştır

Allahümme ente's selamü

Allah'ım selam sensin esenlik
veren sensin

Ve minke's selamü

ve selam sendedir ve esenlik
sendedir

Tebarekte

Allah'ım sen yücesin nok-
sanlıktan münezzehsin
Ey celal ve ikram sahibi

Ya ze'lcelali vel ikram

Allahümme ente rabbi

Allah'ım benim Rabbimsin.

**La ilahe ente halakteni ve ene
abdüke**

Senden başka ilah yoktur,
beni yarattın ben senin ku-
lunum

Ve ene ala ahdike ve va'dıke

Ben gücümün yettiği kadar
ahdime sadığım

**Mesteta'tü eüzübike min şerri
ma sana'tü**

Yaptığım hataların şerrinden
sana sığınırım

Ebuü leke bini'metike aleyye

Benim üzerinde bulunan ni-
metlerini

**Ve ebü-ü bizenbi fa'firli zünübi
fe innehü**

anıyorum ve
(zenb)günahlarımı ifade
ediyorum

La ya'firu'z-zünube illa ente

Bana mağrifet buyur, biliyo-
rum ki günahları ancak ba-
ğışlayıcı olansın.

HÜVALLÂH...

Hu	O (Allah c.c)
Hüve'l Evvelu	O evveldir.(Allah c.c)
Hüve'l Ahiru	O ahirdir. (Allah c.c)
Hüve'z Zahiru	O zahirdir. (açıktır) (Allah c.c)
Hüve'l Batnu	O gizlidir. (Allah c.c)
Hüve'l Baki	Baki olan O'dur(Allah c.c)
Hüve'l Hallaku'l-Baki	Baki olan (sonsuz ve kalıcı olan) yalnızca yaratıcımızdır.
Hüve'l Hak	Hak olan O'dur.

* Lailahe illa hu şeklindeki Kelime-i tevhid, Kelime-i tevhidin bu tarzda ifadesi , Kuran-ı Kerimde 26 yerde geçmektedir.

CELLE CELALUHU – ŞANUHU – KUDRETUHU

Celle Celaluhu	Allah celal ve azamet sahibidir
Amme nevaluhu	Lütuf ve ihsanı her şeyi kuşatmıştır.
Subhanehu Celle ve a'la	Allah eksiklikten münezzehtir ve a'la olandır.
Celle Kudretuhu	Allah Celal ve mutlak kudret sahibidir.
Azze ve Celle	Aziz ve Celal sahibi Allah
Teala ve Tebareke	Müteal ve yüce Allah
Celle Şanuhu	Celal ve Kudret sahibi şanı yüce Rabbimi

*Lafza-i Celal yani Allah ismi zikredildiğinde ismini söylediğimizde işitince yazınca Sübhanallah, Tebarekallah, Celle Celaluhu gibi tazim ifadeleri ile tazim ederiz

ALLAH AZZE VE CELLE

El-Azizu'l –Alim

Es-Semiu'l-Basir

El-Gafürür-Rahim

El-Meliku'l Hakku'l-Mübin

El Melikü'l Kuddüs

El Müheyminü'l Aziz

El Cebbaru'l Mütekebbir

El Halıku'l Bariı

El Musavviru'l Gaffar

El Kahharu'l Vehhab

ErRezzaku'l Tevvab

El Fettahu'l Alim

Elkabitul'l Basit

Essemiu'l Basir

El Hakemu'l Adl

El Latifu'l Habir

Allah güçlüdür bilendir.

Allah işitendir görendir.

Allah gufran eden bağışlayan
kullarına merhametiyle mu-
amele edendir.

Mülkün sahibi apaçık mübin
olanAllah

Melik ve Kuddus şanı yüce
Allah

Müheymin koruyucu aziz Al-
lah

Cebbar-cebir sahibi, Müte-
kebbir

Varlığın uyumlu yaratıcısı
Allah

Varlığa şekil veren kusurları
bağışlayan Allah

Kahhar ve bağış-ikramı bol
olan Allah

Rızkı veren ve tevbeleri ka-
bul buyuran Allah

Hayır kapılarını açan Alim
her şeyi bilen Allah

Kabıt dilediğine darlık dile-
diğiğine çok veren Allah

Her şeyi işitici ve görücü Al-
lah

Hükümünde adaletli Allah

Latif lütuf sahibi habir-

El Gafüru'ş-Şekur

herşeyin künhünden haberdar olan Allah

Gafur gufranı bol, şükür şükre karşılık veren Allah

El Hafizu'ş Mükit

Hafız koruyan, mükit mahlukuna yaşaması için rızık veren

El Baisü'l Varis

Diriltici ve Varis olan Allah

El-Kadiru'l Halim

Kudretli ve Halim Allah

El-Latifü'l Kerim

Lütfeden ve kerim olan Allah

Sübhanehu Celle ve Ala

Eksiklikten münezzehtir ve alayüce olan

Gafir-üz zenbi

Gafur sıfatıyla günahlara mağrifet eden

Gabil-üt-tevbi

Tevbeleri kabul eden

Zi't tavl

Lütfü bol olan

Mukallibu'l-kulüb

Kalpleri çeviren inkılab ettiren

Müsebbibu'l esbab

Sebeblerin yaratıcısı, halk edicisi

Gaffarü'z-zünub

Günahları örten affeden

Gafuru'r rahim

Gafur günahları örten, bağışlayan ve Rahim; merhameti bol olan

Gani-yi mutlak

Mutlak Gani; Hiçbir şeye muhtaç olmayan

Ahsenu'l Halkin

Her şeyi en güzel yaratan yoktan halk eden

Allamu'l-guyüb

Gaybı gizlileri en iyi bilen.

Onlar hakkında ilim sahibi

Kadi-ül-hacat

Tüm ihtiyaçları haceti yerine getiren

Kayyum-u Baki

Ebedi sahip olan

Malik'ül-mülk

**Şedidü'l-ıkab
Celilü'l-Cebbar
Muinü's-Settar**

Halıku'l-leyli ve'n-nehar

Mülkün bütün sahipliklerin
sahibi

Allah azabı çetin olandır
Celil ve Cebbar olan Allah
Muin olan yardım eden-veren
Settar olan setr eden Allah
Gündüz ve gecenin yaratıcısı

La Yezal Zü'l Celal

Yok olmayan Celal ve izzet
sahibi Allah

**Gâle'llahu Taala fi kitabihî'l
kerim**

Allah Taala Kitab-ı keriminde buyurdu ki. Ardından Eüzü Besmele ve ilgili ayeti kerime okunur

Sadakallahu'l-azim

Allah Azim'in buyruğunu sözünü sıdk ile tasdik ederiz. Ayeti Celile okununca söylenir

Tevekkeltü Tealallah

Allah Taala'ya güvendim tevekkül ettim

**Tevekkeltü alallah
Hasbeten Lillah**

Tevekkülümüz Allah'adır Hesapsız olarak Allah rızası için

Aziz Allah

Allah azizdir. Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim

Bi-iznillah

Allah'ın izni ile

Bi-Lütfillah

Allah'ın lütfu ihsanı ile

Bi-Fazlillah

Allah'ın fazlı ve keremi ile .

Fi-Sebilillah

Yalnızca Allah ve O'nun rızası için

Fi-Emanillah

Allahın emanında korumasında olunuz

Vema tevfiği ilallah

Allah'dan başka mutlak yardımcı yoktur.

**Ela ya'lemu men halaka ve hüve'l
Latifu'l-habir**

Yaratılmış olan bilmez mi. Latif ve Habir olan O'dur.

El-Hubbu Lillah, ve'l buğzu Billah

Allah için dostluk, Allah için düşmanlık

El hükmü lillah

El minnetü lillah

El-kasibu habibullah

El mülkü lillah

El hubbu lillah

El buğzu fillah

El-iyazu billah

El vahidu'l kahhar

El-İslamu yalü-vela yula aleyh

Er-rızkı alallah

**Et-ta'zimu Lillah ve's-şefkatu
lihalkillah**

Lafza-yı Celal (Allah)

Ya Allah

Ya Cemilü Ya Allah

Ya Karibu Ya Allah

Ya Mücibü Ya Allah

Ya Habibu Ya Allah

Hüküm Allah'ındır. Kulun acziyetinin ifadesi olarak Minnet ancak Allah içindir. Allah'ın rızasını kazanan O'nun habibidir.

Mülk Allah'ındır Mülkün hakimiyetin sahibi Allah'dır Hüküm koyucu O'dur.

Muhabbet sırf Allah içindir. Buğuz düşmanlık Allah rızası dairesindedir Allah'a sığındım. Allah esirgesin.

Allah tek kahredici olandır. İslam şeref ve haysiyeti en yücedir. Hiç bir şey onun üzerine yücelemez

Rızık Allahdandır, rızkı veren O'dur.

Allah'a tazim ve Allah'ın yarattıklarına şefkat

Allah'ın has ismi Allah İsm-i Celali.

Ya Edatı Allah'a yakarış münacat, yalvarış, lütfeyle anlamındadır.

Allah'ım bize imdat et, yardım et

Ey çok güzel Allah

Ey Karip, yakın olan Allah

Ey duaları kabul eden Allah

Ey Habib Allah

Ya Raufu Ya Allah
Ya Atüf'u Ya Allah
Ya Ma'rufu Ya Allah

Ey Rauf şefkatli Allah
Ey Atüf merhametli Allah
Ey Maruf ayetlerle bilinen Allah

Ya Latifu Ya Allah
Ya Azim u Ya Allah
Ya Hannan Ya Allah
Ya Mennan u Ya Allah
Ya Deyyan u Ya Allah

Ey Latif, ihtiyaçları gözeten Allah
Ey Azim büyük Allah
Ey Hannan bol nimet verici Allah
Ey Mennan ihsanı çok Allah
Ey Deyyan borç verici, hesap so-
rucu Allah

Ya Sübhan u Ya Allah

Ey Sübhan noksanlıklardan mü-
nezzeh Allah

Ya Emanu Ya Allah:
Ya Bürhan ü Ya Allah

Ey Eman En Emin Allah
Ey Bürhan kesin delil sahibi Allah

Ya Sultanu Ya Allah

Ey Sultan hükmedici Allah

Ya Müste'anü Ya Allah

Ey Müstean kendisinden yardım
istenilen

Ya Muhsinü Ya Allah

Ey Muhsin İhsan edici Allah

Ya Müte'ali Ya Allah

Ey Müteali, aşkın, zatı uluhiyet
sahibi

Ya Rahmanü Ya Allah
Ya Rahüm ü Ya Allah
Ya Kerimü Ya Allah
Ya Mecidü Ya Allah
Ya Allah Ferd ü ya Allah
Ya Vitr u Ya Allah
Ya Ahad u Ya Allah

Ey Rahman Allah
Ey Rahim Allah
Ey Kerim Allah
Ey Mecid izzetli Allah
Ey Ferd bir Allah
Ey Vitr tek Allah
Ey Ehad bir Allah

Ya Samed u Ya Allah

Ya Mahmud u Ya Allah

Ya Sadıku Ya Allah

Ya Aliyyu Ya Allah

Ya Ganiyyu Ya Allah

Ya Şafi Ya Allah

Ya Kafi Ya Allah

Ya Mu'afi Ya Allah

Ya Baki Ya Allah

Ya Hadi Ya Allah:

Ya Kadir u Ya Allah

Ya Satürü Ya Allah

Ya Kahhar u Ya Allah

Ya Gaffar u Ya Allah

Ya Fettah u Ya Allah

Ya Rabbe's-semavati ve'l-ard

Ya Ze'l Celali ve'l ikram:

Es elüke bi hakkın hazıhi's-semai

küllüha en tüsalli ala seyyidina

Muhammedin ve ala ali

Muhammeddin ve'rham

Muhammeden kema salleyte ve

sellemte ve barekte ve rahimte ve

terehamte ala ibrahime ve ala

Ey Samed ihtiyaçtan müstağni Allah

Ey Mahmud övülen Allah

Ey Sadık Allah

Ey Aliyy şanı yüksek Allah

Ey Gani sınırsız zengin Allah

Ey Şafi şifa verici Allah

Ey Kafi yetici Allah

Ey Muafi afiyet verici Allah

Ey Baki Allah, Baki kalan ancak O'dur.

Ey Hadi doğruya iletici, hidayet veren

Ey Kadir kudreti sınırsız Allah

Ey Ayıpları setreden Allah

Ey Kahhar kahredici Allah

Ya Gaffar gufranı bol Allah

Ya Fettah fetheden Allah

Ey Semanın ve arzın Rabbi

Ey Celal ve ikram sahibi

Bu isimler hakkı için Muhammed (s.a.v) ve ali

Muhammed'e onun soyuna ailesine rahmet diliyoruz.

Muhammed'e(s.a.v) İbrahim (a.s) ve ali İbrahim'e İbrahim (a.s) ailesi

ibrahime fil alemin

ve soyuna alemler içinde
verdiğin gibi selamet ve
rahmet ver.

Amin .....

Yarab kabul buyur. Dua-
mın kabul olacağına ina-
nıyorum

ESSALATÜ - SELATU SELAM

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Resulullah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın Re-
sulü

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Habiballah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ım
Habibi kul (sevdiği)

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Nebiyullah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın ne-
bisi

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Halilallah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın
Halili(dostu)

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Safiyallah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın sa-
fisi(temiz kulu)

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Veliyallah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın ve-
lisi

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
halkillah**

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın
halk ettiklerinin en hayır-
lısı

Essalatü ve's-selamü aleyke Ya

Salat ve selam senin üye-

nure arşillah

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Emine Vahyillah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
men zeyyenhullah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
men şerefhullah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
men kerremehullah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
men azzemehullah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
men allemehullah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
menih'tarehullah**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Seyyide'l evveline ve'l ahirin**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
şefia'l müznibin**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
hateme'n nebiyyin**

rine olsun Ey Allah'ın ar-
şının nuru

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın
vahyinin emini

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın
ziynetlendirdiği

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın şe-
reflendirdiği

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın üs-
tün kıldığı

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın
azamet kıldığı(yücelttiği)

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın öğ-
rettiği

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey Allah'ın
seçtiği

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey öncekilerin
ve sonrakilerin seyidi soy-
lusu-efendisi

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey müznibinin
günahkarların şefaatsısı

Salat ve selam senin üye-
rine olsun Ey nebilerin
sonuncusu

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Rahmeten lil Alemin**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
imame'l müttekin**

**Essalatü ve's-selamü aleyke Ya
Resule Rabbil alemin**

**Salavatullahi ve melaiketihî ve
enbiya-i ve rusulihî ve hameleti
arşihî ve cemi-i halkım ala
seyyidina muhammedin ve ala
alihi ve sahibihî ecmain**

Salat ve selam senin üze-
rine olsun Ey alemlere
rahmet olan

Salat ve selam senin üze-
rine olsun Ey
müttekilerin(Allah'tan
korkanların)önderi

Salat ve selam senin üze-
rine olsun Ey alemlerin
Rabbinin elçisi

Al-
lah'ım,meleklerinin,nebile-
rin Peygamberlerin,arşı
taşıyanların ve bütün yara-
tılmışların salatu Efendi-
miz Muhammed (s.a.v)'in
O'nun alinin ve ashabının
tümünün üzerine olsun

ALLAHÜMME SALLİ – SALAVAT

Allahümme salli ala Muhammed

Allah'ım; Muhammed'in zikrini i'la kıl, davetini galip kıl, şeriatını da da- im kılmak suretiyle onu Dünyada da ahirette de yüksek kıl

Allahümme salli ala Muhammedin ve ala al-i Muhammed

Allah'ım! Muhammed (s.a.v) ve ailesine rahmet et, bereket ihсан eyle Allahım Efendimiz Muhammed (s.a.v)in ve alinin soyunun şanını yücelt

Allahümme salli ala Muhammedin ve ala al-i Muhammed

Kema salleyte ala ibrahime ve ala al-i İbrahim

İbrahim(a.s)'a ve aline soyuna verdiğin şeref gibi

İnneke hamidün mecid

Muhakkak ki sen hamd edilmeye layıksın, azamet ve mecid sıfatı sana mahsustur.

Allahümme salli ve sellim ve barik ala seydidina Muhammedin ve ala alihi ve sahibihî ecmain

Allah'ım Efendimiz Muhammed (s.a.v)e onun ailesine arkadaşlarına, hepsine salat ve selam et ve onları mübarek kıl.

Alâ rasûlinâ salavât getirin

Rasulullah'a salavat

SON SÖZ

“Zikrullah, insanın hayat ve inancını birleştiren, Dünya da hayırlı bir ömür, Âhiret’te ise ebedî kurtuluşun anahtarıdır. Zikrullah’a devam etmenin nimet ve neticele-ri aşağıdadır:

- 1- Zikrullah şeytanı kovar...
- 2- Zikir’da Allah rızası vardır...
- 3- Zikir; Gam, vesvese, elem ve kederi kalb’ten silip atar...
- 4-Zikir, kalbi huzura kavuşturur... Neşe ve sevinç sağlar...
- 5- Zikir kişi nin kalbini de, yüzünü de nurlandırır...
- 6- Zikir murad kaynağıdır. Kalb ve beden nurlandırır...
- 7- Zikir, rızkı artırır...
- 8-Zikre devam eden mü’minin dış görünüşü heybetli, iç oluşumu ve gönül dünyası ise yumuşak huylu ve latif olur...
- 9- Zikir, İHSAN kapısına sokar... Allah’ı görüyor-muş gibi ibadet etmeyi sağlar...
- 10- Zikir, muhabbet ve sevgiye vesile olan bir ibadet şeklidir.
- 11- Zikir, insanı Allah’a yöneltir ve Allah’a yüksel-tir...
- 12- Zikir sayesinde Allaha yakınlık, zikri terk duru-munda ise O’ndan uzaklaşma başlar...
- 13- Zikir sahibine velayet ve marifet kapılarını ya-par...
- 14- Zikir, sahibini Allah’a karşı saygılı yapar...
- 15- Zikir sahibini, Allah’ta zikreder...
- 16- Zikir, kalbin cilasıdır...
- 17- Zikir,Gaflet ve isyan gibi hastalıkların ilacıdır.
- 18- Zikir, günahları yok eder...

19-Zikir, zenginlik ve refah ortamında kendisini unutmamayı darlık ve sıkıntılı anlarda unutmaz. Melekler bu kişi için Allah'a yakarır...

20- Zikir, Allah ile kul arasında muhabbet aracıdır...

21- Zikir, Azab için korunaktır...

22- Zikir, sakinlik, vakar ve rahmet kapısıdır...

23- Zikir, gıybet, yalan, boş söz gibi dilin afetlerinden korur.

24- Zikir meclisleri meleklerin durağıdır...

25- Zikir, kıyamet günü sahibi için şefaat eder...

26- Zikir ile ıslanan göz yaşı karşılığı, kıyamet'te arşın gölgesidir

27- Zikir, sahibine umulmadık kapılar açar...

28- Zikir, ibadetlerin en kolay ve en yücesidir...

29- Zikir. Cennet bahçelerinden bir bahçedir...

30- Zikir, için vaad edilen mükâfat, başka bir ibadette yoktur.

31- Zikir, Allah'ı unutmaktan insanı alıkor...

32- Zikir sahibi uyurken bile ecir alır...

33- Zikir kapısı açılan şahıs için Allah'a kavuşmak kolaydır.

34- Zikir, Tüm manevî makamların temelidir.

35- Zikir, zikreden ile zikredilene birleştirir...

36- Zikir, ilişkilerde samimi olmayı sağlar...

37- Zikir, kalb'te bulunan katılık ve sertliği eritir...

38- Zikir, Allah ile dost olmanın temelidir...

39- Zikir, mü'min ile cehennem arasında bir perdedir

40- Zikir, şeytanın düşmanıdır... Her kim zikrullah'a devam ederse, şeytan'ın şerrinden emin olur... Bütün ameller Zikrullah üzerine kurulmuştur... Zikir kalbe şifa, derde devadır..."(İ.Kayyim el cevzi)

BİBLİYOGRAFYA

*Abdulkaki, Muhammed Fuad, El mu'cem'ulmüfehres li elfazı'l Kur'an-ı Kerim, metabi'uş-şab, 1378 E.

*Abdurrahman el Kura b.Muhammed, Tefsir-i suret-il Hadit, yazma, 1010 H. Raşid Efendi kat. No, 26188

*Ahmed Asım Efendi, Kamus tercemesi, İstanbul,

*İbni Abbas, Tenvir'ul mikbas min tefsir-i İbni Abbas, Mecme-üt Tefasir içinde, Beyrut, Tarihsiz,(I-VI)

*Ahteri, Mustafa b. Şems'üd-din, Ahteri Kebir, Naşir Ahmed Kamil, İstanbul, 1327 H.

*Arvasi Abdulkhakim, Rabıta-i Şerife, İstanbul,1976

*Bursevi, İsmail Hakkı, Ruhul beyan, İstanbul,1306h,

*Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-taberî, Taberi tefsiri, Hisar yayınevi, İst.

*El beydavi, Nasuriddin Ömer, Envaru't- Tenzil ve Esrâu't-Te'vil, Mecmeud-Tefâsir içinde, Beyrut,

*Ebu Nuaym, Ahmed b. Abdullah el-İsbehânî,

Hilyetu'l-Evliya ve Tabakatu'l-Asfiya, Beyrut, 1967,

*Çantay, Hasan Basri, Kur'an-ı Hâkim ve Meali Kerim, İstanbul, 1962, (I-III)

*Çelebi Süleyman, Mevlid, Haz. F. Kadri Timurtaş, İstanbul, 1970. MEB.

*Gazali Ebu Hamid, Muhammed İbn. Muhammed,
İhyau Ulumiddin, (Ter. Ali Arslan, İstanbul, 1971.)

*Gümüşhanevî, Ahmed Ziyauddin, Esile ve Ecvibe fit
Tasavvuf,

*El- Hindi, Alaaddin Ali b. HüsameditAbdumelikel-
Muttaki, Kenzu'l-Ummal fî Sünen-il-Akval vel-Efâl,
Haleb, 1975. (I/16)

*Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an
Dili, İstanbul, 1971, Eser Yay. (I-IX)

*Hani Muhammed b. Abdullah, Behçetus-Seniyye,
(Adab), Ter. Abdulkadir Akçiçek, İstanbul, 1976.

*Ebu Hayyan, Muhammed b. Yusuf b. Ali b. Yusuf
Hayyan el-Endulisî, (Ö. 745/1345) el-Bahru'l-Muhit,
Riyad, 1329, H. (I-IIIX)

*Hicazi Muhammed Mahmud, etTefsiru'IVazihKahire,
1972, 7. Basım (I-II)

*El-Hazin, Ali b. Muhammed el-Bağdadî, Lübabu't-
Tevil fi Meânit-Tenzil, Mecmeud-Tefâsir içinde, Beyrut,

*El-İsfehânî, el Hüseyin, İbni Muhammed er-Ragib, el-
Müfredat fi garibil Kur'an, Mısır, 1970.

*İbn-i Kayyîm el Cezvî, Tasavvufî Hakikatler, müt.
A.Serdaroğlu,

*Kandehliyi, Muhammed Yusuf, Hayatus-Sahabe, İs-
tanbul, 1973, Ter. I-IV.

- *Kurtubî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed, el-Cami' li Ahkami'l-Kur'an, Mısır, 1369.
- *Kutub Seyyid, Fizilalil Kur'an, İstanbul, 1970,
- *Karagöz İsmail, Doç. Dr. DUALAR, DİB.Y.N:143
- *Miras, Kamil, Sahih-i Buharî, Muhtasarı Tecrid-i Sarih Terc. Ankara, 1976.
- *El-Münâvî, Abdurraif, Kunuzu'l-Hakaik fi Hadisi Hayru'l-Halayık, Kahire, 1954.
- *Molla Mehmetoğlu, Osman Zeki, Süneni Tirmizi Terc. İstanbul, Tarihsiz, I-VI.
- *Muhammed Masum, Risaletül-Esrar fi Medarici'l-Ahyar, İstanbul, 1331.
- *Muhammed bin Süleyman, Cem'ül fevâid,İst.
- *Muhammed b. Ahmed, Ebu SuudzadeNehrudDakaik, yazma, 1037. H. Raşid Efendi, Kütüph. No: 1099
- *Nevevî Ebu Zekeriya Yahya b. Şeref, Şerhü'l-Müslim, Mısır, 1307 H.
- *Peygamberimiz dilinden dualar,DİB.Y. Ank.. 2009
- *Riyazus- Salihîn, Beyrut, Tarihsiz,
- *En-Nesefi, Ebu'l-Berakat, Abdullah İbn. Ahmet İbn. Mahmut, Medaruku't Tenzil ve Hakaikut-Tevil, Tefsirun Nesefî, Mecmeut-Tefasir içinde, Beyrut,
- *Kotku, Mehmet Zahid, Tasavvufî Ahlak, Ankara, 1981. --Zikrullahın Faydaları, Tarihsiz,

*Öztürk, Yaşar Nuri, Kur'an ve Sünnete Göre Tasavvuf, İstanbul, 1979.

*İ. Rabbanî, Ahmed Faruk Serhendî, Mektubat, İstanbul,

*Ramazanoğlu Mahmut Sami, Mükerrerem İnsan ve Yetiştirilmesi, İstanbul, 1980.--Muhasebe, İstanbul, 1981. Bedir Gazvesi ve Surei Enfal Tefsiri, İstanbul, Tarihsiz.

*Sofuoğlu Mehmet, Müslim Tercümesi, İstanbul1967.

*Suyuti, Celaleddin Ebubekir, Camis-Sagir, Ehadisi'l-Beşiru'l-Nezir, Kahire, 1373 H.

*Tefsiru'l-Celâleyn, Dimeşk, 1387 h.

*El-Hasaisu'l-Kubrâ, Mısır, 1967.

*J. Wensing – P. Mensing, Mucemu'l-Mufehres li Elfazil Hadisin Nebevî, Leiden, 1936-69.

*Yıldırım Celal, Amellerin Fazileti, İstanbul, 1967.

*Zekiyud Din Abdul Azim b. Abdulkavi el-Munziri, Et-Tergib vet-Terhib min Ehadisi'l-Şerif, Beyrut,1968

* Konyalı Mehmet Vehbi, Hulasatu'l-Beyan, İstanbul,

*Muhammed Esat Erbili, Mektubat, İstanbul, 1338.---
Kenzul İrfan, İstanbul, 1980.

*Hafız Nuriddin Ali b. Ebibekr Haysemî, Mecmauz Zevâid ve Menbau'l-Fevaid, Beyrut, 1967.

*Enfesu'l-Cevahir, (Tesir), Müellifi bilinemedi, Yazma, Kayseri, Raşid Efendi Küt. No:65/5

İÇİNDEKİLER

Zikrin muhtelif anlamları.....	9
Zikrin kısımları.....	10
Mutasavvife de zikrin kısımları.....	15
Açık ve gizli zikir.....	21
Kur’anda zikir âyetleri.....	23
Sürekli zikir için Resulullah’a çağrı.....	38
Zikir ehli kimdir ?.....	42
Zikir için zaman ve mekan	49
En büyük zikir Namaz!.....	56
Hacc ve Umre’de Allah’ı zikir.....	60
Umre’de dikkat edilecek konular.....	65
Cihad ve zikrullah.....	74
Varlıkların zikri.....	77
Zikirsizliğin sonuçları	84
Zikrullah’tan kaçanlar.....	88
Zikrullah’tan kaçanların sonu.....	90
Zikrullah’tan kaçanlara iteat edilmez.....	94
Kelim-i Tevhîd.....	96
Besmele.....	99
Zikir meclisleri	101
Nebî sav efendimizin tavsiye ettiği zikirler.....	104
Elhamdülillah.....	106
Allahü Ekber.....	107

Lafza-i celal ve Esmâül Hüsna.....	108
Lâilâhe illallah	118
Tevekkül Zikri.....	120
Salavât-ı şerife.....	122
İstiğfar zikri.....	124
Kur'an okumak	126
Meal okumak.....	133
Okunması tavsiye edilen günlük sureler.....	140
İhlas suresi.....	142
Asr ve Mülk sureleri.....	145
Yasin suresi	146
Dua.....	148
Meşhur zikirler ve anlamları.....	158